

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EGİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE
PLANLAMASI ANA BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN IV. SINIF MATEMATİK VE
RESİM PROGRAMLARININ BİRBİRİNİ DESTEKLER
NİTELİKTE UYGULANMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

YÜŞEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yücel YAZGIN

Lefkoşa - 2003

KKTC
YAKIN DOGU ÜNİVERSİTESİ
EGİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI
ANA BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN IV. SINIF MATEMATİK VE
RESİM PROGRAMLARININ BİRBİRİNİ DESTEKLER NİTELİKTE
UYGULANMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

YÜSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yücel YAZGIN

Danışman
Dr. Osman CANKOY

Lefkoşa - 2003

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Yücel Yazgın tarafından hazırlanan "İlkokul Öğretmenlerinin IV. Sınıf Matematik ve Resim Programlarının Birbirini Destekler Nitelikte Uygulanmasına Yönelik Görüşleri"adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Levent KÖKER~~

Üye: Doç. Dr. Halil AYTEKİN~~

Üye: Dr. Osınan CANKOY

Üye: Dr. Kemal Akkan BALMAN

İf!l~
KANKOY

Onay;

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. ~!Pehlivan

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokullarında görev yapan öğretmenlere göre ilkokul 4. sınıf Matematik ve Resim programlarının ortak yanlarının neler olduğunu saptamak, her iki dersin birbirini destekler nitelikte ele alınmasını kolaylaştıracak ders içerikleri, ders işlenişi ve genel anlamda öğretim planlamasına katkı koymak amacı ile yapılmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde hiçbir yardımı esirgemeyen danışmanım Dr. Osman Cankoy'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın yapılması aşamasında ihtiyaç duyulan düzeyde yardımlarını esirgemeyen Doç.Dr. Halil Aytekin'e, Doç. Dr. Aydın Anıay'a, Dr. Müge Beidoğlu'na, Dr. Kemal Akkan Batınan'a, Dr. Güner Konedralı'ya, Yüksel Yazgın'a, Cevdet Alparslan'a, Mustafa Anlar'a, Mustafa Gökçeoğlu'na, Mehmet Süleymanoğlu'na, Hatice Kerimgil'e, Nilay Yazgın'a, Selim Göçmenoglu'na teşekkür ederim. Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerde görüşleri ile katkı koyan Çağlayan Cumhuriyet İlkokulu Müdürü Sayın Nidai Mesutoğlu'na ve Resim Öğretmeni Sevim Benan'a, Necati Taşkın İlkokulu Öğretmeni Çağatay Darbaz'a ve Fikri Karayel İlkokulu Resim Öğretmeni Emine Ülgener'e en içten saygılarımı sunarım.

Ayrıca araştırmanın amaçlarına ulaşması için anketleri cevaplayan tüm ilkokul öğretmenlerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ.....	vi
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	x
BÖLÜM I. GİRİŞ	
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	3
1.4. Denenceler.....	13
1.5. Araştırmanın Önemi.....	21
1.6. Varsayımlar.....	22
1.7. Sınırlılıklar.....	22
1.8. Çalışına ile İlgili Kavram ve Terimler	22
1.9. Kısaltınalar.....	24
BÖLÜM II. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
2.1. Eğitimde Bütünleştirilmiş Program Anlayışı.....	25
2.1.1 Bütünleştirilmiş Program Tanını ve Modelleri.....	25
2.1.2 Bütünleştirilmiş Programın Sağladığı Yararlar.....	33
2.2. Kıbrıs'ta Matematik ve Resim Öğretiminin Bütünleştirilmiş Program Bağlamında Tarihsel Gelişimi.....	43
2.2.1. Osmanlı Dönemi.....	43
2.2.2. İngiliz Dönemi.....	49
2.2.3. Kıbrıs Cumhuriyet'i Dönemi ve Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Dönemi.....	51
2.2.4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Beş Yıl Süre ile	

Eğitim Yapan İlkokullar Dönemi	54
2.2.5. Resim ve Matematik Derslerinin Yıllara Göre Haftalık	
Ders Saatlerine Dağılımları.....	57
2.3. ilgili Araştırmalar.....	62
BÖLÜM III. YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	65
3.2. Araştırmanın Deseni.....	65
3.2.1. Evren.....	65
3.2.2. Örnekleme.....	65
3.2.3. Değişkenler.....	68
3.2.4. Ölçme Araçları.....	69
3.2.5. Araştırma Süreci.....	72
3.2.6. Verilerin Analizi.....	74
BÖLÜM IV. BULGULAR VE YORUMLAR	
4.1. En Çok Önem Verilmesi Gereken Ders.....	75
4.2. Matematik ve Resim Derslerini Bütünleştirmeye Yönelik Tutum.....	81
4.3. Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinin	
Sağlayacağı Yarar.....	97
4.4. Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinde	
Problem Çözme ve Yazına İle İlgili Görüşler.....	104
4.5. Bütünleştirilmesi Düşünülen Matematik ve Resim Derslerinin	
İçeriği ile İlgili Görüşler.....	112
BÖLÜM V. SONUÇ VE ÖNERİLER	
5.1. Sonuç.....	123
5.2. Öneriler.....	131
KAYNAKLAR.....	133
EKLER	
Ek I: 1935-1936 Ders Yılında Tek Öğretmenli Bir İlkokuldaki Ders Çeşitleri	
ve Miktarını Gösteren Çizelge.....	137
Ek II: 1935-1936 Ders Yılında Altı Öğretmenli Bir İlkokuldaki Ders Çeşitleri	
ve Miktarını Gösteren Çizelge.....	138
Ek III: 1960-1961 Ders Yılında Altı Öğretmenli Bir İlkokulun Haftalık	

Ders Dağıtımı	139
Ek IV : 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Devrinde İlkokullarda Okutulan Derslerin İsimleri ve Haftalık Ders Saatlerini Gösteren Çizelge	140
Ek V: Kıbrıs Türk İlkokullarında Uygulanan TC MEB 1968 İlkokul Programında Matematik Dersinin Amaçları	141
Ek VI : Kıbrıs Türk İlkokullarında Uygulanan TC MEB 1968 İlkokul Programındaki Matematik Programı IV. Sınıf Aritmetik Dersinin Özel Amaçları	142
Ek VII : Kıbrıs Türk İlkokullarında Uygulanan TC MEB 1968 İlkokul Programındaki IV. Sınıf Geometri Özel Amaçları	143
Ek VIII : Kıbrıs Türk İlkokullarında Uygulanan TC MEB 1968 İlkokul Programındaki Resim-İş Programı Amaçları	144
Ek IX : KKTC Meclisinin 17/1986 Sayılı Yasası ile Yeniden Düzenlenen Beş Yıl Süreli Eğitim Veren İlkokullarında Uygulanan Matematik Programı	145
Ek X: KKTC Beş Yıllık İlkokullarında Uygulanan Matematik Programı Konuları	146
Ek XI: KKTC Beş Yıllık İlkokullarında Uygulanan Resim-İş Programı	148
Ek XII : KKTC 1999 İlköğretim IV. Sınıf Matematik Programı	149
Ek XIII: KKTC 1999 İlköğretim IV. Sınıf Resim-İş Programı	151
Ek XIV: Anket Örneği	156
Ek XV : Anket Uygulayabilmek İçin KKTC MEKB İlköğretim Dairesi Müdürü'nden Belge Örneği	159
Ek XVI : KTÖS Başkanının Görüşleri	160
Ek XVII: İlkokul Müdürü N. M. Görüşleri	161
Ek XVIII: Resim Öğretmeni S.B. Görüşleri	162
Ek XIX: V. Sınıf Öğretmeni Ç. D. Görüşleri	163
Ek XX : Resim Öğretmeni E. Ü. Görüşleri	164

TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ

Şekil		Sayfa
1	Bütünleştirme modelleri.....	30
Tablo		
1	Yıllara göre Matematik ve Resim Derslerinin Haftalık Ders Saatlerine Dağılımları.....	59
2	Matematik ve Resim Programlarında Tamamen veya Kısmen Benzer Olan Amaçlar.....	61
3	Kategorik Değişkenlerden Bölgeye Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları.....	66
4	Kategorik Değişkenlerden Cinsiyete Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları.....	66
5	Kategorik Değişkenlerden Görev Biçimine Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları.....	67
6	Kategorik Değişkenlerden Tecrübeye Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları.....	67
7	Değer Verme ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.....	75
8	Değer Verme ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	77
9	Değer Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Görev Cinslerine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları.....	78
10	Kategorik Değişkenlere Bağlı Değer Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.....	79
11	Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.....	81
12	Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	82
13	Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Öğretmenlerin Bölgelere Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.....	85

14	Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Öğretmenlerin Görev Cinslerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.....	85
15	Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.....	86
16	Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüşe Ait Friedman Testi Sonuçları.....	88
17	Yarar Boyutu ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.....	97
18	Yarar Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	98
19	Yarar Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.....	100
20	Kategorik Değişkenlere Bağlı Yarar Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.....	101
21	Problem Boyutu ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.....	104
22	Problem Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	105
23	Problem Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.....	106
24	Kategorik Değişkenlere Bağlı Problem Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.....	108
25	Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları....."	114

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı olası bir bütünleştirilmiş ilkokul IV. sınıf Matematik-Resim dersi programının geliştirilmesine veri teşkil edecek öğretmen görüş ve önerilerini ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın evreni KKTC ilkokullarında görev yapan sınıf ve branş (özel ders öğretmeni) öğretmenleridir. Araştırmanın örneklemini 2001-2002 öğretim yılında KKTC MEKB İlköğretim Dairesi Müdürlüğü'ne bağlı devlet ilkokulları ve özel ilkokullarda görev yapan yüz doksan beş (195) sınıf ve otuz dört (34) branş öğretmeninden oluşmuştur. Örneklemin oluşturulmasında seçkisiz yöntem kullanılmıştır.

Bu araştırmada tarama yöntemi uygulanmıştır. Bu amaçla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma anketine dayanan veriler üzerinde yürütülmüştür. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilere yönelik 5 sorundan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise, 30 maddeden oluşan Likert tipi dereceleme ölçeğidir.

Yapılan çalışmada verilerin analizinde betimsel istatistikler yanında tek yönlü ve çok yönlü ANOVA çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Kategorik değişkenlere göre görüşlerin sıralanmasının önemli görüldüğü durumlarda Friedman testi de kullanılmıştır. Tüm verilerin analizinde ve tüm aşaralarda anlamlılık .05 düzeyinde test edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin Matematik dersini önemsedikleri, Resim dersini ise öğrencilerin rahatlaması için gerekli bir ders olarak algıladıkları görülmüştür. Matematik ve Resim derslerinin bir çatı altında birlikte ele alınmasını pek olumlu bulmayan öğretmenlerin, Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesini destekledikleri gözlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenler Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesiyle öğrencilerin Matematik dersini daha çok seveceklerini ortaya koymaktadırlar. Öğretmenler ilkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir görüşünde birleşmektedirler.

Bütünleştirilmesi düşünölen Matematik ve Resim derslerinin içeriği ile ilgili genel olarak öğretmenler "Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt **katlama etkinliklerine yer verilebilir.**" ve **"Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik figürler yaratılabilir."** görüşlerini öne çıkarmışlardır,

Öğretmenler bu görüşleri ile, Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesine olumlu bakmaktadırlar. Bu bağlamda Matematik ve **Resim derslerinin destekler nitelikte işlenebilmesi için programların yeniden** düzenlenmesi ve bu yöndeki uygunlarnalar ile ilgili hizmetçi eğitim kurslarının düzenlenmesi uygun olacaktır.

ABSTRACT

The main aim of this study_ was to discover the views and find out the recommendations of elementary school teachers for an integrated fourth grade mathematics-art curriculum.

The population of this study was class and subject teachers working in elementary schools in Turkish Republic of Northern Cyprus. The participants consisted of 195 class and 35 subject teachers working in Ministry of Education and Culture schools and in private schools during the 2001-2002 academic year. In choosing the sample clustered sampling method was used. The survey technique was used for this study. In view of this the questionnaire method was made use of. The study was founded on the results of the questionnaire. The questionnaire consisted of two sections. The first section consisted of five questions aimed at collecting personal information. The second section was a four point Likert type scale, which consisted of 30 items. The results of the survey were analyzed by descriptive statistics as well as one-way and multivariate ANOVA procedures. When it was important for the categorical variables to be listed in order of importance, the FRIEDMAN test was used. During the analysis of all the results, at every stage, the .05 significance level was used.

The survey showed that teachers gave importance to mathematics lessons and perceived art lessons as important means by which students could relax. It was found that teachers who did not feel it productive to teach mathematics and art together, did however support the teaching of mathematics and art in support of each other. The teachers put forward the belief that by combining mathematics and art lessons the students would enjoy mathematics lessons more. The teachers agreed on the fact that at primary level each lesson should be given equal importance in the classroom. Where as in connection with the content/syllabus of the proposed integrated mathematics and art lessons, 1st period teachers with less than ten years of service agreed that 'paper folding activities which involved mathematical concepts/ideas can be part of the art lesson.' 2nd period male teachers, away from the center, with more

than ten years of service agreed that 'in art lessons the geometrical shapes covered/taught in mathematics lessons could be used to create regular geometrical figures.'

1.2. Araştırmanın Amacı

"Eğitim sürecinde anlamlı ve kalıcı öğrenme nasıl yapılabilir?" sorusu eğitimcilerin sürekli olarak araştırdığı en önemli konulardan birisidir. Birçok eğitimcinin öğrenme adına yaptıkları araştırmalar bu bağlamda birçok ilkenin oluşmasına olanak vermiştir. Bu ilkelerden biri de somuttan soyuta ilkesidir. Bu ilkeyi eğitim camiasına kazandıran 17'nci yüzyıl Alman eğitimcilerinden W. Ratke'dir (1571-1635) (Fidan, Erden, 1996: 28). Ratke'nin eğitime kazandırdığı ilkelerden biri olan bu ilke, dikkate alınarak yapılan öğrenme anlamlı ve kalıcı öğrenmenin yapılabilmesinin yöntemlerinden birisidir. Savaş Büyükkaragöz ve Cuma Çivi Genel Öğretim Metodları isimli kitaplarında somutu "Varlığı gözlenebilen, ölçülebilen, incelenen veya duyularla anlaşılabilen şeyler." olarak tanımlamaktadırlar. Soyut için ise, "Gerçekte ayrı ve kendi başına bir varlığı olmayan, varlığını ancak eşyada bulan şeyler." olarak tanımlamaktadırlar (Büyükkaragöz Çivi, 1996: 58).

Öğrenme etkinliğinde bütün duyu organlarına hitap ederek yapılacak öğrenme de somuttan soyutadır. Böyle bir yaklaşımda, öğretim yapılan mekân somut nesnenin taşınıp üzerinde çalışılması gerekmektedir. Oysa ki bu her zaman mümkün değildir. Somut varlığın öğretim yapılan alana getirilemediği durumlarda varlıkların resimlerinin kullanılması eğitimcilerin uzun yıllardan beri kullandıkları bir yöntemdir. Eğitimcilerin bu yöntemi kullanmasına etken resmin bazı özellikleridir. Resmin eğitime katkısındaki en önemli özelliği somuta en yakın oluşudur. Bu önemli özelliğinin yanında resim görsel etki de yaratan bir alandır. Görsel etki yaratması ile daha çok duyu organına hitap ederek öğrenme süreci, kolaylığı ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamaktadır. Az renkten, çok renkliliğe kadar değişik şekillerde organize edilebilir oluşu ile de dikkat çekiciliği sağlanabilen resimde, aynı zamanda renklerle psikolojik etkiler yaratılarak insanların algıları etkilenebilmektedir. Diğer önemli bir özelliği de, insanların küçük yaşlarda resimle tanışmaları ve diğer bilim alanlarına göre bu alandaki birikimlerinin daha fazla olmasıdır. Bu birikimlerinden hareket ederek değişik alanlarda kavramanın önü açılabilir.

Resimde bu özellikler varken araştırmamızın diğer kısmını oluşturan matematikte ise kavramlar soyuttur. Matematikte rakamlar şekilsel ve çizgisel açıdan somut olarak sembollerle gösterilse bile sayılar soyuttur. Bu özelliğinden dolayı matematik işlemlerini çözmekte çocuklar çeşitli zorluklar yaşayabilmektedirler. Bu durum çocukların matematiğe karşı olumsuz tutum oluşturmalarına da neden olabilmektedir. Matematikte somuta yönelerek yapılacak olan öğretimin ise hem resim dersine hem de diğer alanlara katkılan olmaktadır. Bunun için öncelikle matematiği soyut olmaktan kurtarmak gerekmektedir.

İşte matematiğin soyut kavramlarını resimdeki somut kavramlarla daha belirgin, anlaşılabilir ve etkileyici hale getirmek, bu bilgilenmeden sonra da matematiğin somutlaşarak hem diğer alanlara hem de resime olacak katkılarını saptamak için ilkökul 4. sınıf Matematik ve Resim programları arasında korelasyon desen anlayışından hareketle bir eğitim programı geliştirmek amacıyla veri tabanı oluşturabilecek bir araştırma yapmak amaçlanmıştır. Böyle bir yöntemin geliştirilip, geliştirilemeyeceği konusunda KKTC ilkökul öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu çalışmada sırasında KKTC genelindeki ilkökullarda görev yapan iki yüz,elli (250) öğretmenin görüşlerini saptamak amacı ile anketler düzenleyerek veri tabanı oluşturulmaya çalışılmıştır.

1.3. Problem Cümleleri ve Alt Problemler

1.3. 1. Problem Cümlesi 1

ilkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerine verilecek önemle ilgili görüşler kategorik değişkenlere göre ne şekilde değişirlik göstermektedir?

1.3.1: 1. Alt Problemler

İk.okulIV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir."

görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir," görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve braş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve braş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. -sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve braş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

- il) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 12) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 13) Kategorik değişkenlere göre ilkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders görüşüyle ilgili sıralama ne şeklidedir?

1.3.2. Problem Cümlesi 2

İlkokul IV. sınıf düzeyinde bütünleştirilmiş bir Matematik-Resim dersi ile ilgili görüş kategorik değişkenlere göre ne şekilde değişiklik göstermektedir?

1.3.2.1. Alt Problemler

- 1) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 2) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 3) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

- 4) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 5) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 6) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanların saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 7) "İlkokul N. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 8) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 9) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 10) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 11) "İlkokul N. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

- ~;12) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 13) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 14) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadım ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 15) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 16) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 17) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 18) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark var mı?
- 19) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

- 20) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 21) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamaları arasında fark var mı?
- 22) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 23) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 24) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 25) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 26) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 27) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10

(on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

- 28) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili **aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?**
- 29) Kategorik değişkenlere göre ilkökul. IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerini bütünleştirmeye yönelik görüşle ilgili düşüncelerin sıralaması ne şekildedir?

1.3.3. Problem Cümlesi 3

İlkokul IV. sınıf düzeyinde uygulanacak bütünleştirilmiş bir Matematik-Resim dersinin sağlayacağı yararlar ilgili görüşler kategorik değişkenlere göre ne şekilde değişirlik göstermektedir?

1.3.3.1. Alt Problemler

- 1) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 2) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?
- 3) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin **matematiği daha çok sevmelerini sağlar."** görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin **resim dersini daha çok sevmelerini sağlar."** görüşüyle ilgili birinci devre, **ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?**

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan

ğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

Categorik değişkenlere göre ilkök IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yararlar ile ilgili görüşlerin sıralaması ne şekildedir?

1.3.4. Problem Cümlesi 4

İlkokul IV. sınıf düzeyinde bütünleştirilmiş bir Matematik-Resim dersinin içeriği ile ilgili görüşlerin sıralaması ne şekildedir?

1.3.5. Problem Cümlesi 5

İlkokul IV. sınıf düzeyinde bütünleştirilmiş bir Matematik-Resim dersinde problem çözme etkinliklerinin ne şekilde uygulanabileceği ile ilgili görüşler kategorik değişkenlere göre ne şekilde değişiklik göstermektedir?

1.3.5.1. Alt Problemler

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da ele alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşleri ile ilgili aritmetik ortalamalar arasında anlamlı fark var mı?

Kategorik değişkenlere göre ilkökuller IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde problem çözme ve yazma ile ilgili görüşlerin sıralaması ne şekildedir?

Denenceler

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir," görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir," görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim dersidir," görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle, ilgili merkezde ve merkez dışında

görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

1) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

2) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

3) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularını birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

4) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarını hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

5) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

6) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

7) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

8) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır," görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak kullanılmasıyla saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfla birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

"İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

2) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

3) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin keoldi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

4) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilerek tek ders olarak verilebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

5) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sırufta birbirini destekler nitelikte verilebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

6) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

7) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

8) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

9) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana

vk verir." görüşüyle ilgili 10 (On) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (On) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan alınması daha faydalıdır." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

- 47) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 48) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 49) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 50) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 51) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 52) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar," görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 53) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 54) "İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazına çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili merkezde ve merkez dışında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında fark yoktur.

"İlkokul N. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazına çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili kadın ve erkek öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili birinci devre, ikinci devre ve branş öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

İlkokul IV. sınıf düzeyinde Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

- 1) İlkokul IV. sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) yıldan fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.
- 2) İlkokul IV. sınıf düzeyinde problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümlü çalışmalar üzerinde durulabilir." görüşüyle ilgili 10 (on) fazla ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

rf(

1. Araştırmanın Önemi

Y.
f.

Başlangıçta KKTC ilkokul öğretmenlerinin bazıları ile informal görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmelerde öğretmenler konuya ilgi duyup araştırmaya yönelik cesaretlendirici yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Öğretmenlerin bu davranışı böylesi bir çalışmanın gerekliliğini ve önemini ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin bu cesaret verici görüşlerinden de edinilen izlenim çalışmanın öncelikle soyutu somuta indirgeyebilecek ders programları hazırlanmasına olacaktır. Soyutu somuta indirgeyebilecek böylesi bir ortak programın geliştirilmesinde; öğrenmeyi hızlandırabileceğine, öğrenmeyi kolaylaştırabileceğine ve öğrenci öğrenmeye katkı sağlayabileceğine inanılmaktadır. Ayrıca bu programlarla eğitim sürecinden geçecek bireylerin bilim alanlarına ait aldıkları bilgilerle günlük yaşamındaki olayları daha bilinçli bir şekilde ilişkilendirebilecekleri düşünülmektedir.

Okul programlarının hazırlamakla yetkilendirilmiş olan MEKB Talim Terbiye Kurulu'nun yeni programlar hazırlamasında araştırma konusu ile ilgili öğretmen görüşlerinin neler olduğunun kurul üyeleri tarafından bilinmesini ve yeni programların hazırlanırken dikkate alınmasını sağlayacaktır. Aynı bakanlığa bağlı Tefdis Dairesi Teftişlerinin teftiş yaparken ders işlenişlerinde nelere dikkat edecekleri konusunda

Öğretmenlere fikir verecektir. Araştırma bulgularındaki sonuçlardan hareketle öğretmen görüşleri de dikkate alınarak, çağdaş bir teftiş ile öğretmenlere daha bilimsel haberlik yapılması olanaklı hale gelecektir.

5. Vanayımlar

Araştırmada;

İlkokul öğretmenleri anketleri cevaplarken gerçek düşüncelerini yansıtarak bilimsel etiğe uygun davranmışlardır.

Seçilen örneklem grubu evreni yansıtmaktadır, varsayımından hareket edilmiştir.

7. Sınırlılıklar

Araştırma;

Yöntem açısından kaynak taraması ve anket tekniği ile,

Kapsam açısından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilkokullarında görev yapan öğretmenlerin ilkokul 4. sınıf Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenebilirliği konusundaki görüşleri ile,

Kaynak grup açısından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde varolan Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı ilkokullar ile özel ilkokullarda görev yapan öğretmenler arasından seçilen örneklem grubu ile,

Zaman açısından 2001-2002 öğretim yılı ile sınırlıdır.

8. Çabşma ile İlgili Kavram ve Terimler

Sınıf Öğretmeni: Bir okulda herhangi bir sınıf veya şubede (derslik) eğitim ve öğretim görevlerini yerine getiren öğretmeni anlatır. (25/1985 Sayılı Öğretmenler Yasası)

2) **Özel Ders Öğretmeni:** Beden Eğitimi, Müzik, Yabancı Dil, Resim, İşbilgisi ve Ev İdaresi derslerini öğretmek ve okul öncesi eğitim ile özel eğitim kurumları için yetiştirilip görevlendirilmiş öğretmeni anlatır. (25/1985 Sayılı Öğretmenler Yasası)

3) **Bütünleştirme:** Farklı iki disipline (Matematik ve Resim) ait programların birbirini destekler nitelikte (yatay olarak) uygulanmasını anlatmaktadır.

4) **Merkez:** KKTC idari ayırımında ilçe merkezi olan yerleşim birimlerindeki okullarda görev yapan öğretmenleri anlatır.

5) **Merkez Dışı:** KKTC idari ayırımında ilçe merkezi olan yerleşim birimlerinin dışında kalan yerleşim birimlerindeki okullarda görev yapan öğretmenleri anlatır.

6) **Görev Biçimi:** Birinci devre, ikinci devre ve özel ders öğretmen gruplarını anlatır.

7) **Birinci Devre Öğretmeni:** İlkokul I. (birinci), II. (ikinci) ve III. (üçüncü) sınıflarda görev yapan öğretmenleri anlatır.

8) **II. Devre Öğretmeni:** İlkokul IV. (dördüncü) ve V. (beşinci) sınıflarda görev yapan öğretmenleri anlatır.

9) **Branş Öğretmeni:** KKTC ilkokullarında görev yapan Resim, Müzik, Beden Eğitimi ve İngilizce derslerini veren öğretmenleri anlatır.

10) **10 Yıldan Fazla Hizmet:** KKTC ilkokullarında 10 (on) yıldan fazla fiili hizmet yapmış olan öğretmenleri anlatır.

11) **10 Yıldan Az Hizmet:** KKTC ilkokullarında 10 (on) yıldan az fiili hizmet yapmış öğretmenleri anlatır.

12) **İlköğretim Dairesi Müdürlüğü:** Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı anaokullar ve anasuaflar ile ilkokullardan sorumlu müdürlüğü anlatır.

13) **Özel Okul:** Gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle açılan anaokulu, kolej (ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde), yüksek öğretim yapan okullar ile örgün eğitim dışında kalan dersaneler ile kurs yerlerini anlatır.

Kısaltmalar

- KKTC** : Kuzey Kıbrıs *Türk* Cumhuriyeti
MEB : Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
MEB : Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı
TK : *Türk* Maarif Koleji
WOK : Different Ways of Knowing (Öğrenmenin diğer yolları)

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitimde Bütünleştirilmiş Program Anlayışı

2.1.1 Bütünleştirilmiş Program Tanımı ve Modelleri

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ilkokul öğretmenlerinin IV. Sınıf Türkçe ve Resim programlarının birbirini destekler nitelikte uygulanmasına ilişkin görüşlerinin neler olduğunu saptayabilme yönünde yaptığımız araştırma sonucunda ulaşılan programlar eklerde verilmiştir. Geçmişten günümüze farklı ülkelerin denetimi altında yönlendirilen Kıbrıs Türk İlköğretimi, bu ülkelerin kendi eğitim sistemleri için uyguladıkları eğitim sistemlerinin bir yansıması olarak değişimler geçirmiştir. O günlerin koşullarında sürdürülen eğitimin ve programların bütüncelliğe dayanaklarının arlaşılabilişesi için eğitimin ve öğretim programlarının araştırma da yer verme gereği duyulmuştur. Bilindiği gibi eğitimin farklı dönemlerde farklı farklı tanımları yapılmıştır. Bu tanımlamalarda gerek anahtar kelimeler, gerekse tanımın aralarından hareket ederek çağrışım yolu ile ifade edilen anahtar kelimeler vardır. Bu bakış açısı ile eğitim sürecinde eğiten, eğitilen, araçlar ve değişim sözcükleri anahtar kelimelerdir. Nitekim eğitimin farklı tanımlar tarafından yapılmış tanımlarına baktığımız zaman bu kelimeleri birçok yerde görüyoruz. Bu anahtar kelimelerin en belirgin şekilde kullanıldığı tanımlamalardan biri ise Selâhattin Ertürk'ün eğitim tanımlamasıdır. Ertürk'ün tanımlamasında, "Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak meydana getirme sürecidir." (Ertürk: 1986; 12) demektedir.

Eğitim insan yaşamının her anında sürdürülmektedir. Yaşamın her anında ve her yerde sürdürülen eğitimin planlanmadan sürdürülen boyutu ile planlanarak sürdürülen boyutu vardır. Eğitimin planlanarak sürdürülen boyutunda örgün eğitim kurumları eğitimin sürdürülmesine aracı olmaktadır, Örgün eğitim kurumlarındaki

Planlı eğitim için öncelikle eğitim programlarının, öğretim programlarının, günlük eğitim programlarının yapılması ve eğitimin bu programlar doğrultusunda sürdürülmesi gerekmektedir. Eğitimde, örgün eğitim kurumlarında sürdürülen eğitimde planlılık söz konusu değildir. Bu görüşler örgün eğitim kurumları dışında sürdürülen eğitimin planlanmasından söz etmemektedir. Bazı görüşlere göre ise eğitim hem örgün eğitim kurumlarında sürdürülür, hem de bu kurumlar dışında sürdürülenin planlanması gerekmektedir. Bu bağlamda eğitim iki başlık altında tanımlanmaya gidilmekte ve bu iki başlık bazı kaynaklarda şöyle yer almaktadır. İki başlık altında tanımlanan eğitimin biri formal eğitimidir. Bu başlık altında tanımlanan, eğitim sürecinin planlanması ve örgün eğitim kurumlarında sürdürülmesinin gerekliliğidir. "Formal eğitim amaçlıdır, önceden belirlenmiş bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır." (Fidan, Erden: 1996; 13).

Informal eğitim ise ikinci başlığı oluşturmaktadır. Kısaca formal olmayan eğitim olarak tanımlayabiliriz. Bu eğitim sürecinde birey etkileşim içinde bulunduğu bireyde veya gruptan yeni şeyler öğrenmektedir. "Formal olmayan eğitim (informal eğitim), yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Amaçlı ve planlı değildir, gelişigüzel ve rastlantısalıdır. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu ortam üyeleriyle etkileşimde bulundukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir." (Fidan, Erden: 1996; 13).

Bu iki tanımlamadan elde edeceğimiz sonuç şudur: Formal eğitim sürecinde amaç, öğretmen, eğitim için düzenlenmiş özel çevre ve belli aşamalar ile sonunda değerlendirme vardır. Informal eğitimde ise bu özellikler yoktur. Sonuç itibarıyla formal olmayan eğitim (informal eğitim) amaçlı ve planlı değildir. Planlanmasında eğitim sürecini sürdüren öğretmeni yoktur ve süreç boyunca değerlendirme yapılmamaktadır. Bu durumda formal ve informal eğitim tanımları ve özelliklerinden anlaşıldığı üzere formal eğitimin sürdürülebilmesi için önemli

~n biri eğitim programıdır. Eğitim programı da eğitim gibi zaman içerisinde
~eğitimciler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Farklı eğitim programı
li.maiarından biri de Özcan Demirel'in yaptığı tanımlamadır. Demirel eğitim
li.maiarında şu tanım ile açıklamaktadır. "Öğrenene, okulda ve okul dışında
li.maiar, etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzenegidir." (Demirel:
~10).

Demirel bu tanımlama ile eğitim programına bir bakış açısı getirmektedir.
li.maiar Erden (1996) kapsamlı bir eğitim programının okulda sürdürülen öğretimi,
li.maiar sırasında öğretim adına yapılan türü etkinlikler yanında ders dışı etkinlikleri
li.maiarın sağlanması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu ana temalar dışında bir eğitim
~mm özel günlerin kutlanması, gezileri, eğitim adına düzenlenen kursları ve
li.maiar süreci boyunca yapılan rehberliği de kapsamı gerektiğini salık
li.maiar vermektedirler. Ayrıntıları ile yukarıdaki gibi bir içerik ile tanımlanan eğitim
amını kısaca şu şekilde ortaya koymaktadırlar. "Eğitim programı, bireyde
li.maiar yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla yapılan türü
li.maiarları gösteren plandır" (Fidan, Erden, 1996; 58).

Programlar, milli eğitim ve okulun amaçları değişikçe, bu amaçları
li.maiar edebilecek doğrultuda yeniden düzenlenmektedir. Bu değişimler aynı
li.maiar tılla, çağın gereği olan modern eğitimi sürdürebilmek için de gerekli olduğu
li.maiar mdayız. Programlardaki değişimler, program geliştirme anlayışı ve kuralları
li.maiar zesiinde yapılmaktadır. Bu çalışmalar için program geliştirme uzmanları eğitim
li.maiar smlarının öğeleri arasındaki ilişkilerden hareket ederek, öğelerden birinin
li.maiar nesi halinde buna bağlantılı olarak diğer öğelerin de değişmesi gerektiğini
li.maiar lamaktadırlar. Eğitim programlarının temel öğeleri hedef, içerik, öğretme-
li.maiar me süreci ve değerlendirme (Demirel, 2002).

Programlar eğitilecek bireylerin eğitim hizmetini verecek kişi, kurum veya
li.maiar isinden de edinecekleri eğitimi nasıl alacaklarının planlarıdır. Planların hizmeti
li.maiar bireylere eğitimde fırsat eşitliği sağlayacak özelliklere sahip olması program
li.maiar me uzmanlarının dikkat ettiği özelliklerden biri olarak görülmektedir. Yine

programlar bireylerin içinde yaşadıkları toplumun yaşam tarzına uyum sağlamalarını ve günlük yaşamda kullanacakları bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlayabilecek özellikleri de içinde barındırması önemlidir. Ayrıca bu bağlamda göz ardı edilmemesi gereken unsurlardan biri de farklı programların uygulanacağı eğitim sürecinde (programların bütünleşmeyi ve tamamlayıcılığı sağlamaya yönelik olmasıdır. Çünkü bireyler öğrenme sürecinde farklı disiplinlere ait bilgileri ayrı ayrı öğrenmezler. "Doğal bir öğrenme ortamı sağlama açısından çocuklar kendi doğal ortamlarında (matematik, fen'den ya da fen'i Türkçe'den ayırt ederek öğrenmezler." (Tertemiz, Çakmak, 2001; Milli Eğitim Dergisi, (152), 34).

Farklı alanlara ait bilgilerin öğretiminin ayrılması yetişkinlerin yararıdır. (0)kula yeni başlayan çocuklar çevreleri ile iletişim içerisinde; görerek, duyarak ve hissederek mümkün olan en çok duyu organını aynı anda harekete geçirerek öğrenirler. Bu öğrenme ilgileri çocukların öğrenimine doğal öğrenmeden uzaklaşmadan devam edilmesinin önemli olduğunu göstermektedir. İçeriği anlamlı kılmak açısından teorik bilgilerin aktarımının beceri etkinlikleri ile desteklenmesi içeriğe daha anlamlı bakmayı ve çekiciliği katacaktır. "Beceri ve içerik bütünleştirilmiş programlarda sistematik bir şekilde verildiğinden öğrenme daha etkilidir." (Tertemiz, Çakmak, 2001. Milli Eğitim Dergisi, (152), 34.).

Beceri ve içeriğin birleştirilip öğrenmenin daha etkin düzeye getirilebileceği birleştirilmiş program anlayışında tam bir birleşime ulaşabilmek için basamaklı bir süreçte ihtiyaç vardır. Ross ve Olsen basamaklı ilerleyiş açısından; Tek Konulu Birleşim, Koordineli Model, Birleştirilmiş İç Model, Birleştirilmiş Çift Merkezli Model ve Kendi içinde Merkezi Model olarak isimlendirdikleri modellerden oluşan program birleştirme anlayışını başlatmışlardır. Basamaklı ilerleyişte ilk olarak "Tek Konulu Birbirleşim" in yapılması temel adım olacaktır. Bu temel adım gerçek hayatta öğrenilen bir programın içeriğini sıman ve bu anlamlı çerçeve içerisinde öğrencilerin becerilerini uygulamalarını isteyen bir anlayıştır.

İkinci olarak "Koordineli Model"de iki veya daha fazla öğretmen birleştirilerek farklı konuları aynı öğrenciye öğretirler. Ancak bunu ortak şekilde

ve arzulanan beceriler ile içeriği aynı öğrenciye öğretebilmek
durur.

Üçüncü model "Birleştirilmiş İç Model" dir (birleştirilmiş merkez). Bu
modelde bir öğretmen, öğrenciler ile iki veya üç dönem beraber olur. Bu modelin
sırasında öğretmenler öğrencilere dil öğretimini merkezde Fen ve Sosyal
bilimler üzerine yapabilirler. Ayrıca, öğrencinin diğer alanlar ile ilgili eğitimi de
etrafında olacak şekilde planlanabilir.

Üçüncü model ise "Birleştirilmiş Çift Merkezli Model"dir. Bu modelde iki
öğretmen aynı öğrencilere iki merkezli birleştirilmiş konuda öğretim verirler.
Biri Matematik becerilerini Fen ağırlıklı öğretirken diğeri de dil
bilimleri Sosyal bilimler ağırlığı içerisinde öğretir.

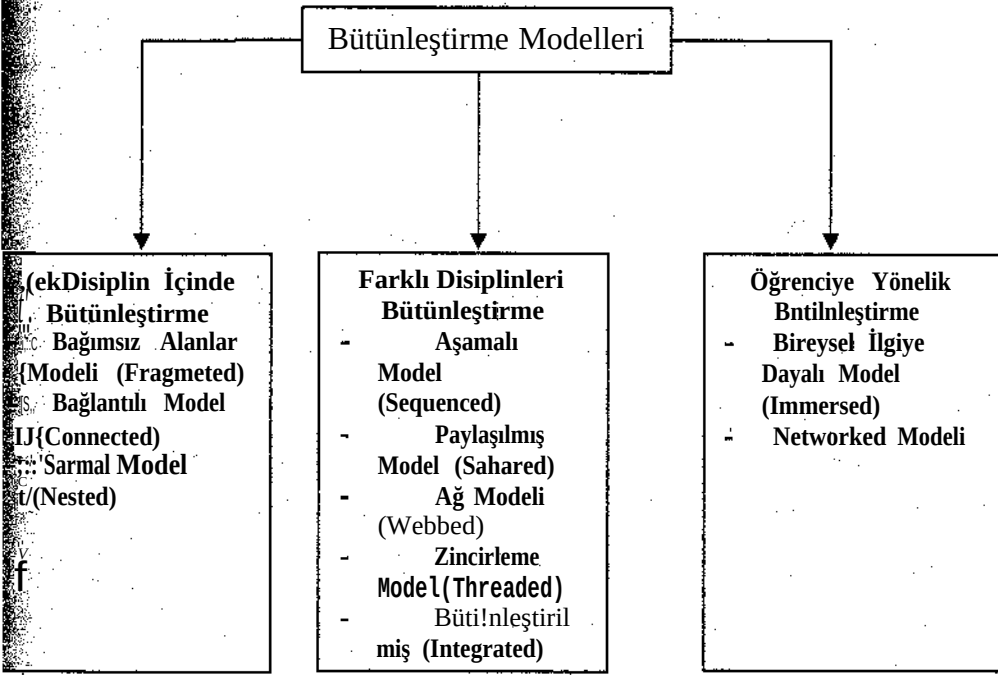
Özellik olarak ise "Kendi İçinde Merkezi Model"den sözedilebilir. Modelin
sırasında bir öğretmen birden fazla konu üzerinde çalışacak şekilde bir grup öğrenci
ile bir gün beraber kalır. Bu süre içinde bir veya iki mantıklı ve anlamlı konuda
öğretir (Walker 1996).

Bütünleştirilmiş program anlayışını açıklayabilmek yönünde yapılan başka
çalışmada K. Lake Palmer'e göre bütünleştirmenin bazı özelliklerine yer
verilmiştir. Palmer'e göre öğretim sürecinde çeşitli seviyelerde bütünleştirmeler
varlığından söz etmektedir. Bütünleştirilmiş program konusunda
deneyimlerini de aşağıdaki gibi aktarmaktadır:

- Veriler program içerisinde çapraz program alt objektifleri gerçekleştirmek.
- Gerçek program aktivitelerini de içeren model dersler geliştirmek.
- Her hedefi takip eden çapraz program önerileri de dahil dikkate alınarak
- Çapraz programı zenginleştirip geliştirmek.
- Dolayısı ile çapraz programı olan değerlendirme eyleminin geliştirilmesi.
- Program kılavuzları örnek planlaması yapmak" (Lake 1994).

Bütünleştirilmiş programın kurgusu gereği, alanlar arasında bilgi ve beceri
etkileşimlerini güçlendirebilme yeterliliği de vardır. Formal eğitim için bu olanağı da

birleştirilmiş programın oluşturulabilmesi ile ilgili bir başka araştırmayı da ve Çakmak yapmışlardır. Tertemiz ve Çakmak Bütünleştirilmiş Program Modelleri üzerine yaptıkları araştırmalarında Fogarty, 1991'den uyarladıkları bütünleştirme modelleri anlayışına göre üç farklı modelde bütünleştirmeden söz edilmektedir. Üç ana başlık altındaki bütünleştirme modeli aşağıda görüldüğü gibidir.

Bütünleştirme modelleri şemasından da anlaşılacağı üzere programlar arası birde üç yöntem bulunmaktadır. Program birleştirmeleri tek disiplinin kendi içinde yapılabileceği gibi, farklı disiplinler arasında da yapılabilir. Ayrıca bu iki bütünleştirme modelinden başka bir de eğitilecek bireyler, yani öğrenciye yönelik birleştirmesinden söz edilmektedir. Bütünleşme modellerinden söz etmişken bütünleşmenin içeriğini de farklı araştırmacıların yaptığı araştırma sonuçlarından hareketle şu başlıklar altında sıralayabiliriz:

~ana!., Matematik ve Okuma

~Yazı ile Tüm Program

3&Tarih, Fen ve Matematik

4. Tarih ve Edebiyat

5. Birleşik Beşeri Bilimler

6. Sağlık ve Okuma

7. Matematik Sahaları

8. Sosyal Çalışmalar, Sağlık ve Sanat

9. Fizik Eğitimi, Sanat, Sağlık ve Edebiyat

10. Fen, Sosyal Çalışmalar, Sağlık ve Sanat (Aschbacher 1991; Edgerton 1990; Greene 1991; Moc Iven 1990; Shoemaker 1991; Vars 1965; Vye 1990; Williams 1991)

Programlar arasında bütünleştirme, uygun model anlayışları ve uygun içerikle yapılmalıdır. Programı bütünleştirme uğraşlarında temel olarak ele alması gereken gerçek yaşamın kendisidir. Gerçek yaşamda çocuklar farklı disiplinlere ait konulan o disiplinlerin sistematik yapılan içinde sıralanmış bir şekilde öğrenmezler. Öğrenme gerçekleşmesi varlıkları, varlıklara ait özellikleri ve bunlarla ilgili olayları toptan algılamakta, yanık olmaktadır. Bu özellik hemen hemen eğitimle ilgilenen herkes tarafından bilinmesine rağmen bunu örgün eğitim içinde sağlayacak olan programlar arası bütünleştirme hep gözardı edilmiştir, Oysa yapılan birçok araştırma program içindeki alanların birbiri ile ilişkilendirilip bütünleştirildiği zamanlarda öğrencilerin öğrenmeleri yönünden etkili sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir.

Vars (1965) belli bir zaman diliminde merkezi program içerisinde kullanılan bütünleşmiş program eğitimindeki öğrencilerin aynı konulu programlarda eğitim alırken öğrencilerden daha iyi olduklarını veya aynı olduklarını tesbit etmiştir. Öğretmenlerin birbiri ile çakışan konu alanlarında öğrencilerin performansı ile ilgili belirleniminin aynı olması önemli bir faktördür. Los Angeles'te iç disiplinli, tematik, grup esaslı bir yaklaşım içerisinde bulunan Humanitas programını uygulayan bir lise ile bu programı uygulamayan 16 (on altı) okulla kıyaslanmış ve diğer okullar daha gelenekse! bulunmuştur.

1. Performans temelli tahminler

2. Öğretmen, öğrenci ve idarecilerin araştırma alan

Sınıf gözlemleri

Öğrenci ve öğretmenlerin mülakatları

Sınav ve devirler

Portföy analizleri

Öğrenci devam kayıtları

Öğrenci disiplin kayıtları

Okul düzeyi yörüngeli hal-hareket ve standart sınavların tümü bu araştırmada dikkate alınmış ve bütünleştirilmiş programın en esaslı keşfi olarak dikkate alınmıştır.

Uygulama ile ilgili araştırma sonuçlarıma çeşitli ortak elemanları vardır. Bütünleştirilmiş program anlayışı uygulamasında karşılaşılabilecek uosurlardan biri programın bütünlüğünün zaman aldığıdır. Böylesi bir uygulama için öğretmenlere program düzeyinde bir planlama zamanı gereklidir. Bu uygun sürede tema seçimini yaparlar, keşfetsinler, öğrenci öğrenim yöntemleri ile ihtiyaçlarını tartışsınlar ve programı parçalarını koordine edebilsinler. Toplının gibi geniş kitleler değişir veya değişim süreci içinde olacak yeni sistemler buluyor (Shoemaker 1991). Bu süreçte literatürde yaptığı araştırma ve öğretmenlerle yaptığı tartışmalar sonucunda programın parçalarını şöyle sıralar:

Beceri ve yöntemler: Bu temel beceri, okuma, Matematik, sosyal beceri ve problem çözme.

Grupları ve temalar: Bunlar programın yapısı etrafındaki örgütleyici konulardır. İnsan grupları gibi çok geniştirler.

Temalar: Her program grubu kümesi ayrıca esas temalara bölünür. Örneğin, sosyal beceri veya çeşitlilik.

Yöntemler: Araştırma ve odak aktivitelere daha çok tarif getirebilmek için bazı sorular sorulmuştur.

Öğretmenler: Öğretmenler bilgi ve beceri geliştirme için sorulara cevap vererek planlamayı sorular, bilgi ve beceri konularını kullanarak yaparlar.

Öğrenciler: Öğrenciler ayrıca kaynak toplar ve gerçek ders planı hazırlarlar. Strateji geliştirme yaparlar,

Öğrencilerin gelişmesi: Öğrencilerin gelişmesi incelenerek ünite değerlendirme yapılır.

Bütünleşmeye yönelik çalışmalar yukarıdaki elemanları veya değişikliklerini içermeye yönelmektedir. Palmer (1991) öğretmenler ve program üzerinde beraber çalışıp ortak amaçları, hedefleri, beceri ve temaları tarif etme yönünde çaba göstermiştir. Öğretmenler ise saptanmış olan bu listeden alanlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya çalışırlar. Örneğin beceriyi araştırmak, Fen, Matematik, Müzik, Lisaa, Sanat ve Sosyal Etkinlikler'in bir parçası olabilir. Öğretmenler bu tartışmalardan öğretim programları üretirler. Herhangi bir öğretim planı hazırlamak zaman alır. Bir öğretim planı hazırlamak, üyeleri birlikte çalışma yeteneğine sahip gruba, güçlü öğretmenler, esnek programlara ihtiyaç duyar (Brandt 1991).

Bütünleştirilmiş program uygulanacak kuralların görünümü gibi değerlendirme stratejilerinin de değişmesine sebep olur. Öğrenciler "gerçek" görevler aldıkça öğretmenler performans değerlendirmesi ihtiyacı duyarlar. Ancak bu şekilde öğrencilerin konuları anlayıp anlamadığını öğrenebilirler.

Kathy Lake'in yaptığı araştırmada Jacobs (1991) kendi tecrübelerine göre dört basamaklı bir performans değerlendirmesi gerektiğini tesbit etmiştir. Bunlar şunlardır:

1. Eylem araştırması yapıp cari kaynakları ve en iyi tecrübeleri öğrenmek.
2. Birleşim için öneri geliştirmek.
3. Devamlı değerlendirme yaparak programı idare etmek ve uygulamak.
4. Programı uygulamak ve kontrolü ile değerlendirmesini yapmak (Lake 1994).

2.1.2 Bütünleştirilmiş Programların Sağladığı Yararlar

Bilim alanları arasında ilişkilendirmeyi yapabilecek beceri ve bilgiyle donatılmış, gelecek yüzyılın insanları, gibi tanımlamaları yapılan bireyleri yetiştirebileceği eğitimciler tarafından savunulan bütünleştirilmiş programın yararları araştırma sürecinde ulaşılan kaynaklar dikkate alınarak araştırmanın bu bölümünde

bulunmuştur. Bütünleştirilmiş program yetişkinler tarafından yaratılan farklı alanlara ayrılarak öğretilmesine karşıt bir duruş içermektedir. Çocuklar doğup dünyaya geldikleri andan itibaren çevreleriyle iletişime girdikleri günden itibaren görerek, duyarak ve işiterek mümkün olan en çok duyu organını aynı anda harekete geçirerek öğrenirler. Bu öğrenme süreci çocukların öğrenimine doğal öğrenmeden uzaklaşmadan devam edilmesinin önemli olduğunu göstermektedir. İçeriği anlamlı kılmak açısından teorik bilgilerin beceri etkinlikleri ile desteklenmesi içeriği daha anlamlı kılar ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu bakış açısı ile beceri ve içeriği birleştiren Bütünleştirilmiş program anlayışı tekrarların büyük ölçüde aza indirileceği ve zaman kazanımının sağlanacağı bir anlayıştır. Bu yöntem ile olaylar sadece teorik olarak aktarılmadığı ve somutluklar ile somutlaştırıldığı için öğrenmede zamanı ekonomik kullanma meydana gelir. Doğal öğrenme yaşamın akışı içinde yapılmaktadır. Doğal öğrenme sürecinde farklı disiplinlerin yaşam içerisinde ortaklaşarak öğrenme sağlanması ile, bütünleştirilmiş programların doğal yaşama birey yetiştirmesindeki disiplinler arası ilişkiler paralellik göstermektedir. Bu özelliğinden dolayı bütünleştirilmiş programdan okuldan-işe program olarak da söz edilmektedir. Bu söylem bütünleştirilmiş programın günlük yaşamla iç içe olma düzeyini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bireyleri yaşama hazırlamak eğitim sürecinin amaçlarından biri olduğuna göre okuldan-işe olarak nitelenen programın bireyleri, hayata hazırlarolda anlamlı bir yer tutacağı ve yararlı olacağı karnsındayız.

Program bütünleştirmesigenel ve mesleki eğitimin konu ve becerisi ile, öğrenimin gerçek hayata uygulanmasuu zorlayarak uygunluk ve öğrenme süreçlerini artırır. Bu açıdan bütünleştirilmiş prograro aolayışı ile sürdürülen öğrenimin geleneksel eğitime göre daha etkili olup olmadığı konusunda bütünleştirilmiş program anlayışında tara bir bütünleşmeye ulaşabilmek için anlamlı bir ilerleyiş takip edilmelidir. Basaroklı ilerleyişte her basamak bir sonraki basamağın alt yapısını oluştururken, daha karmaşık olan bir sonraki aşamaya hazırlık sağlamış olacaktır. Bu anlayışla bütünleştirilmiş prograro uygulamasında zorlukların aşılmasının daha rahat olacağı karnsındayız. Ross, Ann ve Karen Olsen (1993) orta ve lise düzeyi okullarda eğitim modelinin uygulanmasını incelediler ve anlamlı ilerleyişte her basamağın bir sonraki basamağa alt yapı oluşturarak, her

inin diğetine temel teşkil ettiğini tespit ettiler. Bu tespitlerine göre birbirine ardışık olarak altyapı oluşturan programı birleştirme şekillerini; Tek Konulu Birleşim, Ordinal Model, Birleştirilmiş İç Model, Birleştirilmiş Çift Merkezli Model ve Kendi İçinde Merkezli Model olarak sıralamışlardır. Bu basamaklı ilerleyişin tecrübeleri sonunda ulaşılabilecek birleştirilmiş programı okullarda uygulayacak olan öğretmenlerin birleştirilmiş program uygulamaları için eğitilmesinin programın öğrenme üzerindeki başarısını artırması beklenmektedir. Öğretmene uygulama içinde daha demokratik bir ortam sağlayan ve alanlar arasında geçişler yapabilme fırsatı veren bu uygulamada özellikle tecrübeli öğretmenler mesleklerini sürdürürken yaratıcılıklarını gösterebilme olanağı bulacakları düşünülmektedir. Alanlar arası hareket serbestisi yaratan birleştirilmiş program anlayışı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bu konuda Kathy Lake yaptığı bir araştırma sonunda, M. Markus'un birleştirilmiş programla ilgili olarak şu tespitine dikkat çekmiştir. "Bu programla ilgili olarak; bu kursta daha fazla öğreniyorum ve İngilizce ile Sosyal Bilgilerin aynı anda verildiği zamanlardakinden daha iyi öğreniyorum." (Lake 1994).

Bütünleştirilmiş program hakkında bu yöndeki öğretmen ve öğrenci içtenliği bütünleştirilmiş programın giderek yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Eğitimde yeni uygulamaların olmamasına rağmen günümüzde hazırlanan programlarda bazı alanlarda yaygın ve etkin olarak kullanılmaktadır. Öğretmenler ile yaptığımız görüşmelerde özel ders öğretmenliği uygulamasına başlamadan önce bu tür bütünleştirmelerin programlarda varolanlar yanında, yeri geldikçe öğretmenler tarafından yapıldığını da göstermiştir. Özellikle Resim ve Hayat Bilgisi konuları konusunda yoğun bir bütünleştirmeye KKTC MEKB'nin ilköğretim programlarında yer bulunmaktadır. "Öğretmenlerin kişisel tecrübeleri ve yapılan birçok araştırma göstermiştir ki; öğretmenlerin değişik ders ve konuları iç-içe koyarak öğretim verdiklerinde çok mantıklı bir öğrenim tecrübesi saptanmıştır." (Lake 1994).

Nitekim Kathy Lake'in bahsi geçen araştırmasıyla bir başka tespiti de Humphreys'un birleştirilmiş programla ilgili tanımlamalardır. "Entegre (bütünleştirilmiş) bir çalışmada çocukların çeşitli konularda geniş çaplı bir bilgiyi çevrelerinde keşfettikleri bir ortamdır. Öğrenci insanlık, iletişim sanatı, tabii bilimler,

matematik, sosyal çalışmalar, müzik ve sanat arasındaki bağlantıları görür. Beceri ve ilgi gelişmiştir ve birden fazla sahada uygulama bulmuştur." (Humphreys, Post, ve Ellis 1981). Bu tarife bağlı kalırsak, Shoemaker bir bütünleştirilmiş programı şöyle tanımlar. "Öyle bir eğitimidir ki geniş incelemeler yapmak için çeşitli ilgili hususları bir araya getirip birbirleri ile kesişme noktalarını organize eder. Eğitim ve öğretime bütünsel bir varlık gibi bakar ve gerçek hayatı yansıtır, ayrıca da iç dinamiği vardır."

Bütünleştirilmiş programlar eğitilecek kişileri yaşamaları boyunca öğrenmeye hazırlayan programlardır. Bu programları destekleyen eğitimcilerle üzerinde durduğu bir unsur bu programların nesilleri gelecek asıra hazırlayacağıdır. Birleştirilmiş programların; konuların birleştirilmesini, projeler üzerinde çalışmayı, okul kitapları üzerinde kaynakçaları, konular arasında ilişkilendirmeyi, organize edici prensipler olarak tema ünitelerini ve değişik öğrenci grupları ile çalışmalarını kapsamaları yapılabilecek toplu çıkarımlardır.

Bütünleştirilmiş programda alanlar arasında ilişkiler kesin sınırlar ile birbirinden ayrılamaz. Konuların uzantıları birbiri ile örtüşüyor ve ilişkilenebilir. Bu şekilde bir konuda öğrenilenler, başka konularda öğrenilenler ile örtüştürülebiliyor ve ilişkilendirilebiliyor. Bu eğitimin uygulandığı ortamlarda daha etkili bir öğrenimin uygulandığı bazı eğitimcilerle ve programcıların tespitleri arasında şunları sayabiliriz: Bonds, Cox and Gantt-Bonds (1993) yaptıkları bir çalışmadan Kathy Bonds'ın aktardığı bilgilere göre;

"Birleşik program öğretimi, netlik göstermeyen (bulanık) alan sınırlarından öteye, tüm derslerin ayrılmaz bir biçimde birbiriyle ilgili olduğu ve o şekilde öğretildiği bir öğretim sürecine uzanır. Programın bir alanında öğrenilen ve öğretilenler, diğer alanlarda öğrenilen bilgi ve becerileri pekiştirmek, tekrar yapmak ve geliştirmek için kullanılır. Bu birleşik öğretim süreci öğrencinin bütün program alanları arasındaki ilişkiyi ve bunun tüm okul derslerine uygulanmış algılamasının çabuk olmasına yol açar. Birleşik program öğretimi birleştirmeden daha fazlasını yapar; içerik ve becerileri o şekilde sunar ki (neredeyse) tüm öğretim yeni boyutlar, anlam ve ilgi kazanır. Çünkü program sınırlarını aşan beceri ve içerik arasındaki bağlantı ortaya çıkar. Birleşik program öğretimi yapılan bir sınıfta program alanları gözetilmeksizin, kavramlar ve becerilerin aynı anda öğretilmesi aynı konu alanlarındaki beceri ve kavramların öğrenilmesinin toplamından daha büyük bir etki yaratabilir." (Lake 1994).

Matematik ve Sanat derslerinin beraber görülmesi öğrencinin değişik konuları okuma ve anlamasına hatta yazmasına yardımcı olmaktadır. Genel anlamda öğrencilerin daha başarılı olmalarına yardımcı olmaktadır. Benzer sonuçlara Friend (1984) de varmıştır. Bu uygulamalarda öğrenciler Matematik ve Fen derslerini birleşik olarak görmüşlerdir.

Schmidt'in eserini okuyanlar bu bulguların mantıklı olduğunu görecektir. Lisan ve Sanat derslerini birleşik olarak alan öğrencilerin, bu dersleri aynı anda alanlardan daha başarılı hatta iki misli başarılı olduklarını tesbit etmiştir.

Öğrencilerin tavırları üzerinde bütünleştirilmiş programın hangi düzeyde etkili olduğu ile ilgili az araştırma vardır. Maciver (1990) bütünleştirilmiş programdaki öğrencilerin grubu olarak çalışma ruhu ile birlikte üretim tavırlarının geliştiğini aynı zamanda iş alışkanlıklarının da geliştirildiğini tesbit etmiştir. Bu öğretmenlerin öğrenci grubuna yakın olup problemleri arada bulması ve probleme çözüm getirmesine bağlanmıştır. Vars (1965) öğrencilerin gerçek problemler üzerinde çalışırken öğrenme motivasyonunun çoğaldığını belirtmektedir. Ayrıca öğrenciler kendi öğrenimlerini kendilerinin planlaması ve yapmaları halinde, ilgili problemlerini ortadan kaldırmış ve motivasyonlarını daha üst düzeye çıkarmış olduklarını yazıyor, Jacops (1989) birleşik programın öğrencinin kendi kendini yönlendirmesi, yüksek katılım, yüksek oranda ev ödevi sonuçlandırması ve okula daha sıcak bakmayı yarattığını belirtir. Öğrencilerin sınıf dışındaki dünya ile iletişime geçmesi ve disiplinler arası ilişkileri tesbit etmesi öğrenmeye olan arzularını ve tavırlarını artırır.

Bütünleştirilmiş programın eğitiminin öğrenme tecrübelerine olumlu etkisi olduğunu sadece öğrenciler takdir etmiyor. Edgerton (1990) yaptığı araştırmasında birleşik matematik programı uygulayan öğretmenlerin %83'ünün tekrar geleneksel program uygulamalarına dönmek istemediklerini ortaya çıkarmıştır. Maciver (1990) da "Beraber; takım halinde çalışmaya verilen sosyal destek, öğretmenlerin daha çok bir birleşik çapraz konulu eğitim ve kurs vermesini teşvik etmiştir." diyor. Bu

onların gerçeklik ile daha fazla özdeşleşecek eğitim teknikleri ortaya çıkarmalarını teşvik edecektir.

Tarafsız değerlendirme uzmanlarının Orta Kaliforniya Fen geliştirme programlarında yer alan bazı öğretmenlerle yaptıkları bir mülakatta bulgular **Fen eğitimi ile görevlendirilme zamanı arasında bir uyum tesbit etmişlerdir. Bu** programdaki öğretmenler bir yıllık tema ile Sanat, Fen, Lisan, Sosyal Etüt, Matematik ve Güzel Sanatlar alanlarında öğretim yapmışlardır. Bu bulguları gerek **taktirnameli gerekse diğer öğrencilerde tesbit edilmişlerdir. İki grub arasında** tutarlılık da gözlenmiştir (Greene,1991).

Program bütünleştirme Çok Boyutlu Zeka Kuraou uygulamalarında da **eğitime katkılar koymaktadır. Yeni dönemin eğitim sistemlerinde ciddi bir yer edinen** bu kuramın eğitimdeki uygulamalarının etkileri üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Demirel'in aktardığına göre (Demirel 1999:194); Carnphel Çok Boyutlu Zeka 'Kıranı'nın ders programlarına uyarlama çalışmalarını beş başlık altında **Liizetlemiştir. Bu başlıklar;**

1. Çok Boyutlu Zekaya Dayalı Ders Tasarımı
2. Disiplinlerarası Öğretim Programları
3. Öğrenci Projeleri
4. Değerlendirme

5. Yönlendirme (Çıraklı Programlar) şeklinde sıralanmıştır. Disiplinlerarası (i)Öğretim Programları başlığı altında Batman'ın aktardığına göre (Batman 2002: 44); **iiiöğrencilerin zeka alanlarını belirlemek ve eğitimde faydalanmak amacıyla bütün** disiplinlerden yararlanmak oldukça yararlı olarak kabul görmüştür. Bu yaklaşımda **öğrenciler ortak çekirdek konuları (core curriculum) öğrendikten sonra kendi zeka** alanlarına uygun olarak ilgi alanlarına göre ders almaktadırlar.

Ford (2000) "Yedinci Sınıf Öğrencileri Üzerinde Çok Boyutlu Zeka Teknikleri ve Birleştirilmiş Tematik Öğretimin Uygulamasının Etkileri" üzerine tez çalışması yapmıştır. **Araştırmacı çalışmanın amacını, ortaokulda yedinci sınıf** öğrencilerin başarısını artırmada birleştirilmiş tematik öğretim (T1) ve Çok

Çok Boyutlu Zeka Kuramı tekniklerinin birleştirilmesinin yararlılığını test etmek, olarak belirtmiştir. Araştırma askeri taban üzerine kurulmuş bir ortaokul yedinci sınıf öğrencileri ile Matematik, İngilizce ve Sosyal Bilimler derslerinde uygulanmıştır. Bir deney grubu geleneksel olarak öğretim yapan, diğeri birleştirilmiş Çok Boyutlu Zeka ve Birleştirilmiş tematik öğretim yapan olmak üzere öğrenciler, sistematik bir şekilde seçilmiştir. Üç öğretmen, müfettiş yardımcılarının danışmanlığı ile Çok Boyutlu Zeka ile Birleştirilmiş Tematik Öğretim ile ilgili beş öğretmen hizmet içi eğitim programına katılmışlardır. Daha sonra Matematik, İngilizce ve Sosyal Bilimlerde Çok Boyutlu Zeka ve Birleştirilmiş Tematik Öğretimi birleştirdiler. Deney grubunda 29 haftalık Çok Boyutlu Zeka ile Birleştirilmiş Tematik Öğretim ile ilgili ön test ve son test olarak Temel Beceriler Iowa Test'i (The Iowa Test of Basic Skills) kullanılmıştır.

Araştırmacı, öğretim yöntemlerine ilişkin anlamlı farklar bulunduğunu belirtmiştir. Geleneksel gruptaki öğrenciler "Okuduğumu Anlamada", Çok Boyutlu Zeka ile Birleştirilmiş Tematik Öğretim yapan deney grubundan daha yüksek ön test-son test kazanımları elde etmişlerdir. Ancak, toplam dil puanında, Çok Boyutlu Zeka ile Birleştirilmiş Tematik Öğretim ile ders işleyen deney grubu, geleneksel yöntemle ders işleyen kontrol grubundan, daha yüksek ön test- son test kazanımları elde etmişlerdir. Deney veya kontrol grubunun üyesi olma, cinsiyet, ırk ve velinin askeri rütbesinin bir avantaj olduğunu gösteren, anlamlı farklar bulunmadı. Fakat araştırmacı, ön test ve son test puanlarının, öğrencinin ırkı ve velinin askeri rütbesi açısından önemli ölçüde etkilendiğini belirtmiştir. Hem ön testte hem de son testte beyaz çocukları, daha yüksek puan aldıkları belirtilmiştir. Beyaz öğrencilerin, beyaz olmayanlardan anlamlı ölçüde daha yüksek puanlar aldıkları da araştırmanın diğer bir bulgusudur. Yine araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulgu ise ön test ve son testlerde, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek notlar aldıklarıdır. Yine Kemal A. Batman'ın doktora tezinde aktardığına göre; Muehlbauer (2000) Matematik Başarısında Çok Boyutlu Zeka Sanatsal-Aşı (Arts- Infused) Programının Etkisi" adlı doktora çalışması yapmıştır. Çalışmada, matematik başarısında Sanatsal-Aşı Çok Boyutlu Zeka Programı'nın etkileri yanında, öğretmenlerin matematik başarı algıları da araştırılmıştır. Bilmenin Farklı Yolları

ferent Ways of Knowing / DWOK) programını uygulayan 4 ilkokulun 3. ve 4. sınıflarındaki öğrenciler ile 4 DWOK programını uygulamayan ilkokulun 3. ve 4. sınıf öğrencileri, matematik başarıları açısından karşılaştırılmışlardır. DWOK okullarının 10 öğretmen, öğretmen algı araştırmasına katılmıştır. İki veri toplama yöntemi kullanılmıştır. **Birincisi, 3. ve 4. sınıflar için yıl sonu matematik başarılarındaki okul bölge başarı verilerini içermiştir.** İkinci veri toplama yöntemi DWOK programı uygulama seviyesi, DWOK'ın matematik programıyla bağlantısı, DWOK'un diğer konu alanlarıyla olan bağlantısı ve öğrencinin DWOK'a karşı tepkisi, hakkında veri toplayan bir öğretmen algı anketiydi. Öğretmenlerin öğrenci başarılarını algılamaları aynı zamanda, öğrencilerin gerçek başarılarıyla ilgili yordamaları kıyaslamada da kullanılmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları araştırmacı tarafından şu şekilde yorumlanmıştır; öğrencilerin matematik dersindeki başarıları üzerinde Sanatsal- Aşırı Çok Boyutlu Programı'nın istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmamıştır. Öğretmenler ise araştırmacı tarafından; öğretmenler DWOK programını zaman zaman kullanmışlardır ve ilk yıl programı olmasından dolayı, program ile ilgili rahat olmaları, programın uygunsuz kullanımına neden olmuştur, şeklinde yorumlanmıştır. Öğretmenler, öğrencilerin DWOK programındaki tepki ve başarılarının pozitif olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenler, öğrencilerin o gösterdikleri performanstan daha yüksek derecede bir performans gösterebileceklerini yordamışlardır. Çalışmada doğrudan odak noktası olmayan sonuçta ortaya çıkmıştır. Üçüncü sınıfların ek veri analizi sonuçları, DWOK programının uygulanmadığı okullar ile kıyaslandığında, programın uygulandığı okulların öğrencileri lehine, kavramsal anlamda istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, dördüncü sınıfların ek veri analizi sonuçları, DWOK programının uygulandığı okullarda, uygulanmayan okullara oranla daha çok başarı puanı sağlandığını göstermiştir.

Bütünleştirilmiş programın yararları açısından ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen veriler dikkate alındığında bütünleştirilmiş programa dayalı eğitim sürecinde, öğrencilerin bilişsel alanlar ile psikomotor alan açısından eğitilen bireylere yararlar

bulunduğu saptanmıştır. Duyuşsal alana ile ilgili etkiler açısından öğrencilerin okulu
 na çok sevdikleri, programın olanaaklarından dolayı grub olarak yapılan
 çalışmaların birlikte üretim tavırlarını geliştirebildikleri anlaşılmaktadır. Yine
 öğrencilerin akılcı bir merak ve öğrenme isteği içine girdikleri de bütünleştirilmiş
 programın duyuşsal alan ile ilgili faydalarındadır. Sınıf dışındaki dünya ile iletişime
 geçmeleri öğrencilerin öğrenme arzularını ve tavırlarını artırır, Bilişsel alanın
 gelişimi açısından ise bu programın uygulandığı öğrencilerin daha fazla bilgi
 edindiklerinin araştırmacılar tarafından saptanması da bütünleştirilmiş programın
 bilişsel alana katkısı olarak nitelendirilebilir. Bilim alanları arasında bütünleştirilme
 tanımlayan bu program anlayışı yaparak-yaşayarak öğrenmeyi de bir yöntem olarak
 tanımlanmaktadır. Y yaparak-yaşayarak öğrenme sürecinde bireyler bilgilenirken
 bilişsel-kinestetik zekalarını da kullanmaktadırlar. Bireylerin bütünleştirilmiş
 program anlayışında bedensel-kinestetik zekalarını kullanmaları dolaylı yoldan da
 bilişsel, siko-motor alanlarına da katkı koymaktadır. Bu katkı psiko-motor davranışların
 gelişiminde kullanılan kas, sinir ve zihin koordinasyonunu güçlendirir.
 öğrencilerin gerekçe davranışları daha kolay ve kalıcı bir biçimde öğrenmesine
 olanaklı olabilir. Öğretmenler açısından bakıldığında zaman ise bütünleştirilmiş
 program deneyimini yaşayarak öğretmenlerin geleneksel programların uyguladığı
 öğrenim sistemine örnek istemedikleri görülmüştür,

Yapılmış araştırmaların sonuçları dikkate alındığında Bütünleştirilmiş
 programın sağladığı yararları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- Doğal öğrenme sağlar.
- Zamanı kuzandırır.
- Bireyleri iş yaşamına hazırlar.
- Öğretmene eğitim sürecinde demokratik ortam sağlar.
- Alanlar arası geçiş rahatlığı verir.
- **Öğretmenleremeslekte yaratıcılık şansı verir.**
- Farklı alanları biraraya getirip ortak noktaların saptama fırsatı verir.
- Bireyleri yaşam boyu öğrenmeye hazırlar.

- Öğrencilere öğretimde aktif rol alına şansı vererek öğrenmeyi kolay ve kalıcı kılar.
- Eğitimde grup çalışmalarına fırsat verdiğiden paylaşım, birlikte üretim ve iş alışkanlığı kazandırır.
- Öğrencilerin kendi kendilerini yönlendirme olanağı verir. Bnndan dolayı **başarı artışı, görev sonuçlandırma ve okulu sevme gerçekleştirir.**
- Çok boyutlu zeka kuramı uygulamalarında eğitime katkı sağlar.
- Öğrencilerde anlamlı ve bağlamsal öğrenmeyi sağlayarak kavramların daha **kolay özümsemesi ile uyumsanması olanaklı kılar.**

Kıbrıs'ta Matematik ve Resim Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

Çeşitli tarih araştırmaları göstermiştir ki Kıbrıs'ta KKTC'nin kuruluşuna (15 Ocak 1983) kadar geçen sürede birçok devletin yönetimi hüküm sürmüştür. Tarih boyunca bna bağlı olarak da her alanda olduğu gibi eğitim alanında da çok değişik kültürler ve uygulamalara maruz kalmışın. Kıbrıs tarih boyunca "(M.Ö 1450-1320) Mısırlılar, (1320-1265) Hititler, (1265-1000) Mısırlılar, (1000-709) Asurlular, (709-669) Asurlular, (669-588) Bağımsız Krallıklar, (588-525) Mısırlılar, (525-333) Persler (İranlılar), (333-301) Makedonlar, (301-59) Mısırlılar (Ptoleme Hanedanı), (M.Ö.59-M.S.395) Romalılar, (395-1191) Bizanslılar, (1191-1192) Haçlı Krallıkları, (1192-1489) Lüzinyanlar, (1489-1570) Venedikliler, (1570-71-1878) Osmanlı Devleti, (1878-1960) İngiliz Egemenliği, (1960-1963) Kıbrıs Cumhuriyeti" (Serter, 2002: 12) devletlerinin egemenliğine girmiş ve eğitim anlayışı devletlerin sözkonusu yıllardaki anlayışına uygun şekilde devam etmiştir.

2.2.1. Osmanlı Dönemi

Kıbrıs 1571 yılında yerli halkın da talepleri doğrultusunda Osmanlı'lar tarafından fethedilip Osmanlı topraklarına katılmıştır. Kıbrıs'ın 1571 yılında

Osmanlı idaresine girmesi ile Osmanlı maarifinin din anlayışı esasına dayanan eğitim şekli Kıbrıs'ta da uygulanmaya başlanmıştır. Osmanlı maarifinin dine dayalı okul anlayışında iki tür okul vardı. İki tür okuldan biri İptidailer (İlkokullar)'dı. İptidailer Sıbyan okulları, vakıf okulları ve hususi okullar olmak üzere üç kısma ayrılmaktaydı. Diğer okullar ise Medreseler'di. Medreseler orta ve yüksek öğretim kurumlarını bünyesinde bulunduran okullardı. Medreseler İptidaisiz (hazırlık sınıfı olmayan) ve İptidaili (hazırlık sınıfı olan) olmak üzere iki kısma ayrılmaktaydılar (Behçet, 1969).

Osmanlı hakimiyeti ile Kıbrıs'ta eğitim alanında başlatılan değişimler yukarıda belirtildiği gibi Osmanlı eğitim anlayışından kaynaklanan bir çeşitliliğe ulaşmıştır. Bu anlayışla başlayan eğitim sürecinde bu okullarda öğretmenlik (o zamanaki adı ile hoca veya hoca hanım) yapabilmek için erkeklerde (hoca) başka, kadınlarda (hoca hanım) başka özellikler aranmaktaydı. Hocalık yapabilmek için, bir medresede birkaç yıl eğitim görmek ve bir cami veya mescitle imamlık veya müezzinlik yapabilmek koşulu aranmaktaydı. Aynı dönemde herhangi bir okulda hoca hanım olabilmek için, Kunun okuyabilmek, Subha-i Sıbyan okuyabilmek, Tugfa-i Vehbi okuyabilmek, bazı risale'leri (sayfa sayısı 50'nin altında olan kitap) okuyabilmek ve yaşlı bir kadın olmak koşulları aranmaktaydı (Behçet, 1969).

Bu yıllarda öğretmenlik yapacaklarda aranan niteliklere bakıldığı zaman öğretilen derslerin de bu donanımlara sahip bir öğretmenin bilgilerinden olacağı ve dini bilgilere dayalı eğitim anlayışı olacağı bir gerçektir. Araştırma sürecinde ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen bilgilere göre Kıbrıs Türk eğitiminde Resim ve Matematik dersleri okullarda okutulan dersler içinde bulunmamaktadır (Behçet, 1969; Cicioğlu, 1985; Irkad, 1997; Feridun, 2001).

Bu konuda Weir, Education in Cyprus isimli kitabında şöyle demektedir. "İslam'ın bir kısmı Arapça olan Kuran'ı ezberleme yönünde idi. Tabii ki birçok Avrupalı tarafından Arapça olan Kuran'ı anlamak oldukça güçtü. Esas önemsenen gerçek yaşam değil Tann'ın Kuran'da öngördüğü dünyalardı. Fiziksel ve doğal birçok sebep-sonuç ilişkisi dini bakış açısıyla yorumlanıyordu." (Weir, 1953: 67).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı gibi bu dönemde Resim ve Matematik dersleri öğretimde yer almamaktadır. Bu nedenle iki dersin birbirini destekler nitelikte uygulamasına yönelik herhangi bir bilgiye de rastlanınamıştır. Osmanlı eğitim sistemi etkisi altında bulunan bu dönemde Sıbyan okullarına (ilkokul) başlama yaşı 1571-1824 yılları arasında farklı yerlerde değişik yaşlarda olmak üzere 5 ve 6 yaşlarını kapsamaktaydı. Padişah II. Mahmut'un 1824 yılında yayınladığı "Talim-i Sıbyan Hakkındaki Ferman" olarak isimlendirilen fermanı ile ilkokul öğrenimi 4-7 yaşları arasında zorunlu hale gelmiştir. Bu ferman ile zorunlu hale gelen bu yaş çocuklarının eğitimi hoca ve bina eksikliği nedeni ile ülkenin her yerinde uygulanamamıştır. Bu ferdandan sonra 1846 yılında çıkan bir talimat ile Sıbyan okullarındaki eğitim süresi 4 yıla çıkarıldı. Osmanlı devletinin 1846 yılında İstanbul ve Kıbrıs'ta da uygulanan talimatnamesinden sonra 1869 yılında çıkarılan "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" ile erkeklerin 7, kızların ise 8 yaşında sıbyan okullarına başlaması uygulamasına geçilmiştir. Bu nizamname ile eğitim süresinin 7 yaşında sona ermesi de esas olarak kabul edilmiştir.

J. İlkokul sınıflarında okutulacak olan derslere ilişkin program ile ilgili olarak 138 tarihli Umur-u Nafia Encümeni'nin hazırladığı programlar bulunmaktadır. Bu programlarda eğitimi düzene koymak için hazırlanan bu programlarda ilkokullar (sınıflar) iki kısma ayrılırlardı. Bu ayırım sonucunda ilkokullarda:

1. Sınıf-ı evvel (birinci sınıf)

2. Sınıf-ı sani (ikinci sınıf) olmak üzere ikili bir grublandırılmaya gidilmiştir.

(Behçet, 1969; Cicioğlu, 1985; Feridun, 2001; İrkaç, 1997).

Bu iki grubun eğitim sürecinde okuyacakları dersler ve süreleri Umur-u Nafia Encümeni kararlarında şöyle belirlenmiştir:

1. Sınıf-ı evvel'de harfleri ve heceyi öğrenmek, 1-2 defa hatim indirmekle (Kunuru'nun sonuna okumak) bitirilirdi. Süresi iki yıldır.

2. Sınıf-ı sani'de Türkçe yazı, Subha-i sıbyan, ahlak kitapları, meşk (güzel yazı),

3-6 defa hatim indirmek, sarf ve nahiv dersleri (gramer) okumakla bitirilirdi.

(Behçet, 1969: 26).

Yeniden yapılandırılan ilkokul sisteminde Matematik ve Resim derslerine yer

verilmemesi dikkat çekmektedir. İlgili derslerin ilkokullarda okutulan dersler arasında yer almamasından dolayı bu *iki* dersin programlarının o dönemlerde uygulanmadığını destekler nitelikte uygulanmasından da söz etmek mümkün olmamaktadır.

Umur-u Nafia Encümeni'nin belirlediği programın uygulandığı dönemden sonra 1871 yılında Sellin Sabit'in 'Rehnüma-yı Muallimin-i Sıbyan' isimli dergisi ile yeni kuralların uygulanacağı eğitim programı kabul edildi. Bu tarihten sonra Türkiye'de *iki* türlü ilkokul çalışmaya başladı. Bu okullardan birincisi yeni kuralların uygulandığı 'Usul-ü Cedide'(yeni yöntem) veya İptidai'ler olarak isimlendirilirken, diğeri okul türü ise yeni kuralların uygulanmadığı 'Usul-ü Atika'(eski yöntem) veya Sıbyan Okulu adı ile bilinen okullardı. Bu okullar aynı zamanda mahalle okulu olarak da isimlendirilmekteydi. Usul-ü Cedide İptidaileri 3 yıl süre ile eğitim veren okullar olup bu sürede öğrencilerin okudukları dersler, Elifba (alfabe), Tecvit (Kuran'ı kerimi usulüne bağlı kalarak okuma ilmi ve bu okumayı öğreten kitap), Kuran, İlmihal (din kurallarını öğretmek üzere yazılmış kitap), Kıraat (okuma), Hesap, Yazı, Kavaid (kurallar), Tarih ve Coğrafya idi. Usul-ü Cedide olarak bilinen okul türü 1908 yılına kadar eğitimde yerini almıştır. Usul-ü Cedide iptidaileri üç yıl süre ile eğitimi sürdürürken Usul-ü Atika veya sıbyan ya da mahalle okulları 4 yıl süre ile eğitimlerini sürdürmeye devam etti. Bu okullara devam eden öğrencilerin okuduğu dersler ise, Elifba, Kuran, İlmihal, Yazı ve Hesap idi. Rehnüma-yı Muallimin-i Sıbyan dergisinde yayınlanarak 1871'den sonra okullarda uygulanmaya başlanan kurallar da 1924 yılında çıkan Tevhidi tedrisat kanunu ile kaldırıldı (Behçet, 1969).

Sellin Sabit 'Rehnüma-yı Muallimin-i Sıbyan' isimli dergisi ile yeni usul programında eğitim programı kabul edildikten sonra Türkiye'de çalışmaya başlayan *iki* tür okuldaki yeni yöntemi uygulayan Usul-ü cedide iptidailerinde ve eski yöntemi uygulayan Usul-ü atika'larında, bugünkü içerik ve programlaması ile olmasa bile 'Hesap' adı ile matematik dersi yapılmaktaydı. Bu *iki* tür okulun dersleri arasında Resim dersi olmadığı için Resim ve Matematik derslerinin programlarının birbirini

destekler nitelikte uygulanmasına yönelik uygulamaları aktaran bilgiye kaynaklarda rastlanmamıştır. Osmanlı okul yapısı ile aynı oluşum içerisinde ve aynı derslerin okutulduğu Kıbn's'ta da içerikte ve programlamasındabugünkü anlamı ile bir matematik dersi olmamasına rağmen Hesap adı ile bir ders verilmekteydi Matematik dersi adıyla bu koşullar varken resim dersi adına herhangi bir uygulamaya rastlanmıyor. Bu nedenden dolayı resim ve matematik derslerinin programlarının birbirini destekler nitelikte uygulanmasından Kıbn's'ta da bu yeni uygulama anlamında yine söz edilemez.

Kıbn's'ta ilkokullarda resim dersi öğretimi uzun yıllar programlarda yerini almamıştır. Osmanlı ilkokul öğretimi ile eş zamanlı giden Kıbrıs ilkokul öğretiminin resim dersi açısından gelişimini Osmanlı İmparatorluğu'nun bu alandaki gelişimine bakmadan anlamak mümkün değildir. Osmanlı İmparatorluğunda matematik açısından ise daha eskiye dayalı araştırma ve kitap basımının varlığı bilinmektedir, "Bu bakımdan 1700 tarihlerinden önceki Türk fikri hayatına bir göz atıldığında yarar olabileceği düşünülmüştür. XV. yy. Osmanlı fikri hayatının yansıdığı Fatih Mehmed'in kütüphanesinde İslam dilleri ile yazılmış olanlarındışında 587 kitap bulunduğu ve bunlardan XI. ve XV. yy.'lar arasına ait 75 kitaptan 15'nin matematik ve astronomi ile ilgili olduğu tespit edilmiştir." (Turani, 1979: 565-566).

Araştırmacının araştırma sürecinde ulaşılabildiği kaynaklardan sağlanan bilgilere göre, bu yıllarda resim açısından öğretime dayalı hiçbir kaynak ve uygulamaya rastlanmamıştır. Resim ile ilgili batıda var olduğu anlamda öğretim süreci öncelikle eğitilecek kişilerin batı ülkelerine gönderilmesine ile başlamıştır. Daha sonra Osmanlıda resimde (Türkiye'de) açılan okullarda resim eğitimi başlamıştır. Resim dersinin okullarda programlara konulup batıdaki şekli ile öğretilmeye başlanmasından önce Türkiye'de resim sanatı geleneksel minyatür ve hat sanatı sınıfı içerisinde kalmıştır. Bu yıllarda öğretimi ise usta çırak ilişkisi içinde genellikle de babadan oğula geçer şekilde kendini göstermiştir. İlk resim öğretmenleri ise batı ülkelerinden getirilmiştir, Doğa gözlemine bağlı ilk resim dersi 1793 yılında Osmanlı İmparatorluğu Mülîendishane-i Humayunda programa konmuştur. "Ancak: bu dersin, bu günkü anlamda bir resim dersi olmadığını, yalnız

istihkamı ve haritacılık gibi asker meslekleri için yetişmede yardımcı olduğu ile eğitim ve öğretimde yer aldığını biliyoruz." (Turani, 1979: 577).

Osmanlı Padişahı II. Mahmut 1825 yılında Yeniçeri Ocağını kaldırdıktan sonra Mühendishane'ye geliştirmiş ve resim dersine daha çok önem vermiştir. Bu dönemde ortaya çıkan öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere resime kabiliyetli gençlere inamlan gençler Avrupa'ya eğitime gönderilmeye başlanmıştır. 1846 yılında Mühendishane'ye müdür olan Bekir Paşa bakır oyma ile taş baskı sanatlarının Harbiye'de gelişmesi için çaba harcamış ve bununla ilgili genelgeler de vermiştir. Mühendishane'den sonra Harbiye Mektebi'ne de resim dersi vermiştir. Resim dersinin okullarda geliştirilmesi için o günkü okullar nazım Satı Altınbaş'ın İspanya'lı Şirans isimli bir de öğretmen getirtmiştir. 1875 yılında Askeri liselere resim dersi konmuştur. Bu dönemde Mösyö Kes isimli bir öğretmen getirtilmiş ve uzun yıllar Harbiye ile Askeri İdadilerde resim dersi vermiştir. Tamamen asker kökenlilerin resim eğitimi aldığı Mühendishane 1883 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılışı ile sivilere de geçmiştir. Bu Mekteb-i Sanayi'nin kuruluşu ile Türk resim öğretmenleri de Avrupalı resim öğretmenleri ile birlikte Türkiye okullarındaki öğretimde yerlerini almaya başlamıştır. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurucusu bir Türk olan Osman Hamdi Bey (1842-1910) dir.

Türkiye'de ilkokulların tarihsel gelişimi incelendiği zaman Anadolu'da kurulmuş olan dönemde ilkokul düzeyinde eğitim veren Mektep ya da Kilttap denen kurumlar vardı. Osmanlı'lar Anadolu'da yönetimi ele geçirdikten sonra ilköğretim kurumları için kendilerine Mektep (Külttap) sistemini örnek almışlardır, ilköğretim kurumlarındaki bu kurumları, zengin kişiler veya devlet adamları vakfiyeler şeklinde kurmuşlardır. Sözü edilen kurumlar Mektep veya Sıbyan Mektebi olarak anılmaktaydı. Bu okullarda eğitim, dini eğitimdi. "Tüm Müslüman çocuklarında sıbyan mekteplerinin genellikle bir tek dersi vardı: Kur'an. Bu dersin amacı Kur'an'ın anlamını açıklamak değil sadece okunmasını öğrenmekti," (Gürkan - 1999: 13).

Buradan da anlaşılacağı üzere Kur'an ezberletmenin dışında öğretimle ilgili hiçbir etkinliğe yer vermeyen bu okul anlayışında Resim ve Matematik dersleri de yoktu. Bu okul sisteminin olduğu yıllardaki öğretimde Resim ve Matematik derslerinin olmayışı, Resim ve Matematik derslerinin formal anlamda birbirini destekler nitelikteki uygulamalardan bahsetmek mümkün olmamaktadır. Öğretim etkinliği olarak tek amacı Kur'an ezberletmek olan Vakfiye okulları sisteminden 1869 tarihinde '*Maarifi Umumiye Nizamnamesi'nde* yapılan değişiklik ile çıkmıştır. Bu kanun ile ilkokullar üçer yıl süreli iki kademedен oluşmuştur. Bu iki kademedен birincisi olan '*İlmiye-i İbtidaiye'lerde* Okuma, Yazma, Hesap, Din bilgisi, Tarih, Coğrafya ve El işleri dersleri vardı. İkinci kademe olan '*Mekteb-i İktisadiye'* (ortaokul) Jerde ise Kur'an okuma, Din bilgisi, Türkçe, Arapça, Hesap, Coğrafya, Türk ve İslam Tarihi, Güzel yazı ve Tarım dersleri esas derslerdi. Bunlara ek olarak ise bu okul türündeki derslere Farsça, Resim, Geometri ve Sağlık bilgisi dersleri de ekleniyordu. Askeri bir okul olan Mühendishane'de, doğa gözlemine bağlı ilk Resim dersi 1793 yılında programa konduktan 76 yıl sonra sivil okullarda Resim dersi okutulması dersler arasında yerini almıştır.

2.2.2 İngiliz Dönemi

Osmanlı okul sistemi ile program ve okutulan dersler açısından iç içe bulunan birbiri bsn ilkokulları adanın 1878 yılında İngiltere Krallığı'na kiralınması ile İngiliz liraliliğinin uygulamalarına muhatap olmuştur. Osmanlı ilkokullarında Resim dersi 1869 yılında adanın İngiltere Krallığı'na kiralınmasından dokuz (9) yıl önce rprogramlarda yer almıştı. Kısa bir süre sonra İngiltere Krallığı'na kiralanan adanın ~:hönemine ait Resim ve Matematik dersleri ile ilgili gelişimlerini İngiliz valiliğinin flilgUlamalarını dikkate alarak inceleyebiliriz.

Kıbn's'ta 1878'den 1905 yılına kadar ilkokul öğretim süresi 4 (dört) yıl idi. fl:::1905'te çıkartılan yeni maarif kanunu ile ilkokul öğretim süresi 5 (beş) yıla f,9i,ırtıldı. 1929'a kadar Kıbn's'ta ilkokullarda uygulanan program Türkiye'deki

Programların aynı ve çok küçük değişikliklerle birbirinin benzeri idi. 1929 yılında (Türkiye'de harf devriminin gerçekleştirilmesi ile Kıbrıs Türk ilkokullarında da buna uygulanmıştır. Böylece Türkiye'de ilkokul programlarında yapılan değişiklikler Kıbrıs Türk okullarında da Maarif Müdürlüğü aracılığı ile uygulanmaya başlanmıştır. Türk Maarif Dairesi 1920 yılında Yasama Meclisinde İngiliz ve Türk üyelerinin oyları ile geçen yasa ile kurulmuştur. Bu daire alınan kanun gereği Türk ilkokullarının idaretini yapmakla yükümlü olacaktır. 1933 yılında çıkartılan maarif kanunu ile ilkokulların öğretim süresi 6 (altı) yıla çıkarılmıştır. Bu kanun çıkarılmış olmasına rağmen pratikte uygulanmasına 1935 yılında geçmiştir. 1878'den 1933 yılına kadar Kıbrıs'taki Türk ve Rum ilkokullarında okutulacak derslerin hangi dersler olacağına her toplumun kendi Maarif Dairesi kanun vermektedir. O günkü koşulları ile dini ilahilerin çok etkin olduğu Türk ve Rum maarif dairelerinin aldığı kanunlarla çoğunluğu Kıbrıs'a özgü olmayan konular okutulmaktaydı. Yeni Eğitim Yasası (1933) ile ilkokullar için yeni bir program düzenlenmesi kararı alındı. Fakat programın hazırlanması 1935 yılında tamamlandı. Bu programın çalışmalarının tamamlanıp uygulanmaya başlaması ile İngiliz idaresindeki Kıbrıs'ta Türk ve Rum ilkokulları ilk defa aynı programla eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Maarif Encümeni tarafından saptanan ve iki topluma da ilkokullarında uygulama zorunluluğu getirilen program 1935-1936 ders yılında uygulamaya konulmuştur. Bu programda Hesap ve Hendese adı ile altı sınıfta da okutulan bir ders ve 'Sessiz iş saatlerinde okutulacaktır' ibaresi ile Elishi-Resim dersi bulunmaktadır. Aynı dönemde altı öğretmenli bir ilkokulun ders dağılım çizelgesinde yine Hesap ve Hendese adı ile altı sınıfta da ders varken, Elishi ve Resim dersleri aynı iki ders olarak altı sınıfta, her sınıf düzeyinde farklı sürelerde okutulmaktaydı. Yeni yasanın öngördüğü dersler ve bu derslerin haftalık ders saatlerine dağıtılma Ek 1 ve Ek 2'de verilmiştir. Kıbrıs'ta 1878-1933 yılları arasında hangi derslerin okutulacağına kanun veren Türk ve Rum Maarif Dairelerinin yetkileri bu uygulama ile ellerinden alınmış oluyordu. Kitaplar 1921 yılından itibaren İngiliz yönetimi tarafından sansür edilmeye başlandı. Bu yüzden Maarif Dairelerinin uygun bulduğu kitaplar okutulmaktaydı. Yine 1936 yılında ilkokulların 6 yıla çıkarılmasından sonra değişiklikler yaşandı. Bu değişikliklerle plânlı öğretime geçildi. Planlı öğretimin gereği olan haftalık, aylık ve yıllık ders şemaları yapılmaya başlandı.

Bu dönem ile ilgili İrkad (1997:52) Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişmeler isimli kitabında şöyle demektedir. "1936-1937 ders yılında Kıbrıs'taki İngiliz yönetimi, ilkokullar için yeni bir eğitim sisteminin ve müfredat programının kabul edilmesini kabul etmiştir. Bu ders yılından başlayarak, Kıbrıs'taki Türk ilkokullarında, Türkiye'den getirilen okul kitaplarının okutulması yasaklamıştır. O zamanlardaki olanaklarla Kıbrıs Türk toplumunu ancak 'alfabe ve okuma kitabı' hazırlayıp okutabildiklerinden, öteki dersler için 'kitapsız' öğretim zorunlu olmuştur. Bu durum uzun süre devam ettikten sonra ancak 1949'da yeni bir 'müfredat nizamnamesi' hazırlanarak 1935 yasası değiştirilmiş ve Türk ve Rum okulları için aynı müfredatın her iki ders dağılım çizelgelerinin uygulanmasına başlanmıştır."

Tarihsel süreç içinde ilkokulların harcamaları ve sayıları ile ilgili olarak elde edilen bilgilerden söz edebiliriz. Osmanlı idaresindeki Kıbrıs'ta ilkokullardaki öğrencilerin ve okul giderlerini Osmanlı İmparatorluğu karşılamakta idi. 1878 yılında İngiltere'ye kiralandığı zaman adada 65 Türk ilkokulu vardı. 1900 yılı tahmini verilerine göre 14 ilkokulun idaresi Osmanlı ilkokullar müfettişliğine bağlı idi. Bu sayı 1909-1910 yıllarında 11'e düştü. 1914-1919 yılları arasında bu sayının 6'ya düşmesi görülmektedir. 1920 yılında maarif kanununun çıkarılması ile bütün ilkokullar İngiliz okulu olduğundan Kıbrıs'ta Osmanlı ilkokulu kalmadı. Bu tarihten sonra Kıbrıs'ta eğitimi dine dayalı ilkokulların varlığı sona erdi. Dine dayalı okulların sona ermesi ile İngiliz etkilerinin daha da yaygınlaştığı görülmektedir. Bu dönemden sonra Kıbrıs ilkokullarında cumhuriyetin ilanı ile cumhuriyet dönemi başlamıştır.

2.2.3 Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi ve Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi

Dönemi

Kıbrıs'ın İngiliz sömürge idaresinden çıkışı 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması ile olmuştur. Antlaşma sonucunda kurulmuş cumhuriyet eğitimde de yeni bir anlayış getirilmiştir. Bu yeni anlayış çerçevesinde Kıbrıs Türk

tokullarında okutulan dersler ve bu derslerin haftalık ders saatlerine dağılımları :ğişikliğe uğramıştır. Bu programda ilkokulların altı sınıfında da farklı sürelerde mek üzere hem Matematik hem de Resim-İş dersleri bulunmaktadır. Bu programda ha önceki programlardan farklı olarak ilk defa her iki dersin de bugünkü isimleri , programlarda yer aldıklarını görmekteyiz. Ek 3'teki tabloda tek öğretmenli bir çokulda, Ek 4'deki tabloda ise altı öğretmenli bir ilkokuldaki Matematik ve Resim derslerinin haftalık ders saatlerine dağılımları görülmektedir.

Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi Maarif Dairesinin 1962-1967 yılları arasında ibns Türk Maarifi'nin gelişimine alt beş yıllık phmnda öğretim kademelerinin ünü ile ilgili altyapı ve programlarla ilgili ulaşmak istenen hedefler saptanmaya tlışmıştır. Sözü edilen beş yıllık planın İlköğretim ile ilgili kısmında 6 (altı) yıllık ęretim süresi olan ilkokullarda yerel şartlara uydurularak Türkiye İlkokul rogrsının uygulanacağı karar bulunmalctadır. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim akanlığı (TC MEB) İlkokul proğrsununda (1968) matematik dersinin amaçları (Ek), Aritmetik özel amaçları (Ek 6) ve Geometri özel amaçları (Ek 7) yazılmıştır. rogramda matematik genel amaçları ve özel amaçları dikkate alındığı zaman , matematik ve Resim-iş derslerinin birbirini destekler nitelikte uygulanmasını gerekli ılacak olan amaçların olduğu söylenebilir.

Aritmetik dersii konulan yanında programda geometri konulan da ayrıca yer hunştı. Programın kendi sistematik yapısı içerisinde Geometri konulan için de latettuatik dersinin genel amaçları altında N. Sınıf Geometri bilgisinin özel maçlarına da yer verilmiştir. Proğrsunm Geometri özel amaçları kısmında ise miamen Resim dersi ile ilişkilendirilmiş amaçlar bulunmalctadır. Geometri :onulannın özel amaçları Ek 7'de verilmiştir.

Geometri konuları Prizma, Dikdörtgen, Küp, Kare, Silindir, Daire, Üçgen ve ;okgen olarak programda yerslmctadır. Konuların işlenmesi sırasında izlenecek •ollar için öncelikle sınıf ortamında ve yakın çevrede varolan nesnelerin öğretimde aillanılması önerilmektedir. Nesnelerin resimlerinin çizilip, boyanarak sahip ıldıkları şeklin veya şekil parçalarının neler olduğunun öğretilmesi için uygun •öntemlerin de uygulanması gerekliliğinden sözedilmektedir. Proğrsunm bu

lümünün Resim ve Matematik programlarının birbirini destekler nitelikte gulanması konusunda bir adım olarak nitelendirebileceğimiz not olarak yazılmış .ümündeki içeriktir. Sözfi edilen bölümde resim dersi bilgilerinin içerdiği kırık, dik paralel çizgilerin, cetvel, gönye ve bunlar gibi yardımcı araçlar kullanılarak imleri yapılmalı ve geometrik şekiller oluşturulmadı denmektedir. Geometrik iiler değişik malzemelerden yararlarularak yapılmalıdır: Geometrik şekillerden şan dekoratif çalışmalar, basit kroki ve planlar çizilmelidir içeriğini de kapsayan oyan yapılmıştır, (TC MEB İlkokul Programı, 1968)

Bu amaçlar doğrultusunda sürdürülecek olan matematik öğretiminin o günün tlannda aynı programın açıklamalar kısmında, özetle şu fikirler nulmıktadı. Matematik öğretiminin en önentli amaçlarından biri insanların ntlarında karşılaşacakları problemleri çözebilme yönünde onlara yardımcı olacak mne yöntemi kavımlarını sağlamaktır. Bu düşünce yöntemini libreilmeleri için, bireylere verilecek matematik dersinde gerçek yaşamdan <et eden matematik bilgilerinin aktarınından. soynt bilgilerin aktarınına doğru melidir. Özet olarak bütün eğitimcilerin kabıl ettiği ve sıklıkla kullamları ıdan uzağa, somuttan soyuta ilkelerine uyulmalı ve matematik öğretimi bu oda sürdürülmelidir,

Programın Resim-İş dersleri ile ilgili amaçları, diğer bölüntlerin yazılışında n kurallar dikkate alınarak sıralanmış olup öncelikle amaçları aktarılmıştır: n-İş dersinin amaçları (Ek 8) de verilmiştir.

Resim-iş dersinin amaçlarının sonrasında ilkokul programında bu ders ile ıçıklamalara yer verilmiştir. Açıklamalar kısmında Resim ve İş derslerinin aynı rs gibi düşünülmeyp ya çok iyi bir ortaklaşma ile aynı derste, ya da yıl içindeki ayısı açısından dengeli bir dağılım ile yapılması önerilmektedir. Öğrencilerin ti hem de üç boyutlu malzemelerle ifade ihtiyacı olduğu, bunun için hem iki u, hem de üç boyutlu ürünler oluşturabilecekleri malzemelerle çalışmalarına verilmesinin öğretim açısından daha uygun olacağı yazılmıştır. Resim iş n. bir ifade dersi olduğu unutulmadan diğer dersler ile ortaklaştırılması

rekliliği üzerinde özenle durulması gerekliliği de vurgulanmıştır. Yaşarında kullanılabilecek eşyaların yapımı için el becerileri geliştirilmelidir, ana temaları üzerinde durulmaktadır. Yapılan çalışmalar ile gerçek yaşam arasında bağlar kurulabilecek eğitim yöntemleri uygulanmalıdır. Ayrıca çocuk resimlerinin **ellikleri, öğrencilere çizdirilecek konuların hangi konulardan oluşacağı ve çizim** cesi öğrenci ve öğretmenin uyması gereken kurallar aktarılmıştır. İlkokulların altı süre ile eğitim verdikleri dönemdeki uygulamalar ilkokul eğitim süresinin beş yıla **irilmesi ile sona ermiştir.**

2.2.4 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Beş Yıl Süre İle Eğitim Yapan İlkokullar Dönemi

Milli Eğitim Yasasının değiştirilmesi ile 11 Haziran 1986 tarihinde yürürlüğe **en 17/1986 sayılı yeni yasa** programların yeniden yazılması ihtiyacını gündeme **innmiştir.** Bu yasa ile ilkokulların öğretim süresi 6 (altı) yıldan 5 (beş) yıla **irilmiş ve ilkokullara bağlı** anasınıflar öngörülmüştür. Öğretim süresinde yapılan **değişimden dolayı** ihtiyaç duyulan program değişikliği sonucunda yazılan **gramda Matematik** programının genel amaçları, özel amaçları ve açıklamalar **lıkları ile her sınıf düzeyinde** işlenecek konular yazılmıştır. Programın genel ve **1 amaçları Ek 9'da** verilmiştir. Programın içeriğinde varolan **N. Sınıf Matematik** si konuları ise Ek 10'da verilmiştir.

Programın genel ve özel amaçlarında Matematik dersi ile Resim dersi **ımda bağlantılar** kurulabilecek durumlar (maddeler) bulunmaktadır.

Programın açıklamalar kısmında günün koşullarındaki matematik **eriminde en önemli** hedefin bireylere hayatta rastlayacakları problemleri **ebilecek düşünme** yetisi kazandırmak olduğu temel felsefesinden hareket **miştir.** Bundan başka matematik işlemlerinin, kavramlarının ve uygulamalarının **incilere aktarımının dengeli** olması gerektiği vurgulanmaktadır. İşlemlerin ezbere

veya nasıl yapılacağının bilinmesi yanında, niçin ve neden yapıldıklarının bilinmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca öğrencilerin matematikle ilgili tüm bilgi ve deneyimleri araştırıcı ve yaratıcı etkinliklerle sürdürebilecek yeterlilikte eğitilmelerinin gerektiğine dikkat çekilmiştir. Temel matematik konuları ise; sayılar, işlemler, ölçme, şekiller ve grafikler başlıkları ile programda yer almıştır. Programın IV. Sınıf ile ilgili kısmında sadece konu başlıkları ve alt başlıkları yazılmıştır. Bu kısım ile ilgili konu başlıkları ve bunlara ait alt başlıklar (Ek IO)'da verilmiştir.

Programın matematik dersi ile ilgili kısmında genel amaçlar başlığı altında ilkokullardaki Matematik dersinin genel amaçları yazılmasına rağmen Resim-iş dersleri ile ilgili bölümünde bu dersin genel amaçları yazılmamıştır. Resim-iş programı kısmında her sınıf düzeyi için amaçlar yazılmış ve amaçlardan sonra da teknik, tekniğe uygun malzeme ve konular yazılmıştır. Programda yer alan IV. Sınıf ile ilgili bölüm (Ek II)'de verilmiştir.

Resim-iş eğitimi IV. Sınıf ile ilgili teknik, malzeme ve konular (Ek II)'de verildiği gibi yazıldıktan sonra aynı yöntem ile V. Sınıf ile ilgili bölüm aktarılmıştır. Bu bölümden sonra sanat eğitimi ve çocuk gelişimi ile ilgili bilgiler üç başlık altında ele alınıp açıklanmıştır. Sözü edilen başlıklar aşağıdaki sıra ile programda yerini almıştır.

- a. Çocuk gelişimi ve çocuk resmi
- b. Çocuk resminde gelişime etken olan faktörler
- c. Çocuk resimlerinde gelişim basamakları

Bu öğretim programı günümüzde eğitimin süratle değişen ve gelişen bulguları gözönüne alındığı zaman uzun sayılacak bir süre, hiçbir değişiklik yapılmadan uygulamada kalmıştır. Uzun bir aradan sonra 1999 yılında bir yıl süre ile denenip geliştirilmek üzere KKTC MEKB tarafından İlköğretim Kurumları Eğitim Programı olarak yeni bir program yayınlanmıştır. Bir yıl sonra geliştirilip yenilenmesi düşünülen bu program ise araştırmanın yapıldığı tarih itibarı ile herhangi bir değişikliğe gidilmeden KKTC ilkokullarında uygulanmaktadır. Bu programda

görülen Matematik dersi programı daha önceki program anlayışından daha farklı anlayışla yazılmıştır. İlgili programda;

1. İlköğretim Matematik Programı'nın Genel Felsefesi
2. İlköğretim Matematik Programının İçeriği ve Genel Yapısındaki Değişiklikler
3. Konuların Sınıflara Göre İlerleyişi
4. Konuların İşlenişi ile İlgili Genel Açıklamalar
5. Problem Çözme ve Kurma ile İlgili Özellikler
6. Araştırma ve Ödevle İlgili Özellikler
7. Ölçme ve Değerlendirme ile İlgili Özellikler ve Uyanlar
8. Hataları ve Eksik Noktaları Giderme, başlıkları ve bu başlıklara ait alt başlıklar sırası ile yazılmıştır. Bu başlıkların yazılmasından sonra 1999 yılında yapılan İlköğretim Kurumları Eğitim Programı'nda sınıf düzeyinde genel hedefler, hedefler ve konular yazılmıştır. Bu programda çoğu zaman sanat eğitimi ile ilgili alanlar için konu edilen yaratıcılıktan da bahsedilmiştir. Matematik'te yaratıcılık kullanmanın başarıyı artıracak ve yaratıcı problem çözmenin önemi anlaşılmıştır. Bu doğrultuda geleneksel matematik öğretiminde farklı bir öğretim yöntemi adım atılacaktır. Özellikle problem durumları tartışılırken, basamaklı aşimlardan kurtulmaya yönelik olarak yaratıcılıkla ilgili birikimlerin farklı yöntemlerine ulaşacağı düşünülmektedir. Bu bakış açısından hareketle çözümünde matematik dersi aracılığı ile de yaratıcı bireyler yetiştirmekten ve yaratıcılıkta katedilecek gelişmeler oranında başarı sağlanacağı belirtilmektedir. Bu camda geçmişten günümüze gelene kadar ilkokullarda uygulanan programların farklı olarak ilk defa aynı disiplin içinde konulara yönelik bütünleşme ile disiplinlerin bütünleştirilmesinden söz edilmektedir. Böyle bir yaklaşımla bütün konularının bütünleştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bütünleşecek olan alanların çözümleri ile öğrenciler herhangi bir alandaki problemi diğer alanlardan alan bağlantılarla daha rahat aşabileceklerdir. Bu yöntem ile günlük hayatta natiğin katkıları görüleceklerdir. Matematik programının genelinin yazılışında kurallara dikkate alınarak yazılan N. Sınıf Matematik Programının İçeriği Ek yazıldığı şekilde programda yerini almıştır. Programda hedeflerden sonra il N. sınıf konuları, küme kavramları ve işlemler, ölçme, görsel algı ve

geometri ile veri toplama ve 'sunmayı içeren proje çalışmaları ana başlıkları ve unlara ait alt başlıklar halinde verilmiştir.

Bir yıl süre ile denenip geliştirilmek üzere 1999 yılında KKTC MEKB. rafından ilköğretim Kurumları Eğitim Programı olarak yayınlanan yeni programın esim-iş programının ilk bölümünde Genel Açıklamalar başlığı bulunmaktadır, Bu şık altında Resim-iş Eğitiminin Gerekliği ve Resim-iş Eğitiminin İlkeleri yer naktadır. İkinci ana başlık olan Çocuk ve Sanat Eğitimi başlığı altında ise; Çocuk :işimi ve Çocuk Resmi, Çocuk Resminde Gelişime Etken Olan Faktörler, Çocuk imlerinde Gelişim Basamakları, Resim-iş Eğitiminde Eğitim Durumları, Çalışma amı, Sınıf İçin Uygulama ilkeleri, Dersin İşleniş, Değerlendirme Konularını en ana ve alt başlıklar bulunmaktadır,

Bu bölümlerden sonra Sınıf Amaçları ile ilgili Açıklamalar başlığı altında mene konu seçiminde, ders işleniş sırasında, amaçların sınıf içi ve sınıflar nda gerçekleşme durumları ile ilgili ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı larında özet bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır. Bu başlık altında aktarılan erden sonra her sınıf düzeyi kendi içinde ele alınarak Genel Amaçlar, mlacak Araç ve Teknikler, Konular, Amaçlar, Davranışlar ve örnek İşleniş niştir. Programın IV. Sınıf amaçları, Kullanılacak Araç ve Teknikler, Konuları açlara göre Davranışları (Ek 13) 'te verilmiştir. Bu tarihten sonra araştırmanın ığı yıl itibarı ile 1999 yılında yazılan programla ilgili bir yıllık deneme süresi olmasına rağmen başka bir ilköğretim programı yazılmamıştır,

1.2.5 Resim ve Matematik Derslerinin Yıllara Göre Haftalık Ders Saatlerine Dağıtılan

leşitli tarih araştırmalarından da anlaşıldığı üzere günümüze kadar geçen ıbrıs'ta birçok devletin yönetimi hüküm sürmüştür. Tarih boyunca adanın i kendi siyasi yönetimine bağlı tutan devletler ayın zamanda eğitimini de

kendilerine bağımlı tutmuşlardır. Birçok devletin yönetimi altına giren Kıbn's'ta eğitim anlayışı ve programları da farklı devletlerin yönetiminde farklılık gösterdiği gibi, bazı dönemlerde aynı devletin yönetiminin hüküm sürdüğü sürelerde de değişikliğe uğramıştır. Günün eğitim anlayışına göre programlarda değişiklikler yapıldıkça Resim ve Matematik dersleri ile bu alanlarla ilgili eğitim süreçlerinde öğrencilerden beklentiler de farklılaşmıştır. Kıbrıs Türk ilkokullarında Resim ve Matematik derslerinin ders saatlerindeki değişimler ile amaç, hedef ve içeriklerinin programlarda yer aldığı dönemlerde derslerin birbirini destekler nitelikte uygulanmasına yönelik gelişimlerini farklı dönemlere göre Tablo 1'de gösterildiği gibi özetleyebiliriz.

Tablo 1

Yıllara Göre Matematik ve Resim Derslerinin Haftalık Ders Saatlerine Dağılımları.

Yıllar	Resim						Matematik						Açıklamalar
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI	
1571-1838	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	Umur-u Nafia Encümeninin hazırladığı program.
1838-1869	a	a	a	a	a	a	•	a	a	a	a	•	Rehnlma-yı Muallimin-i Sibyan deriside yuyulan program,
1869-1871	a	a	a	a	a	a	a	•	a	a	a	a	Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile yeni program yayınlandı.
1935-1936	b	b	b	b	b	b	1	1	1,5	1,5	1,5	1,5	Tek l@'emenli bir okuldaki uygulamaDersler Resim, Hesap ve Hendese isimlefi ile programda yer almıştır.
1935-1936	2	2	2	2	1	1	3	3	5	5	5	5	Altı öğretmenli bir okuldaki uygulama. Dersler Resim, Hesap ve Hendese isimleri ile programda yer almıştır.
1960-1961	3	3	3	3	2	2	7	7	7	7	6	6	Dersler Resim-İş, Matematik isimleri ile programda yer almıştır. Altı öğretmenli bir okuldaki uygulama.
1960	3	3	3	3	2	2	8	7	7	7	6	6	Kıbrıs cumhuriyeti ilan edildikten sonra uygulanan program.
1986					2								KKTC ilkokullarında eğitim süresi 5 yıla indirildi.
1990	2	2	2	1	1	c	8	8	9	7	7	c	
1991	2	2	2	1	1	c	8	8	9	6	6	c	
09.10.1995	3	3	3	2	2	c	7	7	7	6	6	c	
10.10.1995	3	3	2	2	2	o	7	7	8	6	6	c	
1996	3	3	2	2	2	c	7	7	8	6	6	c	
1997	2	2	2	2	2	c	8	8	8	6	6	c	
1999	2	2	2	2	2	o	9	9	8	7	7	o	
2001	2	2	2	2	2	c	8	8	8	7	7	c	
2002	2	2	2	2	2	c	8	8	8	7	7	o	

'a' : Resim ve Matematik dersleri bu yıllar arasındaki programlarda yoktur.

'b' : Sessiz iş dersinde okutulacaktır.

'c' : KKTC Meclisi'nin 17/ 1986 sayılı yasası ile ilkokul eğitim süresi 6 yıldan 5 yıla indirildiğinden ders yoktur.

Bu ögeleri açısından baktığımız zaman araştırmacının araştırma sürecinde ulaşabildiği kaynaklarda eğitim programı olarak nitelendirilen metinlerin bazılarında program ögeleri açısından eksiklikler bulunduğu görülmüştür. Bu eksiklikler de Kıbrıs'taki Türk ilkokullarında Matematik ve Resim gibi iki farklı disiplinin birbirini destekler nitelikte uygulanıp uygulanmadığının tesbiti açısından belirsizlikler yaratmaktadır. Aynı belirsizlikler iki farklı disiplinin programlarının birleştirilmesi yönünde çabalar olup olmadığının tesbiti açısından da mevcuttur. Araştırma Sürecinde ulaşılabilen kaynaklarda program olarak sunulmuş bazı belgeler sadece haftalık ders saatlerini gösteren çizelgelerdir. Bunlar eklerde verilmiştir. (Bakınız: Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4) Çığımız program tanımlamasına ve eğitim programı ögeleri açısından baktığımız zaman bazı programların çağa uygun program formatında, bazılarının ise buna çok yakın özelliklerde olduğu görülmüştür. Çağa uygun program formatında veya oya yakın özelliklerde olup Kıbrıs Türk ilkokulları için hazırlanmış programların bazılarının hedeflerinde dersler arasında birbirini destekler nitelikte uygulamalara rastlanmaktadır. ilkokul programlarındaki bütün dersler arasında varolan birbirini destekler nitelikteki uygulamalar aynı zamanda Matematik ve Resim derslerinin programlarındaki hedefler arasında da bulunmaktadır. Matematik ve Resim dersleri programlarının hedefleri arasında birbirini destekler nitelikteki hedefler yanında tamamen aynı becerileri geliştirmeye yönelik hedefler olduğu da gözlenmiştir. Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı, 1999 yılı Eğitim Programında birbirini destekleyen hedefler Tablo 2'te gösterilmiştir.

Tablo 2

KKTC Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı, 1999 Yılı Eğitim Programı, İlkokul
IV. Sınıf Matematik ve Resim-İş Programlarında Birbirini Destekleyen
Hedeller

Resim-iş	Matematik
Çevre ile ilgili gözlem, izlenimlerini duygu, düşünce ve heyecanları resim-iş çalışmalarıyla ifade edebilme.	- Zihinden hesaplamalar yapabilme. - Dört işlemi yapabilme. - Çalışmalarda; ölçü, grafik, plan, çizelge ve cetvelden yararlanabilme. - Temel işlemleri (yüt,de,, faiz,, ortalama ..) yapabilme. - Basit cebirsel işlemleri yapabilme. - Karşılaştığı problemleri çözebilecek yöntemler geliştirebilme. - Estetik duygular geliştirebilme. - Yaratıcı ve eleştirel düşünebilme.
El işi çalışmalarıyla yapıcılık ve yaratıcılık gücünü gösterebilme.	Çalışmalarda; ölçü, grafik, plan,, çizelge ve cetvelden yararlanabilme.
Çevredeki maddeleri günlük hayattaki faydalı eşyaların yapımında kullanabilme.	Varlıklar arasındaki temel ilişkileri kavrayabilme.
Küçük yaştan başlayarak metotlu ve planlı çalışma,, sorumluluk yüklenebilme ve başkaları ile işbirliği yapabilme, yardımlaşabilme ve dayanışma içinde olabilm.	- Problem çözebilme. (Bilimsel yöntemin ilkelerinden faydalananarak.) - Problem kurabilme (yazabilme). - Çalışmalarda düzenli,, dikkatli ve sabırlı olabilme. - Araştırmacı, tarafsız,, ön yargısız bir kişiliğe sahip olabilme.
Çevrenin ihtiyaç ve imkanlarını inceleyerek, yaşanan mekanları daha rahat ve güzel bir hale getirebilme ve bu konularda istekli oluş.	- Zaman, yer ve sayılar hakkında açık ve kesin fikirler kazanabilme. - Geometrik şekiller arasında kavrayabilme. - Geometrik şekilleri tanımlayabilme.
Maddeler ve alet kullanabilme.	Çalışmalarında ölçü ve cetvelleri kullanabilme.

İlk
Assen
islerini

1.3.İlgili Araştırmalar

KKTC'de daha önce yapılmış araştırmalar içinde Matematik ve Resim derslerinin programlarının bütünleştirilmesiyle ilgili kuramsal veya uygulamalı herhangi bir çalışmaya bu araştırma süresince rastlanmamıştır.

Yurtdışında yapılan araştırmalardan ulaşılanlar içinde Matematik ve Resim derslerinin programlarının bütünleştirilmesine yönelik araştırmaların daha çok bütünleştirmeye teorik altyapı oluşturabilecek nitelikte olduğu gözlenmiştir. Bu anlamda yapılan çalışmalardan birinde Kathy Lake, M Markus'un İngilizce ile Sosyal Bilimler programları arasında bir bütünleştirme yaptığı ve öğrencilerin bu uygulamada daha çok öğrendiklerini ortaya koymıştır. (Lake 1994)

Yine aynı çalışmada Kathy Lake Humphreys Post ve Ellis'in (1981) "Beşeri Bilimler, İletişim Sanatı, Tabii Bilimler, Matematik, Sosyal Bilimler, Müzik ve Sanat'ın bütünleştirildiği bir programın öğrencilerin çeşitli komılarda geniş çaplı bilgiyi çevrelerinde keşfedebildikleri bir ortamdır." görüşünü ileri sürdüklerini aktarmıştır.

Aynı kaynakta aktarıldığına göre, Hamilton 1992-1993 Ohio okullarında yaptığı bir deneysel çalışmada Matematik'te öğrenime, sanatın katkısını araştırmıştır. Pilot uygulama olarak sürdürülen Matematik-Sanat bütünleştirilmesi projesinde, Matematik ve Sanat derslerinin bütünleştirilerek verilmesinin öğrencilerdeki başarıyı kamçıladığını saptamıştır.

Yine Levitan (1991) Edebiyat esaslı dil programındaki 6. sınıf öğrencilerin Fen-Edebiyat esaslı bütünleştirilmiş programa geçtiklerinde çoğunun daha iyi sonuçlar aldığı görmüştür. Benzer bir çalışmayı da füm sanat dalları ile Matematik programlarının bütünleştirilmesi yönünde Willett (1992) de yapmıştır. 87 (seksen reeli) kişilik 5. sınıf öğrencisi ile yapılan çalışmada Matematik ve Sanat derslerini

bütünleştirilmiş program anlayışı ile tartışan öğrencilerin, sözü edilen dersleri ayrı programlarla öğrenenlerden daha başarılı olduklarını saptamıştır. Matematik ve Sanat derslerinin bütünleştirilmiş olarak görülmesi öğrencinin değişik konuları okuma ve **anlamasına hatta yazmasına yardımcı olduğunu ve başarıyı artırdığını da tesbit** etmiştir. Ayıu şekilde Friend (1984) Matematik ve Fen derslerini bütünleştirme çalışmasını yapmış ve benzer bulgulara ulaşmıştır.

Zaman zaman gerçekleştirdiğimiz informal konuşmalarda bazı öğretmenler bütünleştirilmiş programların zaman aldığını ve bu durumun öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceğini belirtmişlerdir. Oysa ki; 1) Sanat, Matematik ve Okuma 2) Yazı ile Tüm Program 3) Tarih, Fen ve Matematik 4) Tarih ve Edebiyat 5) Birleşik Beşeri Bilimler 6) Sağlık ve Okuma 7) Matematik Sabalan 8) Sosyal Bilimler, Sağlık ve Sanat 9) Fizik Eğitimi, Sanat, Sağlık ve Edebiyat 10) Fen, Sosyal Bilimler, Sağlık ve Sanat alanları arasında değişik zamanlarda bütünleştirme çalışmaları yapan birçok araştırmacı (Aschbacher 1991; Edgerton 1990; Greene 1991; Maciver 1990; Shoemaker 1991; Vars 1965; Vye 1990; Williams 1991) bütünleştirilmiş programların bazı öğrencilerin öğrenmelerini daha ileriye götürmese bile herhangi bir zarar vermediğini de açıkça belirtmektedirler.

Vars (1965) yaptığı bir çalışmada belli bir zaman diliminde merkezi program içinde uygulanan bütünleştirilmiş program eğitimi alan öğrencilerin aynı konulu programlarda eğitim alan öğrencilerden daha iyi veya ayıu olduklarını, öğrenme motivasyonlarının çoğaldığını, aynı zamanda planlamaları kendilerinin yapmaları halinde bir görevi gerçekleştirmeye karşı olumsuz tutumlarından da vazgeçtiklerini tesbit etmiştir. Vars başka bir çalışmasında (1987) ise bütünleştirilmiş program anlayışına yaklaşıldıkça ezbercilik ve ezber bilgiden imıklaştığını saptamıştır.

Bütünleştirilmiş programla ilgili başka bir araştırmayı Maciver (1990) yapmıştır. Maciver'in tesbitlerine göre bütünleştirilmiş programlarla eğitim alan öğrencilerin takını ruhu tavrını ve iş alışkanlıkları geliştirdiklerini gözlemiştir. Araştırmasında bunu bütünleştirilmiş programda öğrencilere yakın duran öğretmen etkisine bağlamıştır.

Jacops (1989) yaptığı bir araştırmada bütünleştirilmiş programın, öğrencinin kendi kendini yönlendirmesini, yüksek katılımını, yüksek oranda ev ödevi sonuçlandırmasını ve okula daha ilgili olmasını sağladığını vurgular. Bütünleştirilmiş program anlayışı içinde öğrencilerin sınıf dışındaki dünya ile iletişime geçmesinin, disiplinler arası ilişkileri tesbit etmesinin, onların öğrenme arzularını ve bu yönde çalışmalarını artırdığını söylemektedir.

Bütünleştirilmiş programın öğretmenlere etkisi üzerine bir araştırma yapan Igerton (1990) bütünleştirilmiş Matematik programı uygulayan öğretmenlerin izde seksen üçünün (%83) tekrar geleneksel programlara dönmek istemediğini belirtmiştir.

BÖLÜM III

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada Tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma ankete dayanan veriler üzerinde yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Deseni

3.2.1. Evren

Araştırmanın evreni KKTC ilkokullarında görev yapan sınıf ve branş (özel ders öğretmeni) öğretmenleridir. KKTC'de Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEKB) İlköğretim Dairesi Müdürlüğü'ne bağlı 80 ve 5 özel olmak üzere toplam 85 ilkokul vardır. Bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 369'dur.

3.2.2. Örneklem

Örneklem grubu KKTC MEKB İlköğretim Dairesi Müdürlüğü'ne bağlı devlet ilkokulları ve özel ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinden seçilmiştir. Örneklem seçiminde oranlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bölgelerden seçilen örneklemlerin büyüklüğün %20 ile 0/25 arasında o bölgeyi temsil etmesine dikkat edilmiştir. Örneklem KKTC'nin beş ilçesinde (Lefkoşa, Güzelyurt, Gime, Mağusa, İskele) görev yapan öğretmenlerin genel toplam içindeki oranı dikkate alınarak belirlenmiştir. Toplam 250 öğretmene anket dağıtılmıştır. Bu durumda Lefkoşa'dan 103, Güzelyurt'tan 29, Gime'den 50, Mağusa'dan 36 ve İskele'den 24 öğretmen seçkisiz yöntemle belirlenmiş ve anket uygulanmıştır. Anketlerden 13 adeti çeşitli nedenlerden dolayı geriye alınamamıştır. Toplanan 237

et 'SPSS 11' sturistik programına veri olarak kaydedilmiştir. Programın çalışma nsiplerinden dolayı eksik bilgi içeren bazı anketler bilgisayar tarafından işleme ulınamıştır. Bu nedenle çalışma bölge, cinsiyet, görev biçimi ve tecrübe açısından me sokulan farklı sayıda anket ile sonuçlandırılmıştır: 'SPSS II' statistik gramının analizlere veri kabul ettiği denek sayılan kategorik değişkenlerden ge'de 236, cinsiyet'te 237, görev biçimi'nde 229 ve tecrübe'de 237 denek çinden tablolandırılarak Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo3

3.tegorik Değişkenlerden Bölge'ye Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları

	N	%
Merkez	124	52.54
Merkez dışı	112	47.46
Toplam	236	100.00

Tablo 3'te görüldüğü gibi görev yapılan bölge açısından bakıldığında zaman anketi cevaplayan toplam denek sayısı 236 kişidir. Bu deneklerin % 52.54'ünü oluşturan 124 kişisi merkez okullara atanmış öğretmenlerdir. Geriye kalan % 47.46'lık oram oluşturan 112 denek de merkez dışı okullara atanmış olanlardır.

Tablo 4

Kategorik Değişkenlerden Cinsiyet'e Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları

	N	%
Kadın	131	55.27
Erkek	106	44.73
Toplam	237	100.00

Tablo 4'te görüldüğü gibi cinsiyet açısından bakıldığında zaman anketi ,aplayan toplam denek sayısı 237 kişidir. Bu deneklerin % 55.27'sini oluşturan

131 kişisi kadın, geriye kalan % 44.73'lük oranı oluşturan 106 denek de erkek öğretmenlerdir.

Tablo 5

Kategorik Değişkenlerden Görev Biçimi'ne Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları

	N	%
I. Devre Öğretmeni	69	30.13
II. Devre Öğretmeni	126	55.02
Branş Öğretmeni	34	14.85
Toplam	229	100.00

Tablo 5'da görüldüğü gibi görev biçimi açısından bakıldığında zaman anketi cevaplayan toplam denek sayısı 229 kişidir. Bu deneklerin% 30.13'ünü oluşturan 69 kişisi I. Devre öğretmeni, o/55.02'sini oluşturan 126 kişisi II. Devre öğretmeni ve geriye kalan% 14.85'lik oram oluşturan 34 denek de branş öğretmenleridir.

Tablo 6

Kategorik Değişkenlerden Tecrübe'ye Göre Kişi Sayısı ve Yüzdelik Karşılıkları

	N	%
10 Yılda fazla hizmeti olan öğretmen	121	51.05
10 Yılda az hizmeti olan öğretmen	116	48.95
Toplam	237	100.00

Tablo 6'da görüldüğü gibi tecrübe açısından bakıldığında zaman anketi cevaplayan toplam denek sayısı 237 kişidir. Bu deneklerin% 51.05'ini oluşturan 121 kişisi 10 yıldan fazla hizmeti olan öğretmen, geriye kalan% 48.95'lik oram oluşturan 116 denek de 10 yıldan az hizmeti olan öğretmenlerdir.

3.2.3. Değişkenler

3.2.3.1 Kategorik (Bağımsız) Değişkenler

Araştırmanın kategorik değişkenleri aşağıda belirtildiği gibidir:

- (1) Cinsiyet: kadın, erkek,
- (2) Tecrübe durumu: 10 yıldan fazla hizmeti olanlar, 10 yıldan az hizmeti olanlar
- (3) Görev biçimi: ilkokul birinci devre, ilkokul ikinci devre ve ilkokul branş öğretmenliği
- (4) Bölge: merkez ve merkez dışı

3.2.3.2 Bağımlı Değişkenler

Araştırmanın bağımlı değişkenleri aşağıda belirtildiği gibidir:

- (1) İlkokul N. Sınıf düzeyinde Matematik ve Resim derslerine verilmesi gereken önemle ilgili görüşler
- (2) İlkokul N. Sınıf düzeyinde bütünleştirilmiş Matematik ve Resim dersiyle ilgili görüş
- (3) İlkokul IV. Sınıf düzeyinde uygulanacak bütünleştirilmiş bir Matematik ve Resim dersinin sağlayacağı yararlarla ilgili görüşler
- (4) İlkokul N. Sınıf düzeyinde bütünleştirilmiş bir Matematik ve Resim dersinin içeriğiyle ilgili görüşler

1.2.4. Ölçme Araçları

Veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm kişisel bilgilere yönelik 5 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise, 30 sorudan oluşan Likert tipi dereceleme ölçeğidir. Cevaplayıcıların kararlarını her soru için maddelerin karşısına "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "orta derecede katılıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" seçenekleri konulmuştur.

Ortuzbeş (25) kişilik paralel bir grup üzerinde yapılan analiz sonucunda ölçme güvenirliği (α) 0.84 olarak belirlenmiştir.

İkinci bölümden başka cevaplayıcıların ilköğretim 4. sınıf Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler niteliklerinin nasıl olacağını ve daha kolay anlaşılabilir örneklerin bulunduğu bir kısım eklenmiştir.

Ölçme aracı verilerin analizini kolaylaştırmak, geçerliliği test etmek ve daha anlaşılabilir duruma getirmek amacıyla aracın ikinci bölümünde yer alan sorular Faktör Analizi uygulanmış ve elde edilen faktör yüklerine (en az 0.40) göre aşağıdaki boyutlar belirlenmiştir:

1. Boyut 1: En Çok Önem Verilmesi Gereken Ders

İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.

İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.

İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.

3.2.4.2, Boyut 2: Matematik ve Resim Derslerinin Birleştirilmesine

Yönelik Görüş

- İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.
  - ilkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.
  - **Matematik:** dersinde tartışılan bir konunun Resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.
  - **Resim** dersinde tartışılan bir konunun Matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.
  - **Matematik ve Resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması** programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.
- Matematik ve Resim dersi programlarının ortak yarılarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.
- Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.**

1.2.4.3. Boyut 3: Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinin

Sağlayacağı Yarar

Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenimlerinin daha kalıcı olmasını sağlar.

Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.

Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.

t2.4.4. Boyut 4: Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinde Problem Çözme ve Yazma

Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili azim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, üçgen, daire, kare...)

Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik figürler yaratılabilir.

Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.

Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde zor çizilebilecek bazı çizgi film karakterlerini çizilebilir.

Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.

Renk karışımları ele alınırken "Venn" şemaları kullanılabilir.

Matematik dersinde şekil dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.

Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde çalışılabilir.

İllegünsekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.

Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu tekrar bütünleme çalışmaları yapılabilir.

Carton kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.

Resim dersinde, Matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki üzeri çalışmalar yapılabilir.

Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir.

Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde çalışılabilir.

1.2.4.5. Boyut 5: Bütünleştirilmesi Düşünülen Matematik ve Resim

Derslerinin İçeriği

- Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.
- Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.
- Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.

Araştırma Süreci

İnsanın doğasında varolan öğrenme biçimi doğal öğrenmedir. Doğal öğrenmede bireyler farklı alanlara ait bilgileri birbirinden ayırarak değil bütünleştirerek öğrenirler. Bu noktadan hareketle Resim ve Matematik dersleri ile bilgilerin de doğal öğrenmede sözü edildiği gibi ortaklaşarak verilmesi önem arz etmektedir. Her iki alanın da öğretimi sırasında birbirine katkı koydukları sıklıkla gözlemlenen bir uygulamadır. Araştırmaya başlamadan önce öğretmenler ile yapılan görüşmelerde de ayrı gerçeklerin vurgulanmış olması konu ile ilgili çalışmaya başlanmasında önemli bir katalizör görevi görmüştür.

Tezin konusu toplumumuzun son dönemlerde eğitimde yaşadığı ve karşılaştığı problemleri hedefli hale gelen kolej giriş sınavları ile yakından ilgilidir. Kolej giriş sınavlarının olgusunun KKTC eğitim sisteminde kısa sürede sona erecek bir uygulama olması, araştırmanın sonuçlandırılması için zaman açısından rahat sürdürülmesine olanak sağlamıştır.

Her araştırmada geçirilmesi zorunlu evreler bu araştırmada da atlamadan uygulanmıştır. Araştırmaya başlanıp sonulaudınlana kadar aşağıdaki aşamalardan geçilmiştir.

- Öncelikle ilkokullarda yaşarulan sorunlar göz önünde bulundurtularak sorunların çözümünde yararlı olabileceğı düşünölen araştırma konusu seçildi.
- Araştırma konusu ile ilgili ön görüşmeler yapıldı.
- KKTC ilkokullarında görev yapau öğretmenlere anketi uygulayabilmek için İlköğretim Dairesi Müdürlüğünden gerekli izin alındı.
- Veri toplama öleğı hazırlanıp ömeklem grubu ile paralellik gösteren 35 (otuz beş) kişilik grubun görüşleri alnnp veri toplama ölçeğinin geerliğı test edildi.
- Sağlıklı sonuç alabilmek için KKTC'nin bütün ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin her ilçe düzeyinde en az dörtte birine ulaşılmaya çalışıldı.
- Tüm bölgelere anketler dağıtıldı.
- Ömeklem grubu tarafından doldurtılan anketler geri toplandı.
- Çeşitli nedenlerden dolayı dağıtılan 250 (iki yüz elli) anketten 13 (on üç) tanesi geri alınamadı.
- Geri almarnayan 13 (on üç) anketin araştırmanın sağlıklı yürütölmesine çok büyük bir dezavantaj oluşturmayacağı görüşünden hareketle çalışmanın bir sonraki aşamasına geçildi.
- Bu aşamada anketlerdeki cevaplar 'SPSS 11' programına veri olarak girildi.
- 'SPSS 11' programı aracılığı ile tek yönlü ve çok yönlü ANOVA özömleme teknikleri uygulandı.
- Bulgular yorumlanarak, anlanılı farklılıklar bulunan kısımlar ayrıca ele alınıp gerekçeleri ve nedenleri irdelendi.
- Bunlardan elde edilen sonuçlar ve öneriler yazılarak araştırma tamamlandı.

3.2.6. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde betimsel istatistikler, ANOVA ve ANOVA çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Kategorik değişkenlere göre örneklerin sıralanmasının önemli görüldüğü durumlarda Friedman testi de kullanılmıştır. Tüm verilerin analizinde ve tüm aşamalarda anlamlılık .05 düzeyinde test edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1. En Çok Önem Verilmesi Gereken Ders

Bu çalışmada "İlk.okul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders tematik'tir.", "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim'dir."

"Her ili derse de eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşlerinin kategorik pşkenlerden cinsiyet, tecrübe, görev yapılan bölge ve görev biçimine göre işirlik gösterip göstermediği sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan çok yönlü yans analizleri (Tablo 7) kategorik değişkenlerden sadece görev biçiminin sözü len görüşlerle ilgili puanların doğrusal bileşenleri üzerinde etkili olduğunu termiştir.

Tablo 7
Değer Venne Boyutu ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları

aryansın	Wilks Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
Bölge	Değeri				
	0.975	1.671	3	194	0.175
Cinsiyet	0.969	2.066	3	194	0.106
Görev Biçimi	0.905	3.299	6	388	0.004*
Tecrübe	0.976	1.591	3	194	0.193

*Düzeyinde anlamlıdır.

[tek yönlü varyans analizleri neticesinde (Tablo 8) "İlkokul düzeyinde en çok verilmesi gereken ders Matematik'tir." görüşünü ikinci devre öğretmenlerinin, levre ve branş öğretmenlerinden daha yüksek bir düzeyde destekledikleri iştir (Tablo 9). Aynı durum "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi ders Resim'dir." görüşünde de korunmuştur (Tablo 9). Öte yandan "Her iki eşit ölçüde değer vermek gerekir." görüşünde tüm grupların birbirlerine ,ldukları söylenebilir (Tablo 9). Belirtilen boyutlarda bölge, cinsiyet ve , göre herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

yrıca Tablo 9'dan görüldüğü gibi branş öğretmenleri genelde en çok önem gereken ders Matematik'tir görüşüne pek katılmamaktadırlar. Benzer bir tutum birinci devre ve branş öğretmenlerinde Resim dersi için lir.

Tablo 8
Değer verme Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Bağımlı Değişken (görüş)	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Binge	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	0.09	1	0.09	0.134	0.715
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	0.403	1	0.403	0.980	0.323
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.099	1	2.099	3.824	0.052
Cinsiyet	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	1.005	1	1.005	1.494	0.223
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	1.084	1	1.084	2.639	0.106
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	1.954	1	1.954	3.560	0.061
Görev Biçimi	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	10.819	2	5.410	8.039	0.000*
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	5.092	2	2.546	6.199	0.002*
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	1.060	2	0.530	0.965	0.383
Tecrübe	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	0.747	1	0.747	1.110	0.293
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	0.356	1	0.356	0.866	0.353
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	1.643	1	1.643	2.994	0.085
Hata	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	131.892	196	0.673	---	---
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	80.494	196	0.411	---	---
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	107.585	196	0.549	---	---
Toplam	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: matematiktir.	1390.00	219	---	---	---
	İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders: resim dersidir.	1024.00	219	---	---	---
	İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2478.00	219	---	---	---

Tablo 9

Değer Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Görev Cinslerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar

Görüş	$\bar{X}$			S			N		
	K1 ^a	K2 ^b	K3 ^c	K1 ^a	K2 ^b	K3 ^c	K1 ^a	K2 ^b	K3 ^c
ilkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	2.34	2.51	1.94	0.85	0.81	0.83	65	121	33
ilkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.95	2.18	1.79	0.54	0.70	0.74	65	121	33

K1: Birinci devre öğretmeni

K2: İkinci devre öğretmeni

K3: Branş öğretmeni

En çok önem verilmesi gereken ders boyutunda, aynı zamanda daha önce belirtilen kategorik değişkenlere göre sözü edilen görüşlerin en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru ne şekilde sıralanabileceği sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen *Friedman Testi* sonuçlarına bakıldığında (Tablo 10) kategorik değişkenlere göre tüm sıralamaların aynı olduğu gözlenmiş ve en çok tercih edilen görüşten en az tercih edilen görüşe göre ortaya çıkan sıralama "Her iki erse de eşit ölçüde değer vermek gerekir.", "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir.", "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim'dir." şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 10
Kategorik Değişkenlere Bağlı Değer Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.

Kategorik Değişkenler		Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p
Bölge	Merkez	1) İlkokul düzeyinde ho, derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.68	119	121.212	2	0.000***
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.86				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.46				
	Merkez Dışı	1) İlkokul düzeyinde ho, derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.63	108	100.214	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.86				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.51				
Cinsiyet	Kadın	1) ilkokul düzeyinde ho, derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.75	126	160.734	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.82				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.42				
	Erkek	1) ilkokul düzeyinde ho, derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.52	102	64.178	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.92				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.56				

Tablo 10

Kategorik Değişkenlere Bağlı Değer Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devamı)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p	
v ti	Birinci Devre	1) İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.70	65	73.760	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.88				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.42				
	İkinci Devre	1) İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.55	122	88.441	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.91				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.53				
	Bren,	1) İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.88	33	51.440	2	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.67				
		3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.45				
10 Yıldan Fazla	1) İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.67	118	116.403	2	0.000*	
	2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.84					
	3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.49					
10 Yıldan Az	1) İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir.	2.63	110	101.687	2	0.000*	
	2) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.	1.89					
	3) İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.	1.49					

* düzeyinde anlamlıdır.

2. Matematik ve Resim Derslerini Bütünleştirmeye Yönelik Görüş

Bu çalışmada Matematik ve Resim derslerini bütünleştirmeye yönelik görüşle ilgili düşüncelerin kategorik değişkenlerden cinsiyet, tecrübe, görev yapılar, bölge ve görev biçimine göre değişiklik gösterip göstermediği sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan çok yönlü varyans analizleri (Tablo 11) kategorik değişkenlerden sadece tecrübenin, sözüedilen görüşle ilgili puanların doğrusal bileşenleri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 11
Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Wilks Lamda Değeri	F	Hipotezsd	Hatasd	p
Bölge	0.940	1.611	7	177	0.135
Cinsiyet	0.924	1.021	7	354	0.432
Görev Biçimi	0.977	0.588	14	177	0.766
Tecrübe	0.916	2.327	7	177	0.027*

*0.05 Düzeyinde anlamlıdır.

Ancak tek yönlü varyans analizleri neticesinde (Tablo 12) bölgeye göre "Her öğretmenin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır" görüşünü merkez dışında görev yapan öğretmenlerin, merkezde görev yapanlara göre daha çok destekledikleri gözlemlenmiştir (Tablo 13).

Tablo 12

Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bölge	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	0.356	1	0.356	0.692	0.401
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	0.006	1	0.006	0.015	0.894
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.670	1	0.670	1.468	0.221
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.163	1	0.163	0.335	0.563
	Matematik Ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	0.010	1	0.010	0.021	0.884
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	1.442	1	1.442	2.259	0.135
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	5.336	1	5.336	7.858	0.006*
Cinsiyet	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	0.114	1	0.114	0.222	0.638
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	0.181	1	0.181	0.536	0.465
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.318	1	0.318	0.697	0.405
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.229	1	0.229	0.410	0.494
	Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	0.188	1	0.188	0.371	0.543
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	0.562	1	0.562	0.880	0.349
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	0.486	1	0.486	0.715	0.399

Tablo 12
Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları. (Devam)

ayansın aynası	Bağımlı Değişken	Kareler Toplanı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Görev Biçimi	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	1.120	2	0.560	1.088	0.339
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	0.094	2	0.047	0.139	0.870
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.485	2	0.242	0.531	0.589
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.282	2	0.141	0.289	0.750
	Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	0.649	2	0.324	0.642	0.527
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni dem planları~ hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	0.416	2	0.208	0.326	0.722
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.554	2	2.277	3.353	0.037*
Tecrübe	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	1.342	1	1.342	2.608	0.108
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	5.090	1	5.090	15.06 6	0.000*
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.924	1	0.924	2.023	0.157
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	0.422	1	0.422	0.865	0.353
	Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	0.137	1	0.137	0.271	0.603
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni dem planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	0.169	1	0.169	0.265	0.607
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	0.004	1	0.004	0.007	0.932

Tablo 12
Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Tek Yönlü Varyans Analizi
Sonuçları. (Devam)

Varyansın Kaynağı	Bağımlı değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama, i	F	p
Hata	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	94.171	183	0.515	---	---
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	61.832	183	0.338	-	-
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	83.543	183	0.457	-	--
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	89.233	183	0.488	-	-
	Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	92.436	183	0.505	-	--
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	116.815	183	0.638	---	---
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	124.268	183	0.679	---	---
Toplam	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilerek tek bir ders olarak verilebilir.	852.000	206	-	-	-
	İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	1939.00	206	--	-	---
	Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	1764.00	206	-	-	-
	Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	1569.00	206	--	-	---
	Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	1554.00	206	-	-	-
	Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	1506.00	206	-	-	---
	Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	2003.00	206	---	---	---

*p<.05 DOzeyinde anlamlıdır.

Tablo 13

Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Öğretmenlerin Bölgelere Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.

Görüş	S:		S		N	
	J1 ^a	J2 ^b	J1 ^c	J2 ^d	J1 ^e	J2 ^f
Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha iyidir.	2.89	3.12	0.84	0.82	104	102

a: Merkez okullarda görev yapan öğretmenler

b: Merkez dışı okullarda görev yapan öğretmenler

Görev biçimine göre yine aynı görüşü branş öğretmenlerinin, birinci devre ve ikinci devre öğretmenlerine göre daha yüksek bir düzeyde destekledikleri denmiştir (Tablo 14).

Tablo 14

Bütünleştirme ile İlgili Görev Boyutuna Ait Öğretmenlerin Görev Biçimlerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.

Görüş	S:			S			N		
	J1 ^a	J2 ^b	J3 ^c	J1 ^d	J2 ^e	J3 ^f	J1 ^g	J2 ^h	J3 ⁱ
Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha iyidir.	2.81	3.04	3.13	0.77	0.84	0.94	63	113	30

a: Birinci devre öğretmeni

b: İkinci devre öğretmeni

c: Branş öğretmeni

Tecrübeye göre "ilkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birini destekler nitelikte verilebilir" görüşünü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin, 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha yüksek bir düzeyde destekledikleri gözlenmiştir (Tablo 15). Belirtilen boyutlarda cinsiyet, görev alan bölge ve görev biçimine göre herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 15

İleştirmeye İlgili Görüş Boyutuna Ait Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.

Görüş	$\bar{X}$		S		N	
	L1'	L2Q	L1'	L2 ^h	L1'	L2 ^h
İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte verilebilir.	3.20	281	0.55	0.63	103	103

(on) yıldan az hizmeti olan öğretmen.

(on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmen.

Matematik ve Resim derslerini bütünleştirmeye yönelik görüş boyutunda, aynı zamanda daha önce belirtilen kategorik değişkenlere göre sözünü ettiğimiz görüşlerin en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru ne şekilde sıralanabileceği sorusuna cevap aradık. Bu bağlamda gerçekleştirilen *Friedman Testi* Janna göre (Tablo 16) sıralamaların farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Merkezde görev yapan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Her dersin kendi içinde ve derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.", en az tercih ettikleri görüş "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir. Merkez dışında görev yapan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir", en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir.

Friedman Testi sonuçlarına göre (Tablo 16) birinci devre öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.", en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir. İkinci devre öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." en az tercih

ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir. Branş öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir.

Friedman Testi sonuçlarına göre (Tablo 16) kadın öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.", en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir. Erkek öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir.

Yine *Friedman Testi* sonuçlarına göre (Tablo 16) 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri sınıflar birbirini destekler nitelikte işlenebilir." en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir. 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." en az tercih ettikleri görüş ise "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 16)'da görüldüğü gibidir.

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları.

Kategorik Değişkenler		Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
Bölge	Merkez	1) Her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.85	108	149.284	6	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.76				
		3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.32				
		4) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir	4.09				
		5) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.05				
		6) Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.65				
		7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.27				

Tablo 16

Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik : Değişkenler		Değer Alt Boyutları :	χ^2	sd	p		
Bölge	Merkez D,ş,	1) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.98	106	209.083	6	0.000•
		2) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.92				
		3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.56				
		4) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.02				
		5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz etkiler.	3.80				
		6) Matematik ve resim dersleri programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.77				
		7) ilkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	1.96				

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sın, Ortalaması	n	X ²	sd	p
nsiyet Kadın	1) ilkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.91	116	189.623	6	0.000*
	2) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.86				
	3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.31				
	4) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	3.97				
	5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	3.9%				
	6) Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.84				
	7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.13				

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p
Cinsiyet	1) He, dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.92	99	166.817	6	0.000*
	2) ilköğretim düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.79				
	3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.61				
	4) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.10				
	5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir	3.91				
	6) Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlanm. hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.58				
	7) İlköğretim düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.10				

Tablo 16

tegorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	%2	sd	p
ev mi Birinci Devre Öğr.	1) ilkököl düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.99	63	94.938	6	0.000*
	2) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.79				
	3) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (mllfredatın) tamamlanmasında olumsuz yönde etkileyebilir.	4.17				
	4) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.12				
	5) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.06				
	6) Matematik ve resim dersi programlarının ortak uygulanmasıyla yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.52				
	7) İlköğretim düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.36				

Tablo 16

**Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)**

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p
Görev Biçimi.	İkinci Devre Öğr.	1) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.91	114	190.429	6 \ 0.000*
		2) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.82			
		3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.60			
		4) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	3.99			
		5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasında faydalıdır.	3.85			
		6) Matematik ve resim dersleri programlarının ortak yanlarını saptayarak yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.72			
		7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.11			

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sın, Ortalaması	n	X ²	sd	p
Görev ---Biçimi	Branş Öğr.	1) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	30	53.096	6	0.000*
		2) İlkokul düzeyinde inatamatik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.				
		3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.				
		4) Matematik ve resim dersi programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.				
		5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir				
		6) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.				
		7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.				

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p
Tecrübe	1) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	5.06	108	191.880	6	0.000*
	2) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.86				
	3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.54				
	4) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.01				
	5) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir.	3.72				
	6) Matematik ve resim dersleri programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.68				
	7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.13				

Tablo 16
Kategorik Değişkenlere Bağlı Bütünleştirme ile İlgili Görüş Boyutuna Ait
Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p
Tecrübe	1) Her dersin kendi içerisinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.	4.92	107	168.096	6	0.000•
	2) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.	4.64				
	3) Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.36				
	4) Matematik ve resim dersleri konularının birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (müfredatın) tamamlanmasını olumsuz yönde etkileyebilir	4.15				
	5) Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.	4.05				
	6) Matematik ve resim dersleri programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.	3.77				
	7) İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.	2.11				

•p<f_{0.05} Düzeyinde anlamlıdır.

4.3. Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinin Sağlayacağı Yarar

Bu çalışmada Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yararlar ilgili görüşün kategorik değişkenlerden cinsiyet, tecrübe, görev yapılan bölge ve görev biçimine göre değişirlik gösterip göstermediği sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan çok yönlü varyans analizleri (Tablo 17) kategorik değişkenlerden sadece tecrübenin söz konusu edilen görüşle ilgili puanların doğrusal bileşenleri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 17
Yarar Boyutu ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Wilks Lamda Değeri	F	Hipotezsd	Hata sd	p
Bölge	0.994	0.386	3	196	0.763
Cinsiyet	0.970	2.364	3	196	0.072
Görev Biçimi	0.965	1.005	6	392	0.422
Tecrübe	0.953	3234	3	196	0.023*

*p<.05 Düzeyinde anlamlıdır.

Tek yönlü varyans analizleri neticesinde (Tablo 18) "Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." görüşünü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin, 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde destekledikleri gözlenmiştir (Tablo 9). Belirtilen boyutlarda bölge, cinsiyet ve görev biçimine göre herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 18
Yarar Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları.

Kaynak	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bölge	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	0,179	1	0.179	0396	0.530
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	0.510	1	0.510	1.094	0.297
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	0255	1	0255	0.429	0.513
Cinsiyet	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	0.010	1	0.015	0.034	0.854
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	1.040	1	1.040	2.229	0.137
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	0.01	1	0.017	0.029	0.864
Görev Bijimi	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	0.539	2	0.269	0.596	0.552
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	1.883	2	0.941	2.018	0.136
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	0.314	2	0.157	0.264	0.768

Tablo 18

Yarar boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları. (Devam)

Kaynak	Bağımlı Değişken	Kareler Tcçları	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Deney	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	0.721	1	0.721	1.596	0.208
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	3.364	1	3.364	7.213	0.008*
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	0.484	1	0.484	0.816	0.368
Hata	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	89.495	198	0.452	--	---
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	92.358	198	0.466	----	---
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	117.569	198	0.594	----	----
Toplam	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2092.00	221	--	----	--
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2165.00	221	--	----	--
	Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1885.00	221	----	----	----

)5 Düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 19

Yarar Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.

Gönüş	X		S		N	
	L1 ^a	L2 ^b	L1 ^a	L2 ^b	L1 ^a	L2 ^b
Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	3.15	2.96	0.70	0.66	101	114

(on) yıldan az hizmeti olan öğretmen
 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmen

Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yararında bizler aynı zamanda daha önce belirtilen kategorik değişkenlere göre ürettiğimiz görüşlerin en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru neye sıralanabileceği sorusuna cevap aradık. Bu bağlamda gerçekleştirilen *nan Testi* sonuçlarına bakıldığında (Tablo 20) kategorik değişkenlere göre tüm nelerin aynı olduğu gözlenmiş ve en çok tercih edilen görüşten en az tercih görüşe göre sıralama "Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.". "Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.", "Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 20

Kategorik Değişkenlere Bağlı Yarar Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
Bölge	Merkez	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	120	16.407	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.				
	Merkez Dışı	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	108	28.790	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.				
K, dm		1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	124	31.436	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.				

Tablo 20

Kategorik Değişkenlere Bağlı Yarar Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler		DeğerAltBoyutlan	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
Cinsiyet	Erkek	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2.10	105	15.652	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2.08				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1.82				
Görev Biçimi	Birinci Döngü	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2,15	67	17.865	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2,07				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1,78				
	İkinci Döngü	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2.12	123	18.373	2	0.000*
		2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2.04				
		3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1.84				

Tablo 20

Kategorik Değişkenlere Bağlı Yarar Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p
Görev Biçimi	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2.11	32	5.643	2	0.000*
	2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2.05				
	3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1.84				
Deney	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2.08	118	15.934	2	0.000*
	2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2.08				
	3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1.85				
	1) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.	2.18	111	31.267	2	0.000*
	2) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.	2.03				
	3) Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.	1.79				

Düzeyinde anlamlıdır.

4. Matematik ve Resim Derslerinin Bütünleştirilmesinde Problem Çözme ve Problem Yazma ile İlgili Görüşler

Bu çalışmada Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde problem çözme ve problem yazma ile ilgili görüşlerin kategorik değişkenlerden cinsiyet, tecrübe, görev yapılan bölge ve görev biçimine göre değişiklik gösterip göstermediği sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan çok yönlü varyans analizleri (Tablo 21) kategorik değişkenlerden sadece tecrübenin sözünü edilen görüşlerle ilgili puanların doğrusal ilişkileri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 21
Problem Boyutu ile İlgili Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Willes Lamda Değeri	F	Hipotez sd	Hatasd	p
Bölge	0.980	1.307	3	196	0.273
Cinsiyet	0.981	0.201	3	196	0.896
Görev biçimi	0.997	0.641	6	392	0.698
Tecrübe	0.916	5.968	3	196	0.001 *

*p<.05 Dfizeyinde anlamlıdır.

Tek yönlü varyans analizleri neticesinde (Tablo 22) "Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." görüşünü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin, 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde destekledikleri

gözlenmiştir (Tablo 23). Belirtilen boyutlarda bölge, cinsiyet ve görev biçimine göre herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 22
Problem Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bölge	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	0.009	1	0.009	0.026	0.873
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	0.935	1	0.935	2.828	0.094
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	0.180	1	0.180	0.370	0.544
Cinsiyet	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	0.090	1	0.090	0.268	0.605
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	0.030	1	0.032	0.099	0.753
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	0.236	1	0.236	0.414	0.487
Görev Biçimi	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	0.119	2	0.059	0.166	0.847
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	0.260	2	0.130	0.392	0.676
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	0.720	2	0.360	0.739	0.479
Tecrübe	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	0.113	1	0.113	0.315	0.575
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	3.390	1	3.390	10.254	0.002*
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	0.788	1	0.788	1.618	0.205

Tablo 22

Problem Boyutu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları. (Devam)

Yarınsm aynazi	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Hata	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	70.968	198	0.358	----	---
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	65.469	198	0.331	----	--
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	96.413	198	0.487	--	--
Toplam	Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2206.00	221	---	--	---
	Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2146.00	221	--	---	--
	Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1770.00	221	-	-	--

Düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 23

Problem Boyutu ile İlgili Öğretmenlerin Tecrübelerine Göre Ortalama ve Standart Sapmalar.

Görüş	$\bar{X}$		S		N	
	L1'	L2''	L1'	L2''	L1'	L2''
Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	3.13	2.99	0.62	0.57	107	114

IO (on) yıldan az hizmeti olan öğretmen
 IO (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmen

Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde problem çözme ve

problem yazma boyutunda bizler aynı zamanda daha önce belirtilen kategorik değişkenlere göre sözünü ettiğimiz görüşlerin en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru ne şekilde sıralanabileceği sorusuna cevap aradık. Bu bağlamda gerçekleştirilen *Friedman Testi* sonuçlarına bakıldığında (Tablo 24) kategorik değişkenlere göre, bölge (merkez, merkez dışı), cinsiyet (kadın, erkek), görev biçimi (birinci devre öğretmeni, ikinci devre öğretmeni, branş öğretmeni) ve tecrübeye (on yıldan fazla hizmeti olan) sıralamaların aynı olduğu gözlenmiş ve en çok tercih edilen görüşten en az tercih edilen görüşe göre ortaya çıkan sıralama "Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili esim yapılabilir.", "Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.", "Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir." şeklinde olmuştur. Yine Tablo 24'ten de görüleceği gibi kategorik değişkenlerden sadece tecrübeye 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler sözünü edilen görüşleri diğer gruplardan farklı bir sıralama ile tercih etmişlerdir. Tecrübeye 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler tarafından en çok tercih edilen görüşten, en az tercih edilen görüşe göre ortaya çıkan sıralama "Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir", "Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili esim yapılabilir", "problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir" şeklinde olmuştur.

Tablo 24
Kategorik Değişkenlere Bağlı Problem Boyutu ile İlgili Friedman Testi
Sonuçları.

Kategorik Değişkenler		Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
Bölge	Merkez	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.16	119	25.385	2	0,000*
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.10				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.74				
	Merkez Dışı	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.19	110	35.563	2	0.000*
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.13				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.68				

Tablo 24

Kategorik Değişkenlere Bağlı Problem Boyutu ile İlgili Friedman Testi
Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ²	sd	p	
Cinsiyet	Kadın	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan, ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	220	127	40.618	2	0.000*
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.10				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.69				
	Erkek	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan, ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.15	103	21.815	2	0.000*
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.13				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.73				

Tablo 24

Kategorik Değişkenlere Bağlı Problem Boyutu ile İlgili Friedman Testi
Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler		Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması,	n	X ²	sd	p
Görev Biçimi	Birinci Devre	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.21	67	23.048	2	0.000•
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.11				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.68				
	İkinci Devre	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.14	122	26.265	2	0.000•
		2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.13				
		3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla çözüm çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.74				

Tablo 24

Kategorik Değişkenlere Bağlı Problem Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları. (Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
B ranş	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir,	2.24	33	8.842	2	0.012*
	2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.06				
	3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.70				
T rüb ec e	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir,	2.19	118	24.438	2	0.000*
	10 Yıldan Fazla 2) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.04				
	3) Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.76				
	1) Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir.	2.19	112	39.757	2	0.000*
	10 Yıldan Az 2) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.	2.16				
	3) Problemi çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.	1.65				

*p<.05 Düzeyinde anlamlıdır.

Bütünleştirilmesi Düşünülen Matematik ve Resim Derslerinin İçeriği ile Görüşler

Araştırmaların bu bölümünde bütünleştirilmesi düşünülen Matematik ve Resim derslerinin içeriği ile ilgili görüşleri cinsiyet, tecrübe, görev yapılan bölge ve görev imine göre tercih etme sıralamalarında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Bu anlamda gerçekleştirilen *Friedman Testi* sonuçlarına göre (Tablo 25) sıralamaların farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Merkezde görev yapan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.", en az tercih ettikleri görüş ise "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir. Merkez dışında görev yapan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik şekiller yaratılabilir.", en az tercih ettikleri görüş ise "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir.

Kategorik değişkenlerden cinsiyette ise kadın öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Renk karışımları ele alırken 'Venn' şemaları kullanılabilir.", en az tercih ettikleri görüş ise "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir. Erkek öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik şekiller yaratılabilir." görüşü olurken, en az tercih ettikleri görüşler "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşü ile "Paralel ve dik doğrulardan yararlanılarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir." görüşü olmuştur. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir.

Kategorik değişkenlerden görev biçimine göre ise birinci devre öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.", en az tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resimin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşüdür. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir. İkinci devre öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik şekiller yaratılabilir.", en az tercih ettikleri görüş "Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit, perspektif çizimler üzerinde durulabilir." görüşüdür. Üçüncü devre öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Renk karışımları ele alınırken renk şemaları kullanılabilir." en az tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resimin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşü olmuştur. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir.

Kategorik değişkenlerden tecrübe 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik şekiller yaratılabilir.", en az tercih ettikleri görüş "Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir." görüşü olmuştur. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir. Tecrübe 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.", en az tercih ettikleri görüş "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resimin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir." görüşü olmuştur. Diğer görüşlerin tercih edilme sıralamaları (Tablo 25)'da görüldüğü gibidir.

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.

Kategorik Değişkenler	Değer Ait Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	sd	p
ölge	1) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine verilebilir.	8.55	102	78.685	13	0.000*
	2) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli geometrik figürler yazılabilir.	8.38				
	3) Resim dersinde, müzik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri; benzerlik, üçgen, daire, kare...)	8.23				
	4) Renk karışımları ele alınırken "venn" şemaları kullanılabilir.	8.22				
	5) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	7.85				
	6) Müzik dersinde şekil dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.	7.48				
	7) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	7.43				
	8) Düzgün şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	7.38				
	9) Açılmış şekli verilen ambalaj kutusunu birtakım çizimlerle çalışmaları yapılabilir.	7.26				
	10) Küçük kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüz (hün cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.	7.12				
	11) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita, kroki benzeri çalışmalar yapılabilir.	7.07				
	12) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde durulabilir.	6.93				
	13) Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir.	6.65				
	14) Resim dersinde, gridlere ayrılarak bir resmin boyutlandırılması çalışmaları yapılabilir.	6.45				

Tablo25

arik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ileİlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p
Mümkün Dışı	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli geometrik figürler yaratılabilir.	8.83	106	113.275	13	0.000*
	2) Renk karışımları ele alınırken "venn" şemaları kullanılabilir.	8.61				
	3) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine verilebilir.	8.57				
	4) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, üçgen, daire, kare, J	8.41				
	5) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde dünülebilir.	7.59				
	6) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	7.48				
	7) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normaldi; zor çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	7.41				
	8) Şekli ambalaj ürünlerinin çizimleri yapılabilir.	7.31				
	9) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu yapma çalışmaları yapılabilir.	7.20				
	10)Matematik dersinde şekil dizileri çalışmaları yapılabilir.	7.16				
	11)Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita kroki benzeri çalışmalar yapılabilir.	6.98				
	12)Küçük kutulardan yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.	6.56				
	13)Paralel dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde dünülebilir;	6.42				
	14)Resim dersinde, gridlere ayırarak bir tesimin oluşturulması çalışmaları yapılabilir.	6.17				

Tablo25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Altı Boyuttan	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p
Cinsiyet	1) Renk karışımları ele alınırken "venn" şemaları kullanılabilir.	8.91	11a	127.105	13	0.000
	2) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt etkinliklerine verilebilir.	8.59				
	3) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli geometrik figürler yaratılabilir.	8.42				
	4) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, üçgen, daire, kare...)	8.33				
	5) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden normalde çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	7.65				
	6) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	7.63				
	7) Dilzgn şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	7.39				
	8) Matematik dersinde şekil dizileri çalışmaları yapılabilir.	7.27				
	9) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu tekrar yapılabilir.	7.22				
	10) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde durulabilir.	7.13				
	11) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, horita çalışmaları yapılabilir.	6.92				
	12) Kibrit kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün çizimi çalışmaları yapılabilir.	6.69				
	13) Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimleri üzerinde durulabilir.	6.62				
	14) Resim dersinde, gridlere bir cesmin boyatılması çalışmaları yapılabilir.	6.22				

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Ortalama Değer	n	χ^2	Sd	P
Cinsiyet	1) Resim dersinde; matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli çizimlerle geometrik figürler yaratılabilir.	8.88	91	74.932	13	0.000*
	2) Resim dersinde, matematiksel kavranılan destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.	8.55				
	3) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavranılan ile ilgili çizim. çalışmaları yapılabilir. (simetri, belirlilik, üçgen, daire, kare...)	8.34				
	4) Renk karışımları ele alınırken "Venn" şeması kullanılabilir.	7.81				
	5) Resim dersinde, çizim boyama etkinlikleri ile simetrik kavramı ilzerinde dırılabilir.	7.77				
	6) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde zor çizilebilecek bazı çizim film kahramanları çizilebilir.	7.64				
	7) Matematik dersinde şekil dizileri öğretme çalışmaları yapılabilir.	7.35				
	8) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	7.28				
	9) Düzgün şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	7.26				
	10) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu tekrar çizimleme çalışmaları yapılabilir.	7.21				
	11) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki benzeri çalışmalar yapılabilir.	7.12				
	12) Kibrit kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yözünü cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.	6.99				
	13) Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resimin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir.	6.40 *				
	14) Paralel ve dik doğruları kullanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir.	6.40 *				

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p
Görev Biçimi	Birinci	1) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt etkinliklerine verilebilir.	60	63.565	13	0.000*
		2) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik figürler yapılabilir.				
		3) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.				
		4) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, daire, kare...)				
		5) Renk karışımları ele alınırken simetri kullanılır.				
		6) Resim dersinde şekil dizileri Öretne çalışmaları yapılabilir.				
		7) Doğal şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.				
		8) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu hüsnüleme çalışmaları yapılabilir.				
		9) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde durulabilir.				
		10) Kibrit kutularından yapılmış şekiller istenilen yönlendirilerek cephe çizimi çalışmaları yapılabilir.				
		11) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki çizimleri yapılabilir.				
		12) Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir.				
		13) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılır.				
		14) Resim dersinde, gridlere ayrılarak resmin Myütillmesi çalışmaları yapılabilir.				

Tablo 25
(Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p	
Görev Biçimi	İkinci Devre	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli ~~IIIQIII~~ geometrik figürler yaratılabilir.	8.66	113	96.656	13	0.000***
	2) Resim dersinde, matematik dersinde ele. alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, beliz.erlik, üçgen, daire, kare...]	8.59					
	3) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt k"II=• etkinliklerine III verilebilir.	8.41					
	4) Renk kaşımaları ele alınırken "Venn" şemaları kullanılabilir.	8.38					
	5) Renk kaşımaları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	7.54					
	6) Düzgün şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	7.46					
	7) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde W, çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	7.38					
	8) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde durulabilir.	7.21					
	9) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu ~km , -1.,,D, çalışmaları yapılabilir,	7.25					
	10) Resim dersinde, matematik dersini desreklar nitelikte plan; harita ve kroki benzen şekiller yapılabilir.	7.22					
	11) Matematik dersinde şekil dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.	7.18					
	12) Kibrit kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün çizimi çalışmaları yapılabilir.	6.88					
	13) Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir.	6.43					
	14) Paralel II dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir.	6.35					

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	χ^2	Sd	p
Görev Biçimi	1) Renk kaşınları ele alınırken "venn" şeneuen kullanılabılır.	9.18	28	48.685	13	0.000*
	2) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.	9.09				
	3) Renk kaşınları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.	8.52				
	4) Resim dersinde, ipk boyanma etkinlikleri ile simetri kavramı üzerinde dundılabilir.	8.41				
	5) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak; çeşitli dOzOn geometrik figürler yaratılabilir.	3.39				
	6) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, üçgen, daire, kare, J	7.71				
	7) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu tekrar bittüleme çalışmaları yapılabilir.	7.30				
	8) Resim dersinde, daire, kare, Oçgen gibi şekillerden yararlanarak; normalde ror Çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	7.04				
	9) Matematik dersinde şekil dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.	6.98				
	10) Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler Ozerinde dundılabilir.	6.91				
	11) Düzgün şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	6.86				
	12) Kibrit kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.	6.61				
	13) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki benzeri çalışmalar yapılabilir.	6.09				
	14) Resim dersinde, güdlere ayırarak bir resimin büyütülmesi çalışmaları yapılabilir.	5.91				

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	Sıra Ortalaması	n	X ₁	Sd	p
Tecrübe	1) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli geometrik figürler yaranabilir.	8.75	106	106.160	13	0.000*
	2) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavranılan ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, beazerfik, daire, kare...)	8.62				
	3) Renk karışımın ele alınırken "Venn" kullanılabılır.	8.33				
	4) Resim dersinde, matematikse! kavramları destekleyici kağıt etkinliklerine verilebilir.	8.30				
	5) Resim dersinde, daire, kare, oğgen gibi şekillerden yararlanarak normalde çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.	8.04				
	6) Matematik dersinde şcolol dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.	7.45				
	7) Renk karışımın ele alınırken kesirsel ka,mmil,rdm. yurnlanılabılır.	7.16				
	8) Resim dersinde, dersini destekler niteliğinde plan, harita kroki benzeri çenşmeier yapılabilir.	7.13				
	9) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu çalışmaları yapılabilir.	7.10				
	10) Kibrit kutudından yapılmış bir şeklin istenilen bir yUzOnilD 6epheden çizimi çalışmaları yapılabilir.	7.07 **				
	11) Dtlzglln şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.	7.07 **				
	12) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı ilzırinde durulabilir.	6.91				
	13) Resim dersinde, grldere resimin brr resimin btl.yOtOlmesi çalışmaları yapılabilir.	n56				
	14) Paralel dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler Uzerinde durulabilir.	6.51				

Tablo 25

Kategorik Değişkenlere Bağlı İçerik Boyutu ile İlgili Friedman Testi Sonuçları.
(Devam)

Kategorik Değişkenler	Değer Alt Boyutları	S_m , Ortalaması	n	X_i	Sd	p
Tecrübe	10 Yıldan Az	1) Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.	103	105.918	13	0.000*
		2) Renk karışımları ele alınırken "venn" şemaları kullanılabilir.				
		3) Resim dersinde, matematik dersinde- ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli geometrik figürler yaratılabilir.				
		4) Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzedik, üçgen, daire, kare...)				
		5) Resim dersinde, iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı, üzerinde durulabilir.				
		6) Renk karışımları ele alınırken kesirsel kavramlardan yararlanılabilir.				
		7) Çizim şekilli ombre kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.				
		8) Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu boyama çalışmaları yapılabilir.				
		9) Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak normalde çizilebilecek bazı çizgi film kahramanları çizilebilir.				
		10) Matematik dersinde şekil dizileri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.				
		11) Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki çalışmaları yapılabilir.				
		12) Kibrit kutularından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünden cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.				
		13) Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak: basit perspektif çizimleri üzerinde çalışılabilir.				
		14) Resim dersinde, gridlere bir resmin boyanması çalışmaları yapılabilir.				

* : Erkek öğretmenler tarafından eşit oranda tercih edilmiş;

n : 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenler tarafından eşit oranda tercih edilmiş.

BÖLÜM V

5.1. Sonuç

Anketler yoluyla elde edilen tüm veriler en titiz bir şekilde kayıt altına alınmış, bilgisayar ortamında (SPSS. il) çözümlenerek belli yargılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılmış olan bu çalışmalarla elde edilen veriler literatürden de yararlanılarak sonuçlandırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenindeki çalışma, **görev yapılan bölge, cinsiyet, görev biçimi ve tecrübe açısından dört kategorik değişken ve en çok önem verilmesi gereken ders, Matematik ve Resim derslerini** bütünleştirmeye yönelik görüş, Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yarar, Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde problem çözme ve problem yazma ile ilgili görüşler ve bütünleştirilmesi düşünülen **Matematik ve Resim derslerinin içeriği ile ilgili görüşler** olmak üzere her değişken için beş boyutta incelenmiştir.

Öncelikle "En çok önem verilmesi gereken ders." konusunda öğretmen görüşleri sorulduğuzaman bölge, cinsiyet ve tecrübe açısından deneklerin verdiği yanıtlar arasında anlamlı bir fark gözlenmezken görev biçimine göre **"İlkokul IV. sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir."** görüşünde anlamlı fark gözlenmiştir. Bu görüşü II. devre öğretmenlerinin, I.devre ve branş öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde desteklemesinin nedenleri şu şekilde açıklanabilir. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kamuoyunda genellikle öğretmenin başarısı Türk Maarif Kolejlerinin orta bölümlerini kazanan öğrencilerinin başarısı ile doğru orantılı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle araştırmanın yapıldığı ilkokul **IV. sınıf düzeyinde eğitim süresinin büyük bir bölümünün TMK giriş sınavlarına** yönelik çalışmalardan oluştuğu da yaptığımız görüşmelerde hem ilkokul yöneticileri, hem de halen görevde olan ve emekli öğretmenler tarafından belirtilmiştir (Ek. XVII, XVIII, XIX ve XX). İlkokul birinci devrede farklı alanlarla ilgili dersler de

yapılırken ikinci devrede TMK giriş sınavlarındaki testte temel alanlardan sadece Matematik ve Türkçe derslerinden soru sorulması nedeni ile okul ders saatlerinin çok büyük bir bölümü bu iki derse ayrıldığı söylenebilir. Bundan dolayı ilkokullar TMK'leri giriş sınavında başarı gösterecek öğrenciler yetiştirebilmeye hedeflenmiştirler. İlkokulların üstlendiği bu görev de gözönünde bulundurulduğu zaman, öğretmenlerin bu konuda farklı görüş belirtmelerinin TMK giriş sınavlarına yönelik kurslardan elde edilen maddi kazanç yitirme kaygısı, sözü edilen sınavlarda başarılı olabilecek öğrenci yetiştirmenin yarattığı psikolojik tatmin ve lisans eğitimi sürecinde alanlar arası bütünleştirmeye yönelik olarak alınan eğitimin yetersizliğinden kaynaklanabilir.

Yukarıda da belirtildiği gibi KKTC' de eğitim sisteminin ilkokullara yüklediği Türk Maarif Kolejlere (TMK) giriş sınavı ve bu sınava hazırlıklar sürecinde maddi kazanç oluşturan kurs ücretlerinin böylesi bütünleştirilmiş bir uygulamada kaybedilebileceği endişesi, öğretmenin farklı görüş ifade ederek matematiği önemsemesine neden olmuş olabilir. TMK giriş sınavlarında Matematik dersine ait sorular önemli yer tutmaktadır. Test sistemi ile yapılan bu sınavda çok sayıda test soru örneği çözmek önemli olduğundan, bütünleştirmenin zamanı kaybı olabileceği algılaması da bu yönde görüş belirtilmesinde etkili olması olasılıklardan başka biri olabilir. İlkokul yöneticileri, halen görevde olan öğretmenler, emekli öğretmenler ve araştırmanın yapıldığı dönemdeki Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) başkanı ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde ilkokul II. devre öğretmenlerinin, TMK'leri giriş sınavına öğrenci hazırladıklarından dolayı kendilerini mesleki olarak I. devre ve branş öğretmenlerinden ayrıcalıklı gördüklerini meslektaş grubu içinde sürekli gündeme getirdiklerini ve bunun da bu yönde görüş belirtmelerinde etkili olabileceğini ifade etmişlerdir (Ek. XVI). Bu bağlamda özellikle ilkokulda suuf öğretmenliğine dayalı alanlar arasında bağlantılar knrularak öğretimin ve diğer derslerin öneminin alınan öğretmenlik meslek formasyonu eksikliğinden dolayı tam olarak anlaşılamaması da bu yönde görüş bildirmelerine neden olmuş olabilir. Çocuklar öğrenirken alanları ayrı tutarak öğrenmez (Tertemiz, Çakmak, 2001; Milli Eğitim Dergisi, (152), 34). Yukarıda yazılan sebeplerden dolayı ilkokul ikinci devre öğretmenlerinin, birinci devre ve branş öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde

Matematik dersini önemseyen görüşte oldukları gözlenmiştir; En çok önem verilmesi gereken ders boyutunda anketlere cevap veren tüm öğretmenlerin İlkokul IV. Sınıf düzeyinde tüm derslere eşit ölçüde değer verilmesi gerektiği görüşünü öne çıkardıkları görülmüştür.

Yine II. Devre öğretmenlerinin "İlkokul IV. Sınıf düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Resim'dir." Görüşünü de I. Devre ve branş öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde destekledikleri gözlemlenmiştir. II. Devre öğretmenlerinin hem Matematik, hem de Resim dersleri önemlidir, gibi iki ayrı görüşe destek vermesi açısından bakıldığında yaptığımız görüşmelerde ilkökul ikinci devre öğretmenlerinin Matematik dersini zor ve yorucu bir ders olarak gördüklerini ve Matematik dersinde öğrencilerin yorulduklarını söylemektedirler. Ayrıca bu yorucu derste yorulan öğrencilerin rahatlaması için de Resim dersinin kullanılmasını düşünmüş olabilirler. Bu nedenden dolayı, Resim dersinin de önemli bir ders olduğu yönünde görüş belirtmiş olabilirler. Bu görüşlerinden ötürü II. Devre öğretmenlerinin Resim dersinin amaç ve hedefleri ile ilgili bir endişe taşımama gibi bir eğilimlerinin olması mümkün olabilmektedir.

Matematik ve Resim derslerini bütünleştirmeye yönelik görüşle ilgili öğretmen düşünceleri sorulduğu zaman; cinsiyet açısından deneklerin verdiği yanıtlar arasında anlamlı bir fark gözlenmezken bölge, görev biçimi ve tecrübede anlamlı farklar gözlenmiştir. Görev yapılan bölgeye göre bakıldığında "İlkokul IV. Sınıf düzeyinde her dersin kendi içinde ve diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır." Görüşünü merkez dışında görev yapan öğretmenlerin, merkezde görev yapan öğretmenlere göre daha çok destekledikleri gözlenmiştir. KKTC öğretmen tayin ve nakil yasası gereği, merkez dışı okullarda genellikle göreve yeni atanmış öğretmenler görev yapmaktadır. Mesleğe yeni atanmış öğretmen grubu bu görüşü destekleyerek aslında Matematik ve Resim derslerinin aynı program ile tek disiplin olarak işlenmesine olumlu bakındıklarını ifade etmişlerdir. Nitekim aynı şekilde, Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmeye yönelik görüş boyutunda Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesine olumlu bakmaktadırlar. Yine aynı görüşü branş öğretmenlerinin, birinci ve ikinci devre

öğretmenlerine göre daha çok destekledikleri gözlenmiştir. Branş öğretmenliği formasyonunun yeterli ve gerekli şekilde kazanılmamış olması buna neden olabileceği gibi, bütünleştirme yönünde lisans eğitimi sürecinde alanlar arası bütünleştirmeye yönelik olarak alınan eğitimde yetersiz olmasının da bu görüşün desteklenmesine neden olması mümkündür. Ayrıca kamuoyunda yaygın olan yanlış canı, branş öğretmenliğinin ikincil önemde bir öğretmenlik olduğu yönündedir. Bundayla hareketle branş öğretmenleri derslerinin önemli olduğunu vurgulamak için bu görüşü desteklemiş olabilirler. Araştırmanın yapıldığı dönemde Çağlayan Cumhuriyet İlkokulu ve Fikri Karayel İlkokulu Resim dersi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde Resim ve Matematik derslerinin bütünleştirilmesi halinde Resim dersinde tamamen özelliklerini yitireceğini, bu nedenle, Matematik ve Resim derslerinin tamamen birleştirilip tek disiplin haline dönüştürülmesinin çok doğru olmayacağı yönünde görüş belirtmişlerdir (Ek. XVIII ve XX).

Yine Matematik ve Resim derslerini bütünleştirilmeye yönelik görüşle ilgili öğretmen düşünceleri sorulduğu zaman tecrübede "İlkokul düzeyinde Matematik ve Resim dersleri suufta birbirini destekler nitelikte verilebilir." Görüşünde anlamlı fark gözlemlenmiştir. Sözüedilen görüşü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha çok destekledikleri gözlenmiştir. Sonuç olarak bu arzulanmasına rağmen tecrübeli öğretmenin alanlar arası geçirgenliğin daha çok farkında olması arzulanmaktadır. Nitekim Kathy Lake'ın ABD'de yaptığı bir araştırmada Shomaker'den aktardığına göre; "Bütünleştirilmiş program deneyimli öğretmenlere bir armağandır. Yani bir çift gözlük gibi öğretimi daha heyecanlı yapar ve yeni yüzyıla daha hevesle bakmamızı sağlar. Öğrencilerin kendi öğrenimlerini kontrol etmelerini sağlar." (Shomaker, 1991 :s 797) denmiştir. KKTC'de ABD'de savunulmuş aksine tecrübesiz öğretmenler bütünleştirmeden yana görüş belirterek Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesini savunmasının nedeni yeni kuşak öğretmenlerin lisans eğitimi sürecinde bütünleştirme yönünde farklı alanlar arası bütünleştirmeye yönelik olarak pedagojik açıdan eğitilmiş olabilecekleri düşünülebilir. Yine aynı görüşle ilgili olarak, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın 1999 yılında baskısını yaptığı yeni İlköğretim Kurumları Eğitim Programı'nın içeriğinde, alanlar arası

bütünleştirmeye yönelik uygulamaların yapılabilmesine olanak vermesi de yem kuşak öğretmenlerin görüşünü bu yönde etkilemiş olabilir,

Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yararlar ilgili öğretmen görüşleri sorulduğu zaman; bölge, cinsiyet ve görev biçimi açısından deneklerin verdiği yanıtlar arasında anlamlı bir fark gözlenmezken tecrübeye anlamlı fark gözlemlenmiştir. Tecrübe açısından bakıldığında "İlkokul IV. Sınıf Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar." Görüşünü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha çok destekledikleri gözlenmiştir. Tecrübesiz öğretmenin bu görüşü daha yüksek düzeyde desteklemesinin nedeni; lisans eğitimi sürecinde bütünleştirmeye yönelik formasyon kazandıracak bilgilerin alınmış olmasından, merkez dışı okullarda TMK giriş sınavı kaygısı olmamasından (Atama ve nakil yasası gereği tecrübesiz öğretmenler yoğun olarak merkez dışında görev yapmaktadırlar.) ve her geçen gün daha da yaygınlaşan öğretimde somutlaştırmanın resimle sağlanabileceği yönündeki görüş olabilir. Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin sağlayacağı yarar boyutunda anket cevaplayan öğretmenlerin tümü Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin öğrencilerin Matematik dersini daha çok sevecekleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde problem çözme ve problem yazma ile ilgili öğretmen görüşleri sorulduğu zaman bölge, cinsiyet ve görev biçimi açısından deneklerin verdiği yanıtlar arasında anlamlı bir fark gözlenmezken tecrübeye anlamlı fark gözlenmiştir. Tecrübe açısından bakıldığında "İlkokul N. Sınıf düzeyinde Matematik dersinde, Resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çalışması üzerinde durulabilir." Görüşünü 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin 10 (on) yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlere göre daha çok destekledikleri gözlenmiştir. Bu bulgular ilk aşamada tutarsız ve gerçeklerle bağdaşmıyor gözükmektedir. Çünkü yazılı program açısından ayın akademik formasyonla ve sınıf öğretmeni yetiştirme bilinci ile eğitilen öğretmenler meslekte tecrübe kazandıkça dersler arasındaki geçirgenliği ve işbirliğini daha yüksek düzeyde savunur olmalıdır diye düşünülmektedir. Yukarıda verdiğimiz ABD' de yapılan araştırmadaki alıntı da ayın yönde görüş belirtmektedir. Oysa önümüzdeki

bulgulara bunun tam tersini gözlemekteyiz. Bunun düşünülen en önemli nedenlerinden biri, yeni kuşak öğretmenleri yetiştiren öğretmenlerin çağdaş görüşlere sahip olmaları ve bütünleştirmeyi öneren program bölümlerini onlara aktarmalarıdır. Bu nedenle eski ve yeni kuşak öğretmenlerin yetiştirildiği yazılı programlar ayın olmasına rağmen, yeni kuşak öğretmenlere çağdaş görüş sahibi Öğretmenler tarafından uygulanması, literatürün tersine tecrübeli öğretmenlerin değil, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin bütünleştirmeyi daha çok savunur görüşe sahip olmalarını sağlamıştır. Sınıf öğretmeni olarak yetiştirilen ilkökul öğretmenleri, David Elkind'e (1994) göre "İlkokul öğretmenleri disiplinler arası eğitim konusunda yetiştirilme yönünden avantajlıdır. Alan konusunda farklı belge almalarına gerek yoktur; dolayısıyla bütünleştirmeyi mesleki kimliklerine bir tehdit olarak algılamazlar. Gelişime uygun uygulamalarla erken çocukluk dönemi eğitimi tüm ilköğretim yılları boyunca, bütünleştirilmiş eğitimin uygulanmasında bir model oluşturabilmektedirler." D. Elkind'in bu görüşü de aslında sırf öğretmeni yetiştirmek üzere hazırlanmış bir programdan geçerek mezun olan öğretmenlerin çoğunluğunun bütünleştirme lehine görüş belirterek bütünleştirmeden yana çekinceleri olmaması gerektiğini göstermektedir.

Yine Marcinkiewicz (1995) tarafından yapılan bilgisayar kullanabilen **ilkokul öğretmenleri ile stajyer öğretmenlerin bilgisayar kullanım seviyelerini** saptamaya yönelik araştırmada öğretmenlerin yarısının bilgisayar kullandığı, oysa stajyerlerin hemen hepsinin bilgisayar kullanmak istedikleri belirtilmiştir, Bu sonuç **ilkokul IV.sınıf Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesine yönelik görüş-** on (IO) yıldan az hizmeti olan öğretmenlerin bütünleştirmeye karşı olan olumlu görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Bütünleştirilmesi düşünülen Matematik ve Resim derslerinin içeriği boyutu ile ilgili görüşleri açısından ise denekler 14 (ondört) farklı değer alt boyotunu tercih **sırasına koymuşlardır. Kategorik değişkenlerden merkezde görev yapan öğretmenler,** I. Devre öğretmenleri ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler "Resim **dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir" görüşünü** birinci derecede desteklemişlerdir. Aynı boyotta kategorik

değişkenlerden merkez dışı, erkek, II. Devre ve 10 (on) yıldım fazla hizmeti olan öğretmenler "Resim dersinde, Matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli düzgün geometrik figürler yaratılabilir" görüşünü birinci derecede desteklemişlerdir. Yine aynı boyutta kategorik değişkenlerden kadın ve branş öğretmenleri "renk karışımları ele alınırken 'Venn' şemaları kullanılabilir" görüşünü birinci derecede desteklemişlerdir. Sıralamada 14 (on dört) farklı görüşten en düşük düzeyde tercih edilen görüş ise kategorik değişkenlere göre şöyle dağılmıştır. Merkezde görev yapan, merkez dışında görev yapan, kadın ve 10 (on) yıldan az hizmeti olan öğretmenler ile I. Devre ve branş öğretmenleri "Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin büyütilmesi çalışmaları yapılabilir." Görüşünü en düşük düzeyde desteklemişlerdir. Erkek ve 10 (on) yıldım fazla hizmeti olan öğretmenler ile II. Devre öğretmenleri ise "Paralel ve dik doğrulardan yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir." Görüşünü en düşük düzeyde desteklemişlerdir.

Ortaya koyduğumuz sonuçlara göre genel olarak öğretmenlerin ilkökul IV. Sınıf Matematik ve Resim programlarını bütünleştirmeye olumlu baktığını görmekteyiz. Bu bağlamda öğretmenlerin varolan yapıyı daha çağdaş ve daha etkiliye ulaşma adına değiştirme arzusunda oldukları söylenebilir. Nitekim varolaru değiştirmeye yönelik tutunu olarak değerlendirilebilecek başka araştırmalarda da öğretmenler aynı yönde görüş belirtmişlerdir. Hıza! (1989) tarafından yapılan bir araştırmada **öğretmenler, bilgisayar destekli' eğitimin başlatılması ve bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının yaygın hale getirilmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.** Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen kitlesinin yüksek bir oranının bilgisayar sahibi olmak istemesi, ilkökul IV. Matematik ve Resim programları bütünleştirmesinde olduğu gibi öğretmenlerin yeniliklere olan açıklığının ve olumlu yaklaşımının göstergesi olarak düşünülebilir. Bizim yaptığımız çalışmada buna benzer olarak öğretmenlerin hatırı sayılır bir kesimi bütünleştirmeden yana olumlu görüş belirtmişlerdir.

Yaptığımız görüşmelerde ülm okul yöneticileri ve öğretmenler, ilk defa başlatılacak olan Matematik ve Resim dersleri programlarının bütünleştirilmesi ;alışmasını sürdürecekt olan komitede görev almaya istekli olmuşlardır (Ek XVII,

XVIII, XIX ve XX). Bu durum yönetici ve öğretmenlerin özveri ile çalışabileceğinin bir göstergesidir. Nitekim Evans (1995) tarafından yapılan bir araştırmada sınıf öğretmeni ve yöneticilerin yeniliklerin uygulanmasında görevli öğretmenlere destek oldukları saptanmıştır. Yeni teknolojilerin uygulanmasında ve etkili kullanılmasında öğretmenin özveri ile çalışma istemi göstermesi ile yeni bir uygulama olarak düşünülen Matematik-Resim dersleri programlarının bütünleştirilmesinde de gönüllü olarak çalışma istemi paralellik göstermektedir.

Özet olarak öğretmenler;

1. Matematik:dersini önemsemektedirler.
2. Resim dersini öğrencilerin rahatlaması için gerekli bir ders olarak görmektedirler.
3. Matematik ve Resim derslerinin bir çatı altında birlikte ele alınmasını pek olumlu bulmamaktadırlar.
4. Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesini desteklemektedirler.
5. Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin öğrencilerin Matematik dersini daha çok sevecekleri görüşündedirler.
6. Değer boyutunda "İlkokul düzeyinde her derse eşit ölçüde değer vermek gerekir." "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resimdir." Ve yarar boyutunda "Matematik ve Resim derslerinin birleştirilmesi; öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini, öğrenilenlerin daha kalıcı olmasını, öğrencilerin Resim dersini daha çok sevmelerini sağlar." Alt boyutlarında yukarıdaki sıralama ile görüş birliği sağlamışlardır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Eğitim Yöneticilerine

1. **Öğretmenler genel olarak Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler** nitelikte işlenmesi yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu nedenle eğitim yöneticileri bu yönde programlar hazırlanması için gerekli girişimlerde bulunmaları büyük ölçüde yarar sağlayabilir. Hazırlanacak bütünleştirilmiş programlar pilot okullar seçilerek uygulanabilir.
2. Hizmetiçi eğitim kursları düzenleyerek kıdemli öğretmenlerin de bütünleştirilmiş programlarla ilgili bilgilendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.
3. Eğitim programı geliştirme uzmanları tarafından geliştirilecek yeni programların uygulanmasında ihtiyaç duyulacak ders araçlarının yapılması sağlanmalıdır.
4. Eğitim programı geliştirme uzmanları tarafından geliştirilecek yeni programların uygulanabileceği fiziki altyapı hazırlanmalıdır.

5.2.2. Eğitim Programcılar ve Uzmanlarına

1. **Öğretmenler genel olarak Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler** nitelikte işlenmesi yönünde olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu nedenle eğitim programı geliştirme uzmanları bu doğrultuda programlar hazırlamalıdır.
2. **Hazırlanan taslak programlar pilot uygulamalar sonucu değerlendirilmeli ve** programlar geliştirilmelidir.
3. Bütünleştirme çalışmalarına katkı sağlayacak hizmet içi eğitim programlarının hazırlanabilmesi için çalışmalar yapmaları uygun olacaktır.

5.2.3. Araştırmacılara

1. İlkokullarda farklı alanlar (disiplinler) arasında, Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinde öğretmenlerin görüşlerinin saptanmasında olduğu gibi eğitim yöneticileri, öğrenciler ve velilerin görüşleri ile ilgili araştırmalar da yapılmalıdır.
2. Yeni programların uygulanacağı pilot okullardaki uygulamaların sonuçları ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
3. Öğretmenlerin geçmiş yaşantıları ve sosyo-ekonomik durumları gözönünde bulundurularak araştırmalar yapılabilir.

5.2.4. Öğretmenlere

1. Öğretmen görüşlerinde Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesi desteklenmiştir. Bu gerçeğe dayanarak öğretmenler ilkokullarda ders verirken farklı disiplinlerin bütünleştirilmesi ilkesini gözönünde bulundurabilirler.
2. Resim dersinin kendine özgü amaç ve hedefleri mevcuttur. İlkokullarda sadece bir rahatlatma dersi olarak görmemeleri resim öğretimi açısından daha uygun olacaktır.
3. İlkokul öğretmenleri tarafından Matematik dersi önemsemektedir. Matematik yaşamın her alanında kullanılabilmektedir. Ancak insan yaşamında diğer alanlarla ilgili bilgi ve beceriler de önemlidir. Bu nedenden dolayı bütün alanlarla ilgili bilgi ve becerilerin öğrenci düzeyine uygun aktarılması sağlanmalıdır.
4. Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilmesinin öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlayacağı saptamasından hareketle duygusal bağlantılar kurularak kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağlayabilecek alanlar arası ilişkiler kurulmalıdır.

KAYNAKLAR

ASCHBACHER, P. (1991). Hümanitas: A Thematic Curriculum. *Educational Leadership*.

BAŞARAN, İbrahim Ethem (1978). Eğitime Giriş. Ankara. Bimş Matbaacılık.

BATMAN, Kemal Akkan (2002). Çok Boyutlu Zeka Kuramı Etkinlikleriyle Destekli Öğretimin Eriş, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). **Hacettepe Üniversitesi.**

BEHÇET, Hasan (1969). Kıbrıs Türk Maarif Tarihi. Lefkoşa

BONDS, C. Cox, C. Ve Gautt-Bonds, L. (1993) Curriculum Wholeness through Synergistic Teaching. The Clearing House.

BRANDT, R. (1991). On Interdisciplinary Curriculum: A Conversation with Heidi Hayes Jacobs. *Educational Leadership*.

ÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş ve Çivi Cuma (1996). Genel Öğretim Metodları. İstanbul. Atlas Yayınevi.

İCİÖÖLÜ, Hasan (1985). Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim. Ankara. **Ankara Üniversitesi Basımevi.**

EMİREL, Özcan (2002). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretim Sanatı. Ankara. Pegem Yayıncılık.

İCİÖÖLÜ, Ferit (1970). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara.

RDEN, Münire ve Fidan Nurettin (19%). Eğitime Giriş. Ankara. Alkım Yayınevi

DGERTON, R. (1990). Survey Feedback From Secondary School Teachers That Are Finishing Their First Year Teaching From An Integrated Mathematics Curriculum. Washington,

RTORK, Selahattin (1986). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara. Meteksan Limited Şirketi.

TANS, Mellisa-Andris (1995). <http://www.iste.org/Publications/JRCE/jrce28.1.html>

RİDUN, Hüsnü (2001). Kıbrıs Türk Eğitiminin Tarihçesi.

RİDUN, Hüsnü. Eğitimle Bir Ömür. İstanbul. Boğaziçi Yayınları, Seçil Ofset.

- FRIEND, H. (1984). The Effect of Science and Mathematics Integration on Selected Seventh Grade Students. Attitudes Toward and Achivment in Science. New York City Board of Aducation,
- GREENE, L. (1991). Science-Centered Curriculum In Elementary School. *Educational Leadership*.
- GÜRKAN, Tanju ve Gökçe Erten (1999). Türkiye'de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim. Ankara. Siyasal Kitabevi.
- HODGE, Barbara ve Lewis G. L., Lauwerys J. A. (1966). Cyprus School History Text Books.; Education Advisory committee of The Parliamentary Group for World Government.
- RIZAL, Alişan (1989) Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlan No:11
- HUMPHREYS, A., Post, T. Ve Ellis, A. (1981). Interdisciplinary Methods: A Thematic Approach. Santa Monica CA. Goodyear Publishing Company.
- IRKAD, Ulus (1997). Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişmeler: Lefkoşa. Ada-M Basın Yayın Ltd.
- İlkokul Öğretim Programı. (Belirtilmedi) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınlan.
- İlköğretim Kurumları Eğitimi Programı. (1999). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı.
- JACOPS, HB. (1989). Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- LAKE, Kathy (1994). Integrated Curriculum School Improvement Research Series. Htnı< <http://www.Nwrel.Org/scpd/sirs/8/c016.html>>
- LEVITAN, C. (1991) The Effects of Enriching Science by Changing Language Arts from a Literature Base to a Science Literature Base on Below Average 6th Grade Readers. *Journal of High School Science Research*
- MACIVER, D. (1990) Meeting The Need of Young Adolescents: Advisory Groups, Interdisciplinary Teaching Teams, and School Transition Programs. *Phi delta Kappan*.

- FRJEND, H. (1984). The Effect of Science and Mathematics Integration on Selected Seventh Grade Students. Attitudes Toward and Achivment in Science. New York City Board of Aducatiön.
- GREENE, L. (1991). Science-Centered Curriculum In Elementary School. *Educational Leadership*.
- GÜRKAN, Tanju ve Gökçe Erten (1999). Türkiye'de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim. Ankara. Siyasal Kitabevi.
- HODGE, Barbara ve Lewis G. L., Lauwerys J. A. (1966). Cyprus School History Text Books. Education Advisory committee of The Parliamentary Group for World Government.
- HIZAL, Alişan (1989) Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:11
- HUMPHREYS, A. Post, T. Ve Ellis, A. (1981). Interdisciplinary Methods: A Thematic Approach. Santa Monica CA. Goodyear Publishing Company.
- IRKAD, Ulus (1997). Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişmeler: Lelkoşa Ada-M Basın Yayın Ltd.
- İlkokul Öğretim Programı. (Belirtilmedi) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İlköğretim Kurumları Eğitim Programı. (1999). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı.
- JACOPS, H.H. (1989). Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- LAKE, Kathy (1994). Integrated Curriculum School Improvement Research Series. Htm< http://www.Nwrel.Org/scpd/sirs/8/c_016.html>
- LEVITAN, C. (1991) The Effects of Enriching Science by Changing Language Arts from a Literature Base to a Science Literature Base on Below Average 6th Grade Readers. *Journal of High School Science Research*. -
- MACIVER D. (1990) Meeting The Need of Young Adolescents: Advisory Groups, Interdisciplinary Teaching Teams, and School Transition Programs. *Phi delta Kappan*.

- MARCINKIEWICZ, H.R. (1995). Htm< <http://www.iste.org/Puplications/JRCE/jrce28.1..html>>
- ORR, Captain C. W. J. (1972). Cyprus Under British Rule. London. Zeno Publishers.
- PALMER, J. (1991). Planning Wheels Turn Curriculum Around. *Educational Leadership*.
- ROSS, Ann, ve Karen Olsen (1993). The Way We Were... The Way We Can Be: A Vision for the Middle School through Integrated Thematic Instruction. **Second Edition. Books for Educators, Covington Square.** Kent, Washington.
- SERTER, Vehbi Zeki ve Fikretoğlu Ozan Zeki (2002). Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi. Lefkoşa.
- SHOEMAKER, B. (1989). Interactive Education: A Curriculum for the Twenty-First Century. *Oregon School Study Council*.
- SÖNMEZ, Veysel (1996). Eğitim Felsefesi. Ankara. Önder Matbaacılık.
- TERTEMİZ, Neşe ve Çakmak Melek (2001). Milli Eğitim Sanat Kültür Dergisi. S. 152, 34-41. Ankara Milli Eğitim Basınevi.
- TURANİ, Adnan (1979). Dünya Sanat Tarihi. Ankara. Türk Tarih Kurumu Basım evi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı İlkokul Programı: (1968). İstanbul. Milli Eğitim Yayınevi.
- VARS, G. (1965). A Bibliography of Research on the Effectiveness of Block-Time Programs. **Ithica, NY: Junior High School Project.** Cornell University.
- VYE, N. (1990). The Effects of Anchored Instruction for Teaching Social Studies: **Enhancing Comprehension of Setting Information.** Boston.
- WALKER, Dean (1996). Interactive Education. ERIC Digest htm< http://www.Ed.gov/databases/ERIC_Digests/ed_390112.html>
- WEIR W.W. (1953). Education In Cyprus. Larnaka. Cosmos Press Ltd.
- WILLIAMS, D. (1991). A Naturalistic Study of Unified Studies: A Holistic High School Program. Chicago.

WILLETT, L. (1992). The Efficacy of Using the Visual Arts to Teach Math and Reading Concepts. San Francisco.

EKLER

Eki.

"Aşağıdaki çizelge 1935-1936 Ders yılında tek öğretmenli bir ilkokuldaki ders çeşitleri ve miktarını gösterir çizelgedir.

Ders	I	II	III	Smiffar	IV	V	VI
Dindersi		2J2		2J2		2/2	
Lisan:	6/2	7/2		8/2		9/2	
Hesap ve Hendese	2J2	2/2		3/2		3/2	
Matematik ve MUşahade	2J2			----		----	
Tarih ve Coğrafya	----	---		4/2		4/2	
Tabiat ve Ziraat							
Fen ve Sıhhat	----	----		2/2		2J2	
Sıhhat:	----	----					
Teğanni	2/4				2/2		
8. Eğitimi	2/4				2/2		
Elişi							
Resim*							
Toplamın	12				22		

* Sessiz iş dersinde okutulacaktır.

Aşağıdaki programa göre ders saatleri aşağıdadır.

	Öğle Paydosu
ders 8.00-8.30	VIII.Ders 2.00-2.30
ders 8.30-9.00	IX.Ders 2.30-3.00
ders 9.00-9.30	X.Ders 3.00-3.30
ders 9.30-10.00	XI.Ders 3.30-4.00
ders 10.00-10.30	XII.Ders 4.00-4.30
ders 10.30-11.00	XIII.Ders 4.30-5.00
ders 11.00-11.30	
L ders 11.30-12.00	

Ek II.

Aşağıdaki çizelge 1935-1936 ders yılında 6 öğretmenli bir ilkokulun haftalık ders çeşitleri ve miktarını gösterir çizelgedir.

Ders	Sınıflar					
	I	II	III	IV	V	VI
Dindersi	2/2	3/2	2	2	2	2
Lisan.	11	12	12	12	10	10
Hesap ve Hendese	3	3	5	5	5	5
Malumat ve Müşahade	3	3	--	--	--	--
Tarih ve Coğrafya	--	5	5	5	5	5
Tabiat ve Ziraat						
Fen ve Sıhhat	--	--	3	3	4	4
Teğaoni	3/2	3/2	3/2	3/2	3/2	3/2
B. Eğitimi	3/2	3/2	3/2	3/2	3/2	3/2
Elişi	3/2	3/2	2	2	1	1
Resim	3/2	3/2	2	2	1	1
İngilizce	--	--	--	--	--	--
Toplam	24	25 Y,	34	34	34	34

Yukarıdaki programa göre ders saatleri aşağıdadır.

Sabah	
I. ders	Sabah 8.00- 8.50
II. ders	9.00- 9.45
III. ders	10.00-11.00
IV. ders	11.00- 12.00
	Öğle Paydosu
V. ders	2.00-2.45
VI. dem	3.00- 3.45

Ek III.

Aşağıdaki çizelge 1960-1961 ders yılında 6 öğretmenli bir ilkokulun haftalık ders çeşitleri ve miktarını gösterir çizelgedir.

Sınıflar

Ders	I	II	III	IV	V	VI
Hayat Bilgisi	5	5	5	--	--	--
Türkçe	12	il	il	10	8	8
Tarih	--	--	--	3	3	3
Coğrafya	--	--	--	3	3	3
Yurttaşlık	--	--	--	--	1	1
fabiat	--	--	--	3	3	3
Matematik	7	7	7	7	6	6
Resim-İş	3	3	3	3	2	2
Ziraat	1	1	1	2	1	1
Yazı	1	1	1	1	1	1
Müzik	3	2	2	3	3	2
B. Eğitimi	2	2	2	2	2	2
İngilizce	--	--	--	--	3	5
Jindersi	--	1	1	1	2	2
Kütüphane	--	1	1	2	1	1
Serbest saat	1	1	1	1	1	1
ile bilgisi	--	--	--	--	1	1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Toplam	35	35	35	41	41	42

Herbir öğretmen 40 ders, müdür ise haftada 28 ders okutur. Çarşamba ve Cumartesi günleri öğle sonu ders yok. Okul faaliyetleri yapılır. Tedrisat sabah ve öğle sonudur.

Ders saatleri.

Sabah	Öğle sonu
I. ders Sabah 8.00- 8.40	I. Ders 2.00- 2.40
II. ders 8.40- 9.20	II. Ders 2.55- 3.35
III. ders 9.35-10.15	III. Ders 3.35- 4.15
IV. ders 10.15-11.10	
V. ders 11.20-12.00"	(Behçet, 19: 218-219-220).

Ek IV.

Aşağıdaki çizelge 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde ilkokullarda okutulan derslerin isimleri ve haftalık ders saatlerini gösteren çizelgedir.

Dersler	Sınıflar					
	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	V. Sınıf	VI. Sınıf
Hayat Bilgisi	5	5	5	--	--	--
Türkçe	12	11	11	10	8	8
Matematik	8	7	7	7	6	6
Resim-İş	3	3	3	3	2	2
Ziraat	2	2	2	2	1	1
Yazı	2	2	2	1	1	1
Müzik	4	3	3	3	3	2
Beden Eğitimi	3	3	3	2	2	2
Dindersi	--	1	1	1	2	2
Kütüphane	--	2	2	2	1	1
Serbest Saat	2	2	2	1	1	1
Aile Bilgisi	--	--	--	--	1	1
İngilizce	--	--	--	--	3	5
	---	---	---	---	---	---
Toplam	41	41	41	41	41	42"

(Behçet, 1969: 285).

EKV.

Kıbns Türk ilkokullarında uygulanan TC MEB 1968 İlkokul programında matematik deninin amaçları:

"A- Matematiğin düşünmeyi ve usa.vurmayı geliştirmesi yönünden:

- i. Çeşitli ve eleştirici yollardan düşünme yeteneğini kazanır.
- ii. Bağımsız düşünebilme seviyesine ulaşır.
- iii. Doğru usa.vurmaya alışır.
- iv. Problem çözme yeteneğini geliştirir.
- v. Yaratıcı düşünme seviyesine erişirler.

B- Sayı kavramını edinme açısından :

1. Sayı sisteminin yapısını,
2. Sayıların ve dört işlemin dayandığı temel ilkeleri, bunlar arasındaki ilişkiyi
  - a. Toplama ve çarpma işleminin değişme özelliğini,
  - b. Toplama ve çarpma işleminin birleşme özelliğini,
  - c. Çarpmanın toplama üzerine dağılma özelliğini, bilir ve kullanırlar.

C- Geometri yönünden:

1. Cisim ve şekilleri bunlarla ilgili kavramları, özellikleri tanırlar.
2. Çevresindeki varlıkların, eşyanın şekilleri ile görevleri arasındaki ilişkiyi sezmeye başlar.
3. Başlıca geometrik şekil ve cisimlerin alan ve hacimlerinin nasıl hesaplanacağını öğrenir.
4. Eşya ile mimari eserlerde rastlanan özellik ve ahengi görebilecek kadar estetik duygular kazanırlar.

Ç. Matematikle ilgili becerileri elde etme bakımından:

1. Temel işlemleri doğru ve çabuk yapabilirler.
1. Zihinden hesaplayabilirler.
2. Doğru tahminlerde bulunabilirler.
3. Düşüncelerini rakam ve şekillerle temiz ve düzenli bir şekilde ifade edebilirler.
4. Vardıkları sonuçların doğruluk derecesini araştırabilirler.
5. Matematik dilini ve işaretlerini yerinde ve titizlikle kullanabilirler.
6. İncelediği geometrik cisim ve şekilleri basit araç ve gereçler yardımı ile meydana getirebilmek becerilerini kazanırlar.

D. Matematikte öğrendiklerini yeri geldikçe uygulama yönünden:

1. Edindiği bilgi, teknik ve becerileri problemleri çözmede, günlük yaşayışlarında ve başka ders dallarında verimli şekilde uygularlar.
2. Hayatta kuşanılan ölçü, grafik, plan, çizelge, cetvel, matematikle ilgili terim ve işaretler alanında edindikleri pratik bilgilerden gerektiğinde yararlanırlar.
3. Emek, mal ve zamanda tutwnlu olmak; çevrelerindeki ekonomik olaylarla ilgilenme -ahşkanlıklarını kazanırlar.

E. Matematiğin sürükleyici etkisi bakımından:

1. Matematiğin, insanı içten safan etkinlik gücüne inanır.
2. Onun eğlendirici ve dinlendirici yönü ile etkilenir.
3. Hayattaki yerini ve önemini kavramış olduğu için de matematiğe karşı olumlu bir davranış kazanırlar." (TC MEB İlkokul Programı, 1968: 158,159)

Ek VI.

Kıbnns Türk ilkokullarında uygulanan TC MEB 1968 İlkokul programındaki matematik programı IV. Sınıf Aritmetik dersinin özel amaçları

- "1. Sayı kavramına karşı artan bir ilgi ile, sayıların günlük yaşayışa uygulanması alışkanlığını geliştirir; sayıların sonsuzluğunu sezerler.
2. Sayılan yüzüne kadar çeşitli şekilde çözümler ve gruplaştırırlar.
3. Yüzüne kadar sayılan basamakları ile kavrar; okumak ve yazmak suretiyle kullanırlar.
4. Roma rakamlarını okuma, yazma ve kullanma becerilerini geliştirirler.
5. Bu sınıf için ayarlanmış sayı basamakları içinde zihinden ve yazılı dört işlemi doğruluk ve çabuklukla kullanırlar.
6. Kesir kavramını kuvvetlendirerek basit bayağı kesirleri okuma, yazma; paydaları eşit olanları toplama ve çıkarma becerisini kazanırlar.
7. Ondalık kesirleri yazma, okuma, toplama ve çıkarma temel becerilerini edinirler.
8. Ölçü bilgisini ve ölçme yeteneğini geliştirirler.
9. Günlük yaşayışta ve öteki derslerde rastlanan bir ve iki işlemli gerçek problemleri çözebilir ve benzer problemler kurabilirler.
10. Kıyaslama, tahmin becerisini, sonuçlama ve doğrulama alışkanlığını artırırırlar.
11. Basit ve çeşitli şekilde grafik, plan yapabilir ve bunları yorumlayabilirler.
12. Toplanacak veya çarpılacak sayıların sırasını değiştirmenin veya onları değişik şekilde gruplamanın toplamı veya çarpımı değiştirmeyeceğini kavrar ve gerektiğinde sayılan bu yolda kullanırlar.
13. Temel işlemler arasındaki ilişkileri sezer; kendi gücüne göre sayılarla çalışmayı zevk haline getirirler.
14. Matematik sözlüğü ve işaretlerini zenginleştirirler." (TC MEB İlkokul Programı, 1968: 202-203)

Ek VII.

Kıbnns Türk ilkokullarında uygulanan TC MEB 1968 İlkokul programındaki :
[V.Sınıf Geometri özel amaçları.

- "1. Dördüncü sınıfta incelenecek olan yakın çevredeki eşya ve şekilleri büyüklük, şekil bakımından kavrar; bunların şekilleriyle görevleri arasındaki ilgiyi sezerler.
2. Çevredeki eşyada ve mimari eserlerde rastlanan geometrik ahengi güzelliği görür ve estetik zevklerini geliştirirler.
3. Bu sınıfta incelenen cisim ve şekillerle ilgili çizme, ölçme, hesaplama tahinin ve onları basit gereçlerle ifade etme becerilerini kazanırlar.
4. Geometri kolunda kazanılmış temel bilgi ve becerileri hayata uygulayabilirler.
5. Yıl boyunca devam edecek geometri çalışmalarında değişik ve yaratıcı yoldan düşünme ve ifade etme cesaretini kazanırlar." (TC MEB İlkokul Programı, 1968: 206)

Ek VIII.

Kıbrıs Türk ilkokullarında uygulanan TC MEB 1968 İlkokul programındaki resim-İş programı amaçları.

- 1) "Çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, düşüncelerini ve heyecanlarını resim - iş çalışmalarıyla ifade ederler.
- 2) Bu çalışmalarda hem kendi çalışmalarını değerlendirmeyi, hem de çevrelerindeki eserleri ve tabii güzellikleri görmeyi ve korumayı öğrenirler. Böylece öğrenciler iyiyi-güzeli, iyiyi ve sağlamı, faydalıyı ve görebilme güçleri nisbetinde okullardaki çirkinlikleri giderme yeteneğini kazanırlar.
- 3) El işi çalışmalarıyla yapıcılık, yaratıcılık yönlerini geliştirirler.
- 4) İş yapma ve, bir eser meydana getirme yönünden gelişirken rastladıkları zorlukları irade ve güçleri ile yenmeyi, nefse gılvenî öğrenir, kişiliklerini, bağımsızlıklarını kazanırlar.
- 5) Çevrelerindeki maddeleri günlük hayatta kullanılan faydalı eşyalar yapımında değerlendirmeyi öğrenirler.
- 6) İş sever, işinlüzumuna ve önemine inanır, türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine nasıl hizmet etmekte olduklarını kavrayarak onlara karşı sevgi ve saygı duymayı öğrenirler.
- 7) Küçük yaştan başlıyanık metotlu ve planlı çalışma, sorumluluk yüklenme ve başkaları ile işbirliği yapma, yardımlaşma ve dayanışma alışkarılıkları kazanırlar.
- 8) Kendi kendilerini tanıyarak gizli, güç ve yeteneklerini keşfetmeye çalışırlar.
- 9) İçinde yaşadıkları çevrenin ihtiyaç ve inıkarılıkların inceleyerek, burasını varlıklı, rahat ve daha güzel bir hale getirme isteğini duyarlar.
- 10) Zannarılıklarını değerlendirme, enerjiden, malzemedən zamandan yararlanma ve devamlı çalışma, verimi artırma alışkarılıkların; kendi eşyalarını, okul eşyasını ve meirileket malım iyi kullanma arılayışını, ailelerine, ynrđuna, milletine hizmet ülküsünü kazanırlar.".(TC MEB İlkokul Programı, 1968: 216-217)

Ek IX.

KKTC Meclisi'nin 17/1986 Sayılı yasası ile yeniden düzenlenen beş yıl süreli eğitim veren ilkokullarında uygulanan matematik programı**"Genel Amaçlar:**

1. Çocuğa Matematiğin bayattaki yerini ve önemini kavratıp matematiği sevdirmek.
2. Çocukta yaratıcı ve eleştirici düşünme yeteneğini geliştirmek.
3. Çocuğa, günlük hayatta yararı olan matematik problemlerini bulup çözmesini sağlayacak bir formasyon kazandırmak.
4. Matematiğin yararlarını takdir etmesini; matematiğin özünde bulunan disiplinli düşünme ve hannoniden haz duymasını sağlamak.

Özel Amaçlar:**Öğrencinin:**

1. Çevrede (yakın, uzak, doğal, yapay) miktarlar arasında, uzaklık-yakınlık arasında, uzunluklar arasındaki ilişkileri keşfetmesi.
2. Serbest ve rehberli etkinlikler yardımıyla ve gerçek deneyimlerle temel matematik kavramları, (şekil, uzunluk, genişlik, ağırlık, mesafe, simetri, eşitlik, aynı kalma v.b.) yetenekleri oranında derinliğine geliştirmesi.
3. **Matematik ilişkileri ve sayı sistemi yapısını anlaması ve bunları matematik sembollerle ifade edebilmesi;**
4. Matematiğin özünde bulunan ritim, açıklık ve hannoniden haz duyması ve dünyadaki büyük önemini açıklayabilmesi.
5. Çeşitli varlıkları, çeşitli şekillerde kümelere ayırması ve bunlar arasındaki ilişkiyi keşfetmesi,
6. Eşdeğer kümelerin ortak özelliği olarak sayı kavramını, gelişme süreci içinde anlaması.
7. Başkaları ile iletişimde bulunmak ve yeni ilişkiler keşfetmek amacıyla matematik sembolleri ile dilini tanıması, yorumlaması ve doğru kullanması.
8. İşlemlerin temel matematik özelliklerini tanıması ve uygulaması.
9. Kümeleri, matematiğin yapısı ve kavramlarını kavrayabilmesi için araç olarak kullanması.
10. Sözlü ve yazılı olarak tam sayı, ondalık sayı ve rasyonel sayılarla işlemler yapması ve bunları kullanarak matematik problemleri çözmesi.
11. Her yerde var olan matematik ilişkileri görebilmesi ve bunları çeşitli biçimde ifade edebilmesi (kelimelerle, sembollerle, grafiglerle v.b.)
12. Somut örnekler yardımıyla genel kurallar ve kanunlar kurabilmesi ve bunları gerekirse sembollerle ifade edebilmesi
13. Matematiğin çevrede ve bayattaki uygulanmasını bulması.
14. Her tarafta matematik problemleri görebilmesi, problemlerden istenenibulabilmesi ve bunları çözebilmesi. (açık problemler)." (KKTC MEKB İlkokul Öğretim Programı, 149-150)

EkX.

KKTC Beş Yıllık İlkokullarında uygulanan Matematik Programı konuları.

"I. Kümeler

- a. Küme kavramı, eleman, boş küme, sayma sayısı
- b. Eşdeğer kümeler
- c. Eşit Ve eşit olmayan kümeler
- d. Kümelerin birleşimi
- e. Kümelerin arakesiti
- f. Alt küme
- g. Evrensel küme
- h. Venn çizimleri.
- alıştırma ve problemler.
2. Sayıların yazılışı. Başlı değer.
3. Beş basamaklı sayılar. Beş basamaklı sayıların karşılaştırılması ve sıralanması.
4. Değişik tabanlı sayılar.
  - a. 2 tabanı
  - b. 5 tabanı
  - c. On tabanına dönüştürme
  - d. On tabanından 2 ve 5 tabanına dönüştürme.
5. 2 ve 5 tabanlı sayılar ile toplama ve çıkarma.
6. Üstel gösteriş.
7. 4 ve 5 basamaklı sayılarla toplama ve çıkarma (2,3,4,5' e kadar sayı kullanılacak ve değişme-katılına özelliklerinden yararlanılacaktır. Alıştırma ve problemler.
8. Parantezli ve çeşitli işlemli ifadelerin hesaplanması
9. Sayılar
  - a. Sayma sayıları
  - b. Doğal sayılar
  - c. Tek ve çift sayılar
  - d. Asal sayılar
10. Romen rakamları
11. Grafik okuma ve grafiklerle ilgili problemler; Ortalama hesapları.
12. Çarpma
  - a. En çok 4 basamaklı sayıların iki basamaklı sayılarla çarpımı.
  - b. 3 basamaklı bir sayının 3 basamaklı bir sayı ile çarpımı
  - c. 4 basamaklı bir sayının 3 basamaklı bir sayı ile çarpımı
  - d. 4 basamaklı bir sayının, 4 basamaklı bir sayı ile çarpımı
13. Çarpmada işlem özellikleri
  - a. Değişme özelliği
  - b. Katılına özelliği
  - c. Dağılma özelliği
 Alıştırma ve problemler.
14. Dört işlem üzerine karışık problemler.
15. Bölme
  - a. Tek basamaklı sayıya bölme (kalanlı, kalansız)
  - b. İki basamaklı sayıya bölme (kalanlı, kalansız)
  - c. 10, 100 ve 1000 ile kolay bölme
 Alıştırma ve problemler,
16. Bölünebilme kuralları.
17. Çarpanlara ayırma.

EkX.

KKTC Beş Yıllık İlkokullarında uygulanan Matematik Programı konulan.
(Devam)

18. Asal çarpanlara ayırma.
19. En küçük ortak kat ve en büyük ortak bölen. Bwılarla ilgili problemler.
20. Zaman ve paralar.
  - a. Saati okuma ve yazma.
  - b. Paraların yazılışı; okunuşu ve karşılaştırılması
  - c. Paralarla toplama-çıkarma
  - d. Alıştırma ve problemler
21. Bayağı kesirler.
  - a. Bileşik kesirlerin tanıtılması
  - b. Bir sayının verilen kesini bulmak
  - c. Eşdeğer kesirler
  - d. Kesirlerin karşılaştırılması
  - e. Sadeleştirme
  - f. Paydaları aynı olan kesirsel sayılarla toplama, çıkarma Alıştırma ve problemler.
22. Ondalık kesirler.
  - a. 0.01 besameğna kadar ondalık kesirlerin okunuşu ve yazılışı
  - b. Ondalık sayıların karşılaştırılması
  - c. Ondalık sayılarla toplama, çıkarma
  - d. Toplama, çıkarma üzerine tahminler. Alıştırma ve problemler
23. Şekiller
  - a. Nokta, doğru, doğru parçası, ışın ve açılar; tanıma.
  - b. Eşitşekilleri tanıma
  - c. Şekillerkenarlarına göresınıflama
  - d. Simetrik şekiller
  - e. Üç boyutlu şekiller. Özellikleri.
  - f. Düzlem geometrik şekiller ve özellikleri
24. Koordinat sistemi ve noktaların gösterilmesi. Alıştırma ve problemler.
25. Ölçme ve ölçme birimleri.
  - a. Uzunluk, alan, hacim, kütle, ağırlık, sıcaklık ölçme. Alıştırma ve problemler
26. Uygulamalı olasılık
27. Akım tabloları
28. "Ölçek kavramı" (KKTC MEKB İlkokul Öğretim Programı, 159-161)

Ek XI.

KKTC Beş Yıllık İlkokullarında uygulanan Resim-iş Programı

"Amaç: 1. Çocukların çevre gözlemlerini, izlenimlerini, duygu, düşünce ve heyecanlarını kendi kendilerine serbestce ifade edebilmek.

V. Çocuklardaki yaratıcı gücü geliştirmek.

3. Çocuklara çok madde ile çalışma ve yaratma fırsatı vermek.

4. Çocukların kendi yapıtlarını ve çevredeki güzel yapıtlardan anlama.

5. Madde ve alet kullanmada beceriklilik kazandırmak.

Teknik 1. Sulu boya, toz boya (üç ana renk) çeşitli boyda fırçalar, sulu boya kağıdı, su, kumaş parçası

V. Siyah, beyaz (koyu, açık, orta) siyah boya, fırça, kağıt, su kabı

3. Kil; küt bıçak

4. Alçı; alçı kalıp, ucu küt bıçak, demir çubuk.

5. Kolaj; renkli kağıt, makas, tutkal, fırça.

6. Mozaik; renkli taş, renkli kağıt, makas, tutkal, fırça.

7. Vitray; basit motif, karton, şeffaf kağıt, makas, tutkal, fırça.

8. Baskı; yaprak, mukavva, cambaskı, kağıt.

9. Batık; sulu boya batık, mum batık, krayon batık, basit kumaş parçası, fırça sulu boya, mum, kağıt.

10. Kağıt, form pastel araştırması, kağıt, karton, mukavva, tutkal, fırça, makas; cetvel.

II.Konu

I. Portre: (Ben, öğretmenim, babam vs.)

2. Okul kantini

15. Okulda oyun (ip atlayanlar, topğ oynayanlar, koşanlar vs.)

16. Bayrak töreni

17. Sonbahar (sonbaharda çevre, köy, kent sokakları)

18. Milli bayramlar, törenler, askerler, milli günleri hazırlayan savaşlar.

19. Kış: Çevrede kış, okuldaki kış, caddede kış, evde kış.

20. Fırtına: Fırtınada gemi, limanda fırtına, köyde fırtına, fırtınadan önce tarlalar.

21. İşçiler: İnşaat işçileri, yol işçileri, temizlik işçileri.

22. Hayali resim konuları: Destanlar (Dede Korkut, Gılgamış, İstiklal Savaşı, 'O Temmuz, Nuhun gemisi vs.)

23. Hasat: Ekin toplama, taşıma, harman vs., zeytin toplama, yağ değirmeni, harup toplama, köye taşıma, tartma, portaskal, limon toplama, taşıma, fabrikada çalışanlar.

24. Düğün: Köyde düğün, düğün yemekleri, pişirenler, düğünde yemek yiyenler, davul zuma ve müzikçiler, düğün alayı, kına gecesi, dilğlinde yorgan kaplayanlar, düğün oyunları, şehir düğünü, köyde ve şehirde.

25. Pazar yeri.

26. Çoban, sürüsü köpeği, ağılı ve eşeği.

27. Balıkçı, balıkçı sandalı, ağlar, balıklar.

28. Hava alanı, uçaklar, uçak ve yolcular, Yolcuları bekleyenler.

29. Plaj, plajda güneşlenenler, plajda oynayanlar, denizde yüzenler vs.

30. Kamp ateşi.

31. Yangın, yangın arabası ve yangıncılar." (KKTC MEKB İlkokul Öğretim Programı, 177~179)

Ek XII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. sınıf matematik programı

" Genel hedefler:

4. Sınıf programında:

1. Doğal sayıların pekiştirilme yanında öğrencilerin özellikle kesir ve ondalık kesir sayıları ile ilgili işlemleri ve problemleri etkin bir şekilde uygulayabilmeleri/çözebilmeleri amaçlanmaktadır.
1. Geometrik konulardan en önemlilerinden biri olan alan konusunda öğrencilerin tatmin edici bir düzeye gelmeleri amaçlanmaktadır.
2. Geometrik konulardan bir diğeri olan görsel algı ve 0.çboyutlu cisimleri tanıma ve bunlarla ilgili temel uygulamalar da bir başka önemli hedefdir.
3. Öğrencilerin sahip oldukları bilgiyi grafik ve benzeri anlatım yollarını kullanarak sunma becerisini kazanmalarını amaçlanmaktadır.
4. Öğrencilerin gözlem; inceleme ve araştırma becerilerini geliştirmeleri hedeflenmektedir.

4. sınıf matematik programı - hedefler:

1. Kümeyi kavrayabilme
2. Kümeleri, liste, venn şeması ve ortak özelliğe göre gösterebilme
3. Küme ilişkilerini kavrayabilme (altküme, boş küme, ayrık, kümeler, evrensel)
4. Kümelerde birleşim işlemini kavrayabilme
5. Kümelerde kesişim işlemini kavrayabilme
6. Kümelerde fark işlemini kavrayabilme
7. Kümelerde küme işleminden yararlanarak problem çözebilme
8. Beş basamaklı doğal sayıları kavrayabilme
9. Beş basamaklı doğal sayıları çözümlenebilir
10. Altı basamaklı doğal sayıları kavrayabilme
11. Altı basamaklı doğal sayıları çözümlenebilir
12. Paydası bir basamaklı olan kesirleri kavrayabilme (basit, bileşik, tamsayılı)
13. Denk kesirleri kavrayabilme
14. Kesirleri karşılaştırabilme
15. Kesirlerle ilgili problem çözebilme (şekil veya işlem yoluyla)
16. Kesirlerle ilgili problem kurabilme
17. Kesir kısmı en çok 10 basamaklı olan ondalık kesirleri kavrayabilme
18. Ondalık kesirleri karşılaştırabilme
19. Toplamları en çok altı basamaklı olan doğal sayılarla toplama işlemini yapabilme
20. Doğal sayılarda zihinden toplama işlemini yapabilme
21. Paydaları eşit ve en çok iki basamaklı olan kesirlerle toplama işlemini yapabilme
22. Paydası 10, 100 veya 1000 olan eşit paydalı iki kesirin toplama işlemini yapabilme
23. En çok altı basamaklı sayılarla çıkarma işlemini yapabilme
24. Doğal sayılarda zihinden çıkarma işlemini yapabilme
25. Paydaları eşit ve en çok iki basamaklı olan kesirlerle çıkarma işlemini yapabilme
26. Paydası 10, 100 veya 1000 olan eşit paydalı iki kesirin çıkarma işlemini yapabilme
27. En çok üç ondalıklı ondalık kesirlerle toplama işlemini yapabilme
28. Kesir kısmı en çok 10 basamaklı ondalık kesirlerle çıkarma işlemini yapabilme
29. Ondalık kesirlerle ilgili problem çözebilme
30. Çarpımları en çok altı basamaklı olan doğal sayılarla çarpma işlemini yapabilme
31. Çarpımları en çok altı basamaklı olan doğal sayıların 10, 100 ve 1000 ile kısa yoldan çarpma işlemini yapabilme
32. Doğal sayılarla zihinden çarpma işlemini yapabilme
33. Doğal sayılarla kesirlerin çarpma işlemini yapabilme
34. En çok beş basamaklı doğal sayıların, en çok iki basamaklı doğal sayılara bölme işlemini yapabilme
35. En çok beş basamaklı doğal sayıların; 10, 100 ve 1000 ile kısa yoldan bölme işlemini yapabilme
36. En çok dört işlem gerektiren problemleri çözebilme

Ek XII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. sınıf matematik programı (Devam)

37. En çok dört işlem gerektiren problem kurabilme
38. Metrenin katları bilgisi
39. Metre ve askatları ile ilgili bilgileri uygulayabilme
40. Temel para birimlerini tanıyabilme ve kullanabilme
41. Zaman ölçülerinden; saat, dakika, saniye ve yttzyılı kavrayabilme
42. Kiltie ölçüsü birimlerinden; kg, gr ve ton'u kavrayabilme
43. Sıvı ölçüsü birimlerinden litre ve yanın litreyi kavrayabilme
44. Ölçülerle ilgili problem çözebilme
45. Çizgi grafiğini kavrayabilme
46. Çizgi grafiğini çizebilme
47. Geometrik cisimlerin ve şekillerin çiziminde kullanılan araçlar bilgisi
48. Doğru, Eğri, nokta bilgisi
49. Doğru parçası ve ışın bilgisi
50. Doğru parçası ve ışın arasındaki ilişkiyi kavrayabilme
51. Df. izlemdeki doğrularda paralellik, kesişme ve diklik özelliklerini kavrayabilme
52. Açı bilgisi
53. Açı çeşitleri bilgisi
54. Açı çeşitlerinden; dil<, dâr ve geniş açıyı kavrayabilme
55. Açıölçebilme
56. Açı çizebilme
57. Karenin, dikdörtgenin ve üçgenin özelliklerini kavrayabilme
58. çember ve dire bilgisi
59. Karenin, dikdörtgenin, üçgenin ve çemberin çevrelerinin uzunluğunu hesaplayabilme
60. Düzgün beşgen, düzgün altıgen ve bunların ayırdığı düzlemsel bölgeler bilgisi
61. Düzgün beşgen ve düzgün altıgenin çevrelerinin uzunluğunu hesaplayabilme
62. Kilpili, dikdörtgenler prizmasının, kare prizmasının ve üçgen prizmanın özelliklerini kavrayabilme
63. Geometrik cisimleri ve şekilleri çizebilme
64. Plan ve ölçek bilgisi
65. Plan ve Ölçek bilgisini kullanabilme
66. Geometrik algıya dayalı problem çözebilme
67. Geometrik algıya dayalı problem kurabilme
68. Olaylarla ilgili veri toplayabilme
69. Olaylarla ilgili verileri kaydedebilme
70. Verileri şekiller kullanarak ifade edebilme
71. Olaylar hakkında toplanan bilgileri sunabilme
72. Veriler ve bilgiler tuerinde sayısal işlemleri kullanabilme
73. Proje çalışmalarını sınıf içerisinde değişik teknikler kullanarak sunabilme" (KKTC MEKB İlköğretim Kurumları Eğitim Programı, 1999: 143-144)

Ek XIII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. Sınıf Resim-iş Programı

"İlkokul IV.Sınıf Resim-iş Dersinin Amaçları:

- Çocukların çevre gözlemlerini, izlenimlerini duygu, düşünce ve heyecanlarını kendi kendilerine serbestçe ifade edebilmek.
- Çocuklardaki yaratıcı gücü geliştirmek
- Çocuklara bol miktar ve çeşitli madde ile çalışma ve yaratma fırsatı vermek.
- Çocukların kendi yapıtlarını ve çevredeki güzel yapıtlardan anlamak.
- Madde ve alet kullanmada beceriklilik kazandırmak.

Kullanılacak Araç ve Teknikler:

- Sulu boya, toz boya (Oç anarenk : sarı, kırmızı, mavi), çeşitli boyda fırçalar, sulu boya kağıdı, su, kumaş parçası.
- Siyah-beyaz (koyu, açık, orta) siyah boya, fırça, kağıt, su kabı.
- Kil, kütüçük
- Alçı, alçı kalıp, ucu küt bıçak, demir çubuk
- Kolaj, renkli kağıt, makas, tutkal, fırça
- Mozaiik. renkli taş, renkli kağıt, makas, tutkal, fırça.
- Vitrav, basit motif karton, şeffaf kağıt, makas, tutkal fırça, afiş çalışmaları.
- Baskı, yaprak, mukavva, cam baskı, patates, yaprak iplik.
- Batik, sulu boya batik, mum batik, krayon batik, basit kumaş parçası, fırça, sulu boya, mum, kağıt.
- Mt'rekkeple yapılacak çalışmalar.
- Kağıt süsleme, renk bilgisi.
- Artık gereçlerden yararlanarak hareketli üç boyutlu çalışmalar yapabilmek.
- Güzel sanatları sınıflandırmak, sanat olaylarını izleyebilmek.

İlkokul IV. Sınıf konuları: Resim-iş

- Gereçleri Tanıma
- Çizgisel Çalışmalar
- Koyu, Orta, Açık Leke Çalışmaları
- Mürekkep Çalışmaları
- Renkli Çalışmalar
- Baskı Teknikleri ile Çalışmalar
- Afiş Çalışmaları
- Duygulan İfade Edici Çalışmalar
- Grup Çalışmaları
- Sanat Eserleri
- Röprodüksiyon İnceleme

İlkokul IV Sınıf Programı

Amaç 1. Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme

DAVRANIŞLAR:

- Gerecin adını ve özelliklerini söyleme.
- Araç-gereçlerin kullanıldığı yeri söyleme.
- Belirtilen bir çalışmada kullanılan araç-gereçlerin adını bilme.
- Araç-gereçleri kullanırken dikkat edilecek noktaları bilme.

Amaç 2. Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri kullanabilme

DAVRANIŞLAR:

- İnce uçlu gereçlerle, açık çizgiler elde etme
- Kalın uçlu gereçlerle, koyu çizgiler elde etme.
- Çizgilerle yüzeyi bezeyerek dokuları oluşturmak.
- Konuyu ifade ederken kağıt yüzeyini doldurma.

Ek XIII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. Sınıf Resim-iş Programı (Devam)

Amaç 3. Doğadaki hareketi belirterek çizgisel çalışmalar yapabilmek.

DAVRANIŞLAR:

1. Doğadaki hareketlerin neler olduğunu gözlem ve izlenimleri yoluyla belirtme.
2. Duran bir varlıkla, hareket halindeki varlıkların farklılıklarını belirtme.
3. Harekete ilişkin izlenim ve bilgilerini uygun gerece çizgisel olarak aktarmak.

Amaç 4. Koyu, orta, açık lekeleri düzenleme için araç-gereç bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Gerecin adını ve özelliklerini söylemek.
2. Araç-gereçlerin kullanıldığı yerleri söylemek.
3. Belirtilen bir çalışmada kullanılan araç-gerecin adını söylemek.
4. Araç-gereçler kullanılırken dikkat edilecek noktaları söylemek.

Amaç 5. Koyu, orta, açık lekeleri düzenleyebilmek.

DAVRANIŞLAR:

1. Çevredeki varlıklarda koyu, orta, açık değerleri görmek.
2. Koyu, orta, açık leke çalışmalarında benzerlikleri ve farklılıkları bulmak.
3. Koyu, orta, açık leke çalışmalarında uygulamak.
4. Kendi çalışmalarını arkadaşlarının çalışmalarını ile karşılaştırmak.
5. Koyu, orta, açık leke çalışmalarında farklı değerlerdeki çizgileri ve lekeleri ayırt etmek.

Amaç 6. Mürekkeple yapılan çalışmalarını tanıyabilmek.

1. Mürekkep çeşitlerini söylemek.
2. Mürekkep çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri söylemek.
3. Mürekkeple yapılan çalışma tekniklerini söylemek.

Amaç 7. Mürekkeple yapılacak çalışmalar bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Mürekkebin çok sulandırıldığında, açık, yarı yarıya sulandırıldığında orta, az sulandırıldığında veya doğrudan kullanıldığında koyu lekeler elde edilebileceğini bilmek.
2. Mürekkeple yapılan çalışmaların saydam nitelik taşıdığını bilmek,
3. Açık değerler için ayrıca kağıdın beyazından yararlanılacağını bilmek.

Amaç 8. Varlıkların ve olayların ilgi çekici yönlerinden bir bölümünü mürekkeple kağıda aktarabilmek.

DAVRANIŞLAR:

1. Doğadaki canlı ve cansız varlıkların ilginç olanlarını veya ilginç yönlerinin neler olduğunu söylemek.
2. Doğadaki olayların neler olabileceğini ve insanları nasıl etkileyebileceğini söylemek.
3. Bu varlıklar ve olaylarla ilgili duygu, algı, izlenim ve bilgilerini, mürekkep çalışması ile serbestçe gerece aktarmak.

Amaç 9. Örtücü ve saydam boyalar bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Örtücü boyaların; pastel, guvaj, akrilik, yağlı boyalar olduğunu söylemek.
2. Saydam boyaların özelliğini söylemek.
3. Çalışmalarında örtücü ve saydam boyaları kullanabileceğini söylemek.
4. Başlıca resim tekniklerinin yöntemlerini söylemek.
5. Örtücü ve saydam boyalarla yapılmış çalışmalardaki farklı yönleri söylemek.

Amaç 10. Kağıt süsleme çalışmalarını bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Kağıt süsleme çalışmalarının adlarını söylemek.
2. Kağıt süsleme çalışmalarının yöntemlerini söylemek.
3. Çeşitli yöntemlerle hazırlanmış kağıtların nerelerde kullanılacağını söylemek.
4. Çeşitli yöntemlerle süslenmiş kağıtların farklılıklarını söylemek.

Ek XIII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. Sınıf Resim-iş Programı (Devam)

Amaç 11. Çevresindeki vitray tekniği ile yapılmış eserlerin özelliklerini tanıyabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Vitrayın tanımını söyleme.
2. Vitray tekniğinde kullanılan araç-gereçlerin özelliklerini söyleme.
3. Vitrayı, basit olarak uygulama yöntemini söyleme.
4. Çevresindeki vitray örneklerini tanıma ve gösterme.

Amaç 12. Renk bilgisi

DAVRANIŞLAR:

1. Renkler hakkında genel bilgi edinme.
2. Sarı, kırmızı ve mavi'nin ana renkler olduğunu söyleme ve yazma.
3. Yeşil, turuncu ve mor'un ara renkler olduğunu söyleme ve yazma.
4. Kırmızı, turuncu ve sarı'nın sıcak renkler olduğunu söyleme.
5. Mavi, yeşil ve mor'un soğuk renkler olduğunu söyleme.
6. Bir rengin koyu orta açık değerlerinin olduğunu söyleme.
7. Renklerin insanlar üzerindeki etkilerini söyleme.
8. Renklerin karıştırılarak çeşitlendirileceğini söyleme.

Amaç 13. Rüya; masal, efsane, uzay . iki binli yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği ile gerece alıtarabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Yarısı anlatılan konuları renk ve biçim zenginliği içinde düşünerek tamamlama.
2. Çalışmalarında çizgileri ve renkleri serbestçe kullanma.
3. Çizgilerin ve renklerin koyu, orta, açık değerlerini çalışmalarında kullanma.
4. Düşündüğü konuyu yüzeye serbestçe aktarma.

Amaç 14. Çalışmalarında baskı tekniklerini kullanabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. önceki yıllarda yaptığı kolay baskı çeşitlerini söyleme.
2. Kendine özgü baskı malzemeleri bulma.
3. Değişik tordeki malzemeleri uyumlu bir şekilde bir arada kullanıp kompozisyon oluşturma.
4. Baskı çalışmalarını kutlama kartlarında, hediye paketlerinde, kenar süslerinde değerlendirme.

Amaç 15; Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alışı.

DAVRANIŞLAR:

1. Düzenli olmaya özen gösterme.
2. Evde, okulda, sınıfta çevresini temiz ve düzenli tutması gerektiğini bilme.
3. Düzensizliğin kişileri rahatsız ettiğini bilme.
4. Düzensizlikleri değiştirmeye çaba gösterme.

Amaç 16~ Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.

DAVRANIŞLAR:

1. Afişin tanımı ve işlevini söyleme.
2. Afişin tasarım kurallarını söyleme.
3. Afiş çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri söyleme.
4. Afiş çalışmalarında uygulanan teknikleri söyleme.
5. Çevresindeki sanat değeri olan afiş tasarım örneklerini tanıma.

Amaç 17. İki boyutlu tasarım çalışmalarında çevreye duyarlılığı aktarabilme.

DAVRANIŞLAR:

1. Çevrenin ne olduğunu söyleme.
2. Çevre problemlerinin ne olduğunu söyleme.
3. Çevre kirliliğini azaltmak için neler yapabileceğini söyleme.
4. Afişi tasarlama.
5. Çevreye ilişkin duygu, algı, bilgi ve izlenimlerini iki boyutlu olarak aktarma.

Ek XIII.

KKTC 1999 İlköğretim 4. Sınıf Resim-iş Programı (Devam)

Amaç 25. Sanat eserlerini ve tasarımların örneklerini inceleyebilme.

DAVRANIŞLAR:

1. İncelenen eserlerin adını söyleme.
2. İncelenen eserlerin konusunu söyleme.
3. Eserdeki açık-koyu değerleri ayırt etme.
4. İncelenen eserdeki figürlerin hareketini söyleme.
5. İncelenen eserde en çok yer alan rengi söyleme.
6. Portre, peyzaj, natürmort, figür terimlerinin neyi ifade ettiğini söyleme." "(KKTC MEKB İlköğretim Kurumları Eğitim Programı, 1999: 304-315)

Ek XIV.

Anket Örneği. (Sayfa 1)

Görevli Olduğunuz Okul:

Okuldaki Konumunuz:

Sınıf Öğretmeni:

I.Sınıf düzeyi

☐

II.Sınıf düzeyi

☐

III. Sınıf düzeyi

☐

IV. Sınıf düzeyi

☐

V. Sınıf düzeyi

☐
Brans Öğretmeni (birden çok işaretlenebilir)

Resim

☐

MÜZİK

☐

İngilizce

☐

Beden Eğitimi

☐

Cinsiyet:

Kadın

Erkek

D

D

Lisans veya önlisans düzeyinde mezun olduğunuz okul:

Kesintisiz kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?

1 yıldan az

1-3yıl

4-6 yıl

7-10 yıl

10 yıldan fazla

D

D

D

CJ

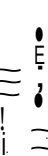
D

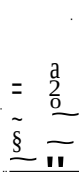
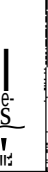
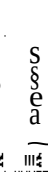
Ek XIV.

Anket Örneği. (Sayfa 2)

Aşağıda belirtilen ifadelerle hangi ölçüde katılıp katılmadığınızı uygun seçeneğe

"X" işareti koyarak belirtiniz.

1. İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders matematiktir.				
2. İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders resim dersidir.				
3. İlkokul düzeyinde herders eşit ölçüde değer vermek gerekir.				
4. İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri birleştirilip tek bir ders olarak verilebilir.				
5. İlkokul düzeyinde matematik ve resim dersleri sınıfta birbirini destekler nitelikte işlenebilir.				
6. Matematik dersinde tartışılan bir konunun resim dersinde ele alınmasında fayda vardır.				
7. Resim dersinde tartışılan bir konunun matematik dersinde ele alınmasında fayda vardır.				
8. Matematik ve resim dersleri konuları'nın birbirini destekler nitelikte ele alınması programın (mofudatın) tamamlanması: ruolwnsuz yönde etkileyebilir.				
9. Matematik ve resim programlarının ortak yanlarını saptayıp yeni ders planlarının hazırlanacağı bir komitede çalışmak bana zevk verir.				
10. Her dersin kendi içerisinde diğer derslere bulaşmadan ele alınması daha faydalıdır.				

11. Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan ya da alınması planlanan bir problemle ilgili resim yapılabilir.				
12. Matematik dersinde, resim dersinde çizilmiş resimlere bakarak en uygun problem yazma çözümleri (7. efinde durulabilir).				
13. Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometri kavramları ile ilgili çizim çalışmaları yapılabilir. (simetri, benzerlik, Oçgen, daire, kare...)				
14. Resim dersinde, matematik dersinde ele alınan geometrik şekiller kullanılarak çeşitli dölzgtln geometrik figürler yaratılabilir.				
15. Resim dersinde, matematiksel kavramları destekleyici kağıt katlama etkinliklerine yer verilebilir.				
16. Resim dersinde, daire, kare, üçgen gibi şekillerden yararlanarak nonnalde zor çizilebilecek bazı Çizgi film kahramanları çizilebilir.				
17. Renk kaşunlun ele alınırken kesirsel kavranılanıan yararlanılabilir.				

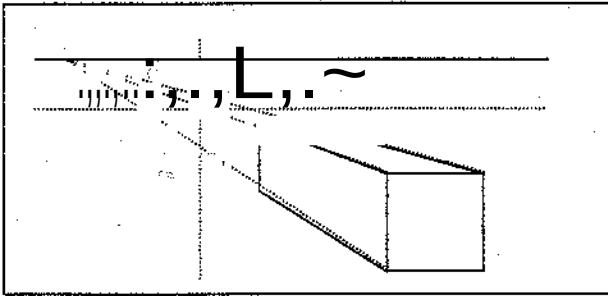

Ek XIV.

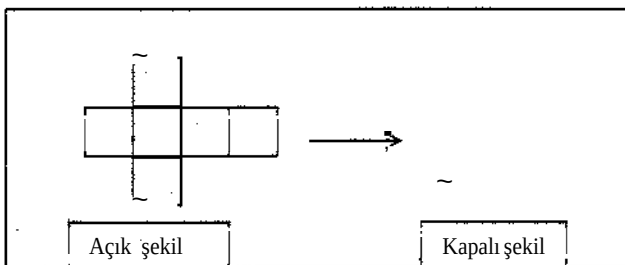
Anket Örneği. (Sayfa 3)

	1	2	3	4
18. Renk karışımları ele alınırken "yeim" şemaları kullanulabilir.				
19. Matematik dersinde şekil dizileri üretme çalışmaları yapılabilir.				
20. Problem çözümlerinde sadece şekiller yardımıyla problem çözümü çalışmaları üzerinde durulabilir.				
21. Paralel ve dik doğrular ile doğru parçalarından yararlanarak basit perspektif çizimler üzerinde durulabilir. (bakınız örnek .1)				
22. Düzgün şekilli ambalaj kutularının açılmış şekillerinin çizimleri yapılabilir.				
23. Açılmış şekli verilen bir ambalaj kutusunu tek bir bütünleme çalışmaları yapılabilir. (bakınız örnek 2)				
24. Kibrit kumlarından yapılmış bir şeklin istenilen bir yüzünün cepheden çizimi çalışmaları yapılabilir.				
25. Resim dersinde, matematik dersini destekler nitelikte plan, harita ve kroki benzeri çalışmalar yapılabilir.				
26. Resim dersinde, gridlere ayırarak bir resmin boyutlanması çalışmaları yapılabilir.				
27. Resim dersinde; iplik boyama etkinlikleri ile simetri kavramı ilzrriyle durulabilir.				
28. Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlar.				
29. Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin matematiği daha çok sevmelerini sağlar.				
30. Matematik ve resim derslerinin birleştirilmesi öğrencilerin resim dersini daha çok sevmelerini sağlar.				

Örnek 1:

Örnek 2:

Ek XV.

İlkokullarda anketi uygulayabilmek için *Milli* Eğitim Ve Kültür Bakanlığı

İlköğretim Dairesi Müdürlüğünden alınan izin belgesi.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜCÜ

:ıl200'L\13

Lefkoşa

25.4.2002

an Cankoy ve Yücel Yazgın
Öğretmen Akademisi

İlaemize bağılı ilkokullarda, 4. sınıf düzeyindeki Matematik ve Resim programlarının
nlarını saptamak üzere hazırladığınız anket sorulan Talim ve Terbiye Dairesi
ğü'nce incelenmiş ve uygulanmasında-bir sakınca görülmemiştir.

İnketin uygulanacağı okul müdürlükleri ile tenias edilip, gerekli programın yapılması
sonuçlarından Dairemizin de bilgilendirilmesi hususunda bilgı1erinizi saygı ile rica

İ:7'''

Sevgi Değgin
Müdür

Ek XVI.**KTÖS Başkanının Görüşleri (Araştırmanın yapıldığı tarihte)**

Soru: "İlkokul düzeyinde en çok önem verilmesi gereken ders Matematik'tir." Gönlüşünü ikinci devre öğretmenlerinin., birinci devre ve branş öğretmenlerinden daha yüksek bir düzeyde destekledikleri gözlenmiştir. Bu görüşe ne dersiniz?

Cevap: 1. Ekonomik kaygılar

a. Kolej sınavları

b. Kolej sınavlarıyla matematiğin önemli yer tutması

2. Psikolojik tatmin

a. Mesleki olarak branş ve birinci devre öğretmenlerinden daha önemli olduklarını

Ek XVII.**İlkokul Müdürü N. M. Görüşleri (Araştırmanın yapıldığı tarihte)**

Soru: İlkokulda programa genel olarak nasıl bakarsınız?

Cevap: Ezbere dayalı bir sistem. Bireylere karşılaştıkları problemleri çözme becerisi kazandırılmıyor. TMK giriş sınavına yönelik süratli test çözme çalışmaları yapılmaktadır:

Soru: Resim ve Matematik derslerinin birleştirileceği bir uygulamayı gerçekleştirecek kurulun Uyesi olarak görev üstlenirmisiniz?

Cevap: Düşünce olarak tarftarım. Böyle bir uygulamayı yenilik olarak görürüm.

EkXVIII.

Resim Öğretmeni S. B. Görüşleri (Araştırmanın yapıldığı tarihte)

11: İlkokulda programa genel olarak nasıl bakarsınız?

ap: TMK giriş sınavlarına hazırlıklar vardır. Sosyal etkinlikler geri plandadır. 1amda olmasına rağmen tüm dersler yapılmıyor.

''' Matematik ve Resim derslerinin bütünleştirilerek işlenmesi hakkında ülke koşullarını da düşünerek ne dersiniz?

p: TMK giriş sınavları yarışı içinde bunu uygulayacak öğretmen bulmak mümkün olmayacaktır. Müfredat yetiştirme problemi böyle bir uygulamaya engeldir.

Matematik ve Resim derslerinin tamamen birleştirilmesi olayına nasıl bakarsınız?

.; Böylesi bir uygulamada resim matematik içinde körelebilir. Resimdeki ifade rahatlığı kaybolabilir. Resimin matematiğe ifade rahatlığı sağlayacağını düşünüyorum.

Resim ve Matematik derslerinin birleştirileceği bir uygulamayı gerçekleştirecek karulun üyesi olarak görev üstlenirmisiniz?

Çocukların eğitimine katkı koyacak bir uygulamada niye görev almayayım. **Ltlırım ve sonucunu da görmek isterim.**

Ek XIX.

V. Sınıf Öğretmeni Ç. D. Görüşleri : (Araştırmanın yapıldığı tarihte)

Soru: Şu anda ilkokullarda uygulanan program ile gerçek yaşam arasında bağlantı var mı? Nasıl bir bağlantı kuruyorsunuz?

Cevap: Bu güne kadar yaşama nasıl yansıtacağı yönünde bir düşünce görmedim. **Verilen bilgiler ezber ve sanal** kalmaktadır. **Resim ve Matematik dersleri** bütünleştirilerek işlenirse daha kalıcı öğrenme sağlanacaktır.

Soru: Matematik ve Resim derslerinin tamamen birleştirilmesi olayına nasıl bakarsınız?

Cevap! Matematik ve Resim derslerinin birbirini destekler nitelikte işlenmesi sağlanırsa tüm derslerin birleştirilmesi mümkün olabilir. TMK giriş sınavı böyle bir uygulamayı engelleyecek düşüncesindeyim.

Soru: Resim ve Matematik derslerinin birleştirileceği bir uygulamayı gerçekleştirecek kurulun üyesi olarak görev üstlenirmisiniz?

Cevap: Çağdaşlaşma adına yapılacak her görevi üstlenirim.

Ek XX.

Resim Öğretmeni E. Ü. Görüşleri (Araştırmanın yapıldığı tarihte)

Soru: ilkokul programı ile gerçek yaşam arasında bağ var mı?

Cevap: Müfredat yetiştirme ön planda olduğundan yaşama hazırlama amacından sapılmıştır. TMK giriş sınavı bu anlayışta en büyük etkindir.

Soru: Matematik ve Resim derslerinin tamamen birleştirilmesi olayına nasıl bakarsınız?

Cevap: İki dersin tamamen birleştirilmesi doğru olmaz çünkü, içerikleri birbiri ile tam olarak örtüşmez. Öncelikle örtüşebilecek konulardan başlanıp denenebilir. Tamamen birleştirmeden çok birbirini destekler nitelikte bir uygulama daha uygundur.

Soru: Resim ve Matematik derslerinin birleştirileceği bir uygulamayı gerçekleştirecek kurulun 11yesi olarak görev üstlenirmisiniz?

Cevapı **Kesinlikle görev almm. Resim açısından katkı sağlayabileceğimi düşünüyorum.**